

Kampen om Groruddalens rykte

En narrativ analyse av flyttevalg

Marianne Takvam Kindt

Masteroppgave ved institutt for sosiologi og
samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

27.11.12

© Marianne Takvam Kindt

2012

Kampen om Groruddalens rykte

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I denne oppgaven blir vi kjent med fortellinger om flytting i Groruddalen. Ved hjelp av narrativ analyse utført på 16 kvalitative dybdeintervjuer med til sammen 21 personer avdekkes et sett med fortellinger folk trekker på når de skal forklare sitt flyttevalg inn eller ut av Linderud, en delbydel i Groruddalen. Gjennom analysen konstruerer jeg tre overordnede forståelser, kalt diskurser, og til hver av disse diskursene tilhører tre narrativer. Den overordnede forståelsen av flytting har jeg kalt problemdiskursen med de tilhørende narrativer: ”det forvitrede nabolaget”, ”den fremmede kulturen” og ”minoritet i eget land”. ”Det forvitrede nabolaget” handler om hvordan det gode nabosammholdet som engang eksisterte på Linderud har opphørt på grunn av en økende andel beboere med innvandrerbakgrunn. ”Den fremmede kulturen” handler om hvordan den fremmede kulturen og det fremmede språket ødelegger for barns oppvekstvilkår og generelle trivsel i nabolaget. ”Minoritet i eget land” handler om at det går en grense for hvor mange beboere med innvandrerbakgrunn man tåler. Når grensen er nådd flytter man ut.

Det er hovedsakelig tre grunner til at denne diskursen sees på som den overordnede. Den ene er at innholdet i denne diskursen blir sett på som den måten ”alle andre” forstår flytting i Groruddalen på. Den andre grunnen er at uansett hvilke narrativ man trekker på når man skal forklare sitt eget flyttevalg så forholder man seg direkte til narrative i problemdiskursen. Den tredje grunnen er at informantene mine til stadighet snakket om Groruddalen som helhet når jeg spurte hvorfor de ønsket å flytte til eller fra Linderud. Fortellingene i problemdiskursen behandler Groruddalen som et enhetlig sted.

Innholdet i problemdiskursen er imidlertid ikke den eneste måten man kan forstå flytting på i Groruddalen. Gjennom å trekke på allerede artikulerte narrativer, skaper man nye narrativer. Og gjennom å begrunne sitt flyttevalg eller valg om å bli boende på Linderud i relasjon til problemdiskursen, har to alternative forståelser om flytting blitt konstruert. Disse har jeg kalt den lokalpatriotiske diskursen og den multikulturalistiske diskursen.

Gjennom problemdiskursen skapes det potensielle stigmaer for folk som enten velger å bli boende-, flytte til-, eller flytte fra Groruddalen. Narrative i den multikulturalistiske diskursen og den lokalpatriotiske diskursen kan derfor forstås som ulike måter å håndtere dette stigmaet på. Gjennom narrative i den lokalpatriotiske diskursen fremhever informantene Linderud som annerledes og bedre enn andre boligområder i Groruddalen. Ved

å trekke på de ulike narrative i denne diskursen forkaster man ikke innholdet i problemdiskursen, men man skyver problemene videre. Slik unngår man det stigmaet som er knyttet til å bo i Groruddalen. Gjennom narrative i den multikulturalistiske diskursen snur man innholdet i problemdiskursen på hodet, og avviser dens gyldighet. Man reverserer stigmaet fra problemdiskursen til noe positivt.

I tillegg til at narrative kan forstås som ulike rasjonaliseringsverktøy for å forsvare et valg gjort i fortiden, kan de virke konstituerende for fremtidig handling. Jeg mener derfor at fortellingene om flytting i Groruddalen kan påvirke fremtidige flyttevalg.

Det er imidlertid ikke sann at en person ”representerer” en diskurs. I oppgaven viser jeg hvordan individer skifter mellom ulike og opponerende narrative tilhørende ulike diskurser. Dette kan forstås fra et aktørperspektiv: Individers veksling mellom diskurser forteller oss at flyttevalget er vanskelig og skaper ambivalente aktører. Og det kan forstås fra et fortellings-, eller samfunnsperspektiv: det synes å foregå en diskursiv kamp mellom de ulike måtene å forstå flytting i Groruddalen på, der problemdiskursen ser ut til å ha vunnet frem. I tråd med det konstituerende synet på narrative vil den aksepterte ”sannheten” om fenomenet ha reelle sosiale konsekvenser. Groruddalens rykte ser altså ut til å preges av problemdiskursen.

Forord

Å skrive masteroppgave er en ensom prosess, får man ofte høre. Etter selv å ha vært igjennom denne prosessen, mener jeg det er en lite passende beskrivelse. Uten hjelp og støtte fra en rekke mennesker – både profesjonelt og emosjonelt – hadde denne oppgaven aldri blitt til.

Ført og fremst må mine informanter takkes. Dere har vært utrolig gjestfrie og morsomme å snakke med. Dere er oppgavens fundament, uten dere, ingen oppgave!

Min hovedveileder, Katrine Fangen, har vært en solid faglig støtte gjennom hele prosessen. Dine grundige gjennomlesninger har hjulpet meg til å tenke kritisk gjennom mitt eget prosjekt og til å hele tiden drive oppgaven videre. Sveinung Sandberg, min biveileder, fortjener også en stor takk. Det er din ”skyld” at jeg turte å begi meg ut i narrativenes verden. Du har derfor måttet tåle mange spørsmål og lange eposter. Dine grundige (og alltid svært raske) svar har hjulpet meg mang en gang til å komme videre. Jeg er veldig takknemlig for at jeg nå føler at jeg har lært noe nytt.

Oppgaven min er en del av et større prosjekt. Tusen takk til Oddrun Sæter, Per Gunnar Røe og Bengt Andersen for solid ledelse av prosjektet, for inspirerende møter, samtaler, turer og fester! Tusen takk til Rune, Alvina, Live og Silje som har vært mine nærmeste medstudenter i dette prosjektet. En ekstra takk til Silje Tuhus som foruten å være min medstudent også er min veldig gode venninne. Du tar deg alltid tid til å lytte, og din uselviske tilstedeværelse har vært en stor støtte for meg gjennom hele denne prosessen. Tusen takk!

Takk til Ida, Oda, Hedda og Thea for at dere holdt av plass til meg på lesesalen når jeg kom tilbake fra permisjon og takk for alle de fine timene vi har tilbragt på Trygve. Dere er grunnen til at det også er litt trist å levere og være ferdig med denne oppgaven.

Svigerfamilien min, Tone, Johan Nicolai, Ingeborg, Martha, Minda og Mattis – og mine fine søsken med følge, Siri og Øyvind, Erlend og Karianne, Ragnhild og Kristian, skal alle ha en stor takk for mange hyggelige (og til tider kaotiske) stunder! Dere er fantastiske hverdagshelter! En ekstra stor takk til mamma og pappa for at dere tror på meg og støtter meg og for at dere alltid er tilstede – både for oss og for barnebarna deres. Også ekstra takk til Kristian, for at du har lest igjennom oppgaven min og diskutert den med meg fra start til slutt!

Min mormor fortjener en egen spesiell takk. Gjennom hele min studietid på Blindern har hun bedt om å få lese alt jeg har skrevet, og er alltid like interessert!

Helt til slutt – de viktigste av alle. De tre fineste menneskene jeg vet om. Eilif. Tusen takk for at du meldte din ankomst i det jeg begynte å bli lei av mitt eget prosjekt. Dine gapende smil og din hikstende latter redder dagene mine om igjen og om igjen. Ludvik. Verdens beste treåring. Ditt smittende gode humør, dine rare påfunn og dine deilige koser gjør at jeg glemmer alle bekymringer. Ferdinand. Du er den som holder alt sammen. I lang tid nå har du lagt alt ditt tilside, og heiet meg frem. Foruten å være en strålende husfar, en omsorgsfull fulltidspappa, og den fineste kjæreste, har du også vært min beste faglige støttespiller. Etter krevende dager og før lange våkennetter har du prioritert meg og lest alt jeg har skrevet og diskutert det med meg. Nå gleder jeg meg til å være oss igjen. Jeg elsker deg!

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET	1
1.2	FORSKNINGSSPØRSMÅL	3
1.3	GRORUDDALEN.....	4
1.3.1	<i>Fra tro til tvil.....</i>	5
1.3.2	<i>Innvandrere ujevnt fordelt.....</i>	6
1.3.3	<i>Skole som problem.....</i>	7
1.4	LINDERUD.....	8
1.5	GRORUDDALSSATSNINGEN.....	9
1.6	FLYTTING I OSLO, GRORUDDALEN OG LINDERUD	10
1.7	BEGREPSAVKLARING.....	11
1.8	MITT BIDRAG	12
1.9	GANGEN I OPPGAVEN	12
2	METODE	15
2.1	INTERVJU SOM METODE.....	15
2.1.1	<i>Utvalg</i>	16
2.1.2	<i>Rekruttering.....</i>	17
2.2	OM INTERVJUENE.....	18
2.2.1	<i>Semistrukturerte intervjuer i narrativ analyse</i>	18
2.3	GJENNOMFØRINGEN.....	20
2.3.1	<i>Hvor.....</i>	21
2.4	RELASJON MEG OG INFORMANT.....	22
2.4.1	<i>Narrativer, finnes de?.....</i>	22
2.5	LINDERUD – ET CASE?.....	24
2.6	ANALYSE	26
2.6.1	<i>Transkribering.....</i>	26
2.6.2	<i>Kategorisering.....</i>	27
2.7	ETIKK.....	28
2.8	AVSLUTNING	29
3	TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI	31
3.1	FLYTTETEORI	31
3.1.1	<i>Flyttingens årsaker.....</i>	32
3.1.2	<i>Etnisk boligsegregering.....</i>	34
3.2	NARRATIV ANALYSE.....	36
3.2.1	<i>Narrativer som konstituerende</i>	38
3.2.2	<i>Kontekst.....</i>	38
3.2.3	<i>Forholdet mellom narrativer og sosial struktur</i>	39
3.3	IDENTIFISERING.....	40
3.3.1	<i>Grensedragning.....</i>	41
3.4	STIGMA.....	42
3.4.1	<i>Territorielt stigma</i>	42
3.4.2	<i>Goffmans interaksjonistiske stigmabegrep.....</i>	43

3.5	AVSLUTNING	44
4	PROBLEMDISKURSEN.....	47
4.1	PROBLEMDISKURSENS NARRATIVE REPERTOAR	48
4.1.1	"Det forvitrede nabolaget"	48
4.1.2	"Den fremmede kulturen"	50
4.1.3	"Minoritet i eget land"	53
4.2	AMBIVALENS	54
4.2.1	"Jeg er ikke rasist jeg"	55
4.3	AVSLUTNING	58
5	TO ULIKE SVAR PÅ PROBLEMDISKURSEN	61
5.1	"VI HAR DET GODT HER PÅ LINDERUD"	62
	– DEN LOKALPATRIOTISKE DISKURSEN	62
5.1.1	Det gode nabofellesskapet	62
5.1.2	Det er ikke sånn på Linderud	63
5.1.3	Her er det få innvandrere	65
5.1.4	Grensedragning – skyve stigmaet videre	68
5.2	"JEG TROR JEG HADDE HATT STØRRE PROBLEMER MED Å HA BARNA VÅRE PÅ EN HELT ETNISK REIN, HVIT SKOLE"	69
	– DEN MULTIKULTURALISTISKE DISKURSEN	69
5.2.1	"Det lykkelige multikulturelle fellesskapet"	70
5.2.2	"Mangfold på skolen"	72
5.2.3	"De faktiske problemene"	74
5.2.4	Kontaktperspektivet	76
5.3	AVSLUTNING	77
6	SKIFTENDE NARRATIVER OG DISKURSER I STRID	79
6.1	SKIFTENDE NARRATIVER	79
6.2	IDENTITET	81
6.3	INTERDISKURSIVITET	85
6.3.1	Diskursiv kamp	86
6.4	AVSLUTNING	88
7	AVSLUTNING.....	89
7.1	FORDELENE MED Å STUDERE FLYTTING NARRATIVT	90
7.1.1	Rasjonaliserende og konstituerende	91
7.1.2	'Folk sociology' og epistemologiske brudd	92
7.2	KAMPEN OM GRORUDDALENS RYKTE	94
	LITTERATURLISTE.....	97
	VEDLEGG	104

1 Innledning

T-bane nummer 2 tar meg med utover i Groruddalen. Sammen med linje 5 splitter den Groruddalen på langs. Selv er jeg ikke særlig kjent i Groruddalen. Navnene på T-banestasjonene gir meg imidlertid assosiasjoner til steder jeg har hørt om før. Romsås, Stovner, Vestli. Jeg skal på min første befarings, og jeg er spent. Mitt stopp er Linderud. Jeg har aldri vært på Linderud før. Det første jeg ser når jeg kommer av t-banen er fire svære høyblokker. De er grå og ruvende. På oversiden av blokkene ligger Trondheimsveien. På nedsiden av blokkene går en relativt trafikkert vei. På begge sider av denne veien ligger det mange lavblokker i mørkerød murstein. Nedenfor de røde mursteinsblokkene ligger en annen motorvei, Østre Aker vei. Flertallet av balkongene på lavblokkene har store parabolantennner, og vitner om at i mange av disse hjemmene sees det på TV-kanaler fra andre deler av verden. En del av vinduene har gardinene trukket for. Jeg ser to barn som leker på den ene balkongen. De vinker til meg og ler. Jeg merker at jeg er litt nervøs. Lyden av svære lastebiler som suser forbi meg, synet av en nedslitt kiosk, et trafikklys som ikke fungerer, store upersonlige boligblokker og tagging møter meg når jeg står på Linderud T-banestasjon for første gang.

”Groruddalen er Oslos dårlige samvittighet, et dalføre du bare drar til om du ikke har råd til å bo andre steder. Eller er den det?” spør Holen (2005, s. 14) i sin reiseskildring fra Groruddalen. Denne oppgaven handler om flytting til og fra Linderud og Groruddalen. Gjennom dette forskningsprosjektet har jeg fått anledning til å snakke med mennesker som bor, eller har bodd på Linderud. De har fortalt meg sine flyttehistorier, og om sitt forhold til Linderud. Hva var det som gjorde at de ønsket å bosette seg på Linderud? Hva var det som gjorde at de ønsket å flytte vekk herfra? Gjennom å bruke narrativ analyse som verktøy har jeg fått tilgang til ulike fortellinger om flytting til og fra Linderud. Denne oppgaven handler om disse fortellingene.

1.1 Bakgrunnen for prosjektet

For å forstå noe av den samfunnsmessige og faglige motivasjonen som ligger til grunn for denne oppgaven, må vi skru tiden litt tilbake. Høsten 2010 satt jeg i en fullstappet aula på Rommen skole på Furuset. Jeg skulle delta på folkemøte om mangfoldet i Groruddalen.

Daværende barne-, likestillings-, og inkluderingsminister Audun Lysbakken stod bak initiativet og han ønsket å møte mennesker som bodde i Groruddalen og høre hva *de* hadde å si om stedet. ”Veldig mange snakker om Groruddalen for tiden. Ofte kan det virke som om alt som er trist og leit med integreringspolitikken, samles her – mellom Brynseng og Vestli, Rødttvet og Ellingsrud. Sannheten er at folk trives! Vi har likevel en jobb å gjøre (...) Nå er det på tide at vi heller hører på dere som faktisk bor i Groruddalen” skrev Lysbakken (2010) i et innlegg i Aftenposten.

Det var stinn brakke i aulaen denne kvelden. Jonas Gahr Støre, byrådsleder Stian Berger Røsland, fagleder i Ellingsrud barnehage Malaka Izzati og Audun Lysbakken skulle diskutere integrering. Folk som bodde i Groruddalen hadde strømmet til for å høre hva disse hadde å si. Men de som var kommet ville også dele sine synspunkter om temaet. Etter panelet var ferdig med sine innledende kommentarer tegnet mange seg på liste, men ikke alle fikk komme til ordet. Det var rett og slett for mange som ville si noe. Noen var misfornøyde, andre var bekymret – og andre igjen var stolte over stedet de bodde på. Jeg ble fengslet av den voldsomme interessen og iveren etter å få dele sin mening om hvordan det var å bo i Groruddalen.

Mest fascinert ble jeg av de fremmøttes fortellinger om stedet de bodde på. Ikke fordi de var så spektakulære, men fordi jeg ikke hadde hørt dem før. Folk snakket om skolegang, om barnas venner, om det hyggelige borettslaget, om problemer knyttet til idrettslaget, om SFO. De fortalte om dagligdagse ting, men med et brennende engasjement. ”Åpen mikrofon fikk frem hverdagserfaringene på folkemøte”, skrev Klassekampen i etterkant av møtet (Brandvold 2010). Jeg begynte å lure på hva som trigget dette engasjementet, hvorfor var folk så oppglødd? Det virket i alle fall som om de følte at dette var deres sjanse til å påvirke den offentlige oppfatning av dalen de bodde i. Salen var nemlig også full av journalister og kameraer.

Groruddalen hadde imidlertid vært på dagsorden lenge før dette folkemøtet. Allerede på 70-tallet kort tid etter de nye boligområdene i Groruddalen var bygget kunne man lese om sosial nød og gettotendenser i Groruddalen (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 17). De siste årene har debatten om Groruddalen kanskje blitt enda mer intens. I august 2010 skrev Tybring Gjedde og Kent Andersen en mye diskutert artikkel i Aftenposten kalt ”Drømmen fra Disneyland”. Der hevdet de blant annet at ”(..)norskulturelle rømmer flere av Oslos bydeler,

og etterlater seg enklaver hvor muslimsk enfold, dogmatisme og intoleranse får stadig sterkere grobunn» (Andersen & Tybring Gjedde 2010). Lysbakken tok direkte opp deres påstander når han senere den høsten legitimerte behovet for et folkemøte i Groruddalen. Lysbakken ønsket nå å høre på hva groruddølingene hadde å si, han ville innta en lyttende posisjon (Eide 2012, s. 250).

Våren 2011 fortsatte mediedekningen av Groruddalen gjennom blant annet en artikkelserie fra Aftenposten der de satte søkelys på utflytting av etnisk norske familier fra Groruddalen (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 19). Gjennom en rekke artikler rapporterte de om Groruddalens utfordringer. Vi ble servert overskrifter som ”Flukt fra Groruddalen” (Slettholm 2010) ”Advarer mot terror fra Groruddalen” (Slettholm 2011a) og ”Søker seg vekk fra minoritetsskoler” (Slettholm 2011b). Problemer knyttet til det å bo i Groruddalen, og til å la barna sine vokse opp og gå på skole der ble tematisert. Flere familier stod frem og fortalte at de ønsket å flytte ut av dalen. Særlig etnisk norske (hvite) fortalte at de var i mindretall og de ønsket et annet oppvekstmiljø for sine barn (Slettholm 2011c) Men også personer med innvandrerbakgrunn ønsket en lavere andel minoritetsspråklige elever på skolen til sine barn (Slettholm 2011d)

Min interesse for hva som gjorde at folk valgte, eller ikke valgte, Groruddalen som bosted minsket ikke med medieoppslagene. Dette var et høyaktuelt tema, og jeg var tent. Da jeg fikk tilbud om å være med i et større forskningsprosjekt som handlet om flytting i Oslo og Osloregionen takket jeg raskt ja. Dette var et kvalitativt orientert forskningsprosjekt der fokuset var på fortellingene om flytting fra og til ulike steder i Oslo og Osloregionen. Mitt område ble Linderud, en delbydel i Bjerke bydel.

1.2 Forskningsspørsmål

Etter folkemøtet på Rommen skole var det menneskenes fortellinger som satte spor i meg. Jeg ønsket å forstå bedre de oppfatningene og begrunnelsene som ligger til grunn for et slikt bostedsvalg, og hva som gjør at man velger å flytte til eller fra et område i Groruddalen.

Fortellinger er det bærende elementet i denne oppgaven. Det som trigget min interesse var som nevnt groruddølingenes *fortellinger* som jeg fikk høre på folkemøtet høsten 2010. Videre kan dataene mine også forstås som fortellinger. Det er gjennom det mine informanter har *fortalt* meg i intervjusituasjon jeg har fått tilgang til å forstå mer om flytting i Groruddalen.

Til slutt har jeg også valgt å bruke *fortellinger* som analytisk perspektiv. Det er gjennom en narrativ tilnærming til materialet mitt jeg har generert ulike fortellinger om flytting til og fra Groruddalen. På tre ulike måter er altså fortellinger viktig for meg. Som utgangspunkt for min interesse, som datamateriale og som analytisk tilnærming.

Dette er et viktig utgangspunkt for å forstå mine forskningsspørsmål. Mitt overordnede forskningsspørsmål er:

Hvilke fortellinger knyttes til flytting i Groruddalen?

Mitt hovedfokus har vært å finne ut av hvilke narrativer¹ som knyttes til flytting i Groruddalen. Videre ønsket jeg å finne ut av hvordan narrative blir brukt av enkeltpersoner. Som ulike former for forsvar? Eller for å trekke grenser mellom ulike steder og/eller personer? Ettersom flytting til dels handler om egenskaper både ved stedet man flytter til og stedet man flytter fra (Gutting 1996, s. 482) vil fortellingene om flytting også handle om Linderud som sted.

Mitt hovedforskningsspørsmål forutsetter at det finnes flere fortellinger om flytting i Groruddalen enn en. Det blir derfor viktig i denne oppgaven å undersøke hvordan mine informanter forholder seg til ulike forståelser og fortellinger om det samme sosiale fenomenet. Da jeg ikke bare er opptatt av begrunnelser og fortellinger, men selvsagt også det egentlige flyttevalget, diskuterer jeg i oppgavens siste kapitler hvordan denne dynamikken mellom aktører og fortellinger kan påvirke selve flyttehandlingen. Hovedfokuset i oppgaven er altså i sum å vise hvilke fortellinger som knyttes til flytting i Groruddalen, og deretter å vise hvordan disse fortellingene bidrar til en økt forståelse av dette fenomenet.

1.3 Groruddalen

Å snakke om Groruddalen som et enhetlig sted kan på mange måter virke absurd. De ulike stedene i Groruddalen er ulike ikke bare hva angår andel beboere med innvandrerbakgrunn, men også sosioøkonomisk bakgrunn, boligtyper, nærhet til skogen, nærhet til byen, lokale sentra etc. Jeg har likevel valgt å snakke om Groruddalen som en helhet, fordi jeg mener at

¹ Jeg kommer tilbake til hvordan jeg bruker begrepet narrativ og hvilken rolle narrativ analyse har i min oppgave

begrepet har befestet seg så sterkt i vår mentalitet². Selv om jeg har intervjuet fra- eller tilflyttere til Linderud, handler forskningsspørsmålene mine om flytting i Groruddalen. Det betyr ikke at folk som bor eller har bodd på Linderud mener at de har noe til felles med folk som bor på for eksempel Stovner, Furuset eller Haugerud. De bruker likevel begrepet ”Groruddalen” selv når de snakker om flyttevalget sitt. I tillegg til det mener de også at folk som ikke bor i Groruddalen forstår stedet enhetlig. Til tross for den lokale variasjonen i Groruddalen og for Linderud sin særegenhet, mener jeg at flyttefortellingene jeg skriver om i analysekapitlene mine også handler om flytting i Groruddalen, og ikke bare på Linderud. Dette blir tydeligere i analysekapitlene.

For at fortellinger skal gi mening og bli forstått er det viktig at konteksten der narrativene eksisterer gjøres tilgjengelig. Et narrativ er ikke bare en persons indre fortelling, ei heller er et narrativ kun en redegjørelse av en type samfunn. Narrativer er historier plassert i en kontekst (Gubrium & Holstein 2009). De fortellingene jeg identifiserer må derfor forstås i relasjon til Linderud og Groruddalen i 2011, da jeg gjorde intervjuene.

1.3.1 Fra tro til tvil

Groruddalens blokker og boligkomplekser ble for det meste bygd ut i etterkrigstiden, en tid med bolignød. Nå skulle folk huses. Oslo måtte klare å skaffe nok boliger til en stadig voksende befolkning. Drabantbyene ble svaret på utfordringen, og Groruddalen ble et av de største utbyggerområdene i Oslo (Nadim 2008, s. 65). Den enorme utbyggingen av boliger med egne bad, gode sanitærforhold og eget kjøkken gav folk fremtidshåp. Dette var en stor boligsosial forbedring for mange (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 17). I sosialdemokratisk ånd skulle nå ”vanlige folk” få råd til å bo godt. Det at boligene var plassert så nærme skog og mark gjorde boligene enda mer attraktive. Groruddalen skulle ikke bare være et sted der boliger ble bygget, men boligområdene skulle også utformes som egne samfunn, der skoler, butikker, post og bank var lokalisert (Nadim 2008, s. 65).

Idyllen varte imidlertid ikke lenge. Groruddalen hadde lenge vært en dal der det bodde få mennesker. I Groruddalen var det jordbruk som stod i sentrum, det var gårder og mye pløyd mark. Befolkningsveksten ble eksplosiv etter krigen. Fra 1960 til 1990 økte innbyggertallet i

² Begrepet ble befestet for første gang av redaktøren for Akers Avis Hjalmar Kielland som endret navnet på lokalavisen til Akers Avis Groruddalens Budstikke (Holen 2005, s. 24). Det var imidlertid ikke han som fant opp begrepet, men det var han som gjorde Osloborgere bevisst på navnet. Etter dette er begrepet blitt brukt mye i media, og etter vi fikk Groruddalssatsningen ble kanskje begrepet ytterligere befestet i vår mentalitet.

Groruddalen med 70 % (Holen 2005, s. 14). Boligene som bygdes var funksjonalistiske i stilen, de skulle huse så mange som mulig. Høye blokker med mange leiligheter ble derfor vanlig. Overgangen fra å være et område der det bodde få mennesker til å være et område der det bodde mange mennesker gikk raskt. Tanken om at boligområdene skulle utformes som egne samfunn ble til en viss grad ignorert på grunn av manglende økonomiske midler (Nadim 2008, s. 65). Det er derfor ikke overraskende at sosiale spenninger oppsto i kjølevannet av dette. Den økende befolkningsveksten og sosiale uroen førte til avisoverskrifter som gettodannelser, sosial nød og ungdomskriminalitet (Holen 2005, s. 14). Allerede på 70-tallet kom det kritiske rapporter (Stovnerrapporten 1975, Ammerudrapporten 1970) der bomiljøene i drabantbyene ble sett på som fremmedgjørende, ensomme og preget av sosial nød (Nadim 2008, s. 65, Hylland Eriksen 2012, s. 17).

Groruddalens negative stempel er altså ikke nytt. Ei heller er det nytt at media fokuserer på boligområder med en høy andel innvandrere. For tjue år siden kunne vi i dagspressen lese om utflytting fra områder i indre Oslo øst. Den økende andelen beboere med innvandrerbakgrunn i nabolag og på skole bekymret folk og avisene rapporterte om ”gettotendenser” (Blom 1994, s. 8-10). Relativt rimelige og romslige boliger, en god del kommunale boliger og et ønske om å bo i nærheten av sin familie er noen av årsakene til at innvandrerandelen i Groruddalen har økt de siste årene (Søholt 2007, Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 18). Den økende andelen beboere med innvandrerbakgrunn i Groruddalen har tilført debatten om et allerede stigmatisert Groruddalen en ny dimensjon (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 18).

1.3.2 Innvandrere ujevnt fordelt

I dag er det bosatt 655 000 personer med innvandrerbakgrunn i Norge (13,1 % av befolkningen) (SSB 2012a). I Oslo bor det per. 1. januar 2012 188 000 personer med innvandrerbakgrunn. Det utgjør 29,6 % av Oslos befolkning (SSB 2012b). Av dem bor de fleste i Groruddalen og Søndre Nordstrand (Aalandslid 2009, s. 5). Groruddalen er delt i fire bydeler: Stovner, Alna, Grorud og Bjerke. Alle bydelene har en større andel beboere med innvandrerbakgrunn enn Oslo som helhet. Stovner og Alna har flest, med ca. 41 % med innvandrerbakgrunn, Grorud har ca. 38 % med innvandrerbakgrunn og Bjerke har ca. 37 % med innvandrerbakgrunn (Aalandslid 2009, s. 5, Johannessen & Kvinge 2011, s. 28). I Oslo har innvandrerbefolkningen økt med ca. 70 % den siste tiårsperioden (fra år 2000 til 2010), i

Bjerke bydel har den økt med ca. 120 %, i delbydel Linderud har den økt med 170 % (fra 2000 – 2010) (Johannesen & Kvinge 2011, s. 28).

Når et avgrenset geografisk område har en overrepresentasjon av beboere med innvandrerbakgrunn, kan området sies å være etnisk boligsegregert (NOU: 2011:14)³. Linderud er da med sine 48 % beboere med innvandrerbakgrunn på grensen til å være etnisk boligsegregert. Et interessant aspekt ved Linderud er at stedet befinner seg i den bydelen med færrest andel med innvandrerbakgrunn, samtidig som området i seg selv har en høy andel innvandrerbakgrunn. Grunnen til det er at Bjerke bydel har store lokale skiller. Mens Linderud har beboersammensetning der ca. 37 % av befolkningen har innvandrerbakgrunn, har Årvoll delbydel til sammenligning kun 15 % med innvandrerbakgrunn (Johannesen & Kvinge 2011, s. 28). Dette er lavere enn i Oslo som helhet. Det er altså store lokale skiller i Bjerke bydel. Disse lokale skillene begrenser seg imidlertid ikke kun til denne bydelen. Den lokale variasjonen i Groruddalen er stor, og forskjellene kan i visse tilfeller vise seg helt ned på gatenivå (Aalandslid 2009). Disse lokale skillene er viktige å huske på, selv om jeg i denne oppgaven snakker om flytting inn og ut av Groruddalen.

1.3.3 Skole som problem

Den senere tids debatt om Groruddalen har også dreid seg om skole og barns oppvekstvilkår (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 19). Det snakkes om ”skoleflukt”, og at folk flytter for å få plass til barna sine på ”hvitere skoler” enn det som finnes i Groruddalen (Morken 2012, s. 90).

I skoleåret 2011/2012 var andelen elever med et annet morsmål enn norsk 78,5 % på Linderud skole. Skoler som ligger nærme Linderud skole er Veitvet skole, Årvoll skole, Tonsenhagen skole, Løren skole og Rødtvet skole. De hadde til sammenligning en andel elever med et annet morsmål enn norsk og samisk på henholdsvis 80, 6 %, 41,1 %, 33, 6 %, 42,5% og 66,1% (Oslo kommune 2012a). Dette viser hvor store de interne forskjellene mellom de ulike skolene er. 31. oktober 2012 skriver Aften om Linderud skole og hvordan rektor der opplever at ”etnisk norske” elever søker om skolebytte (Mellingsæter 2012). I avisartikkelen forteller

³ Denne NOU'en skiller mellom separasjon og segregering, der separasjon forekommer når den romlige bokonsentrasjonen er frivillig, mens segregering innebærer tvang. Ettersom det er lite som tilsier at den etniske boligkonsentrasjonen i Norge skyldes tvang ville det vært naturlig å bruke begrepet etnisk bokonsentrasjon fremfor boligsegregering. Men siden mesteparten av forskningslitteraturen jeg forholder meg til bruker segregasjon vil jeg også bruke dette begrepet.

rektor om at dersom alle elevene som hadde sognet til Linderud hadde begynt der, ville andelen etnisk norske vært høyere. At skolesituasjonen er relevant for å forstå flytting virker derfor plausibel.

1.4 Linderud

Linderud er en drabantby utbygd på 60- og 70-tallet. Området består av fire grunnkretser: Linderud, Nedre Linderud, Vollebekk og Borrebekk (Johannssen & Kvinge 2011, s. 20). Delbydelen er omringet av to store motorveier, Trondheimsveien og Østre Aker vei. Gjennom Linderud går også den trafikkerte Statsråd Mathiesens vei, der det kjøres endel tungtransport. Linderud er den minste av fire delbydeler i bydel Bjerke (i tillegg til Årvoll, Økern og Veitvet) og utgjør med sine 5700 beboere 21 % av bydelens befolkning (Johannessen & Kvinge 2011, s. 25).

Linderud senter ble pusset opp i 2009 og ser ut til å trekke mye folk. På dagtid er Baker Hansen som regel stappfull, særlig pensjonister møtes her for en prat og en kaffe. Her finnes pol, post, lege, klesbutikker og dagligvarer. I tillegg til Linderud barne-, og ungdomsskole ligger også Bjerke videregående skole plassert på Linderud. Denne skolen skaper en del tilfart til Linderud fra folk som ikke i utgangspunktet har tilknytning til stedet. Linderud har flere fritidstilbud i nærmiljøet, som en egen fotballklubb, korps og taekwondoklubb.

Mitt første inntrykk av Linderud som et ganske trist blokkområde endret seg noe da jeg begynte å bevege meg nedover i retning av Vollebekk T-banestasjon. Først passerte jeg Linderud gård, tidligere Groruddalens mest fornemme og kjente gård (Holen 2005, s. 24). Gården er flott, men sjelden besøkt. Unntatt noen omvisninger i sommerhalvåret ligger den herskapelige gården for det meste i fred. Det finnes ingen kafé der, eller mulighet for å ta seg en kaffekopp. Linderud gård står fremfor meg som et ubrukt potensiale⁴. Jeg følger veien videre nedover og inn i Vollebekk. Bebyggelsen endrer seg, rekkehus og eneboliger velter frem. Mens så å si alle boligene i grunnkretsene Linderud og Nedre Linderud er blokkbebyggelse (98 og 99 %) er det ca. 20 % av noe annet enn blokkbebyggelse i

⁴ Det planlegges imidlertid at gården skal bli bedre brukt enn den blir i dag, og det foreligger en mulighetsanalyse for Linderud gård, i regi av Arkitektskap AS. De skisserer tre mulige scenarier: 1. En videreføring av dagens drift. 2. Et utvidet tilbud, primært rettet mot lokalmiljøet. Parken og bygningene blir tatt mer aktivt i bruk til nye aktiviteter. Kafe, toaletter etc. 3. Tilbudet blir spisset mot et mer regionalt marked, kurs og konferansefasiliteter, selskapslokaler etc. Barokkhagen videreutvikles som museum.

grunnkretsene Vollebekk og Borrebekk (Johannssen & Kvinge 2011, s. 20). Her er det hager og gjerder, lekeapparater og gressplener. Inntrykket jeg får av å spasere her er noe helt annet enn ved t-banestoppet Linderud.

1.5 Groruddalssatsningen

Fokuset på Groruddalen som et ”problemområde” er som vist ikke nytt. Det er derfor ikke overraskende at det har blitt forsøkt gjennomført flere ulike opprustningstiltak av dalen. Ryktene sier at Arbeiderpartiets Ole-Erik Yrvin stilte opp på et møte i med byutviklingsbyråd Grete Horntvedt i januar 2005 med en koffert med 38 ulike planer for Groruddalen. Ingen hadde blitt gjennomført på grunn av pengemangel (Holen 2005, s. 21).

Groruddalssatsingen er derfor ganske unik. Satsingen er et samarbeidsprosjekt mellom stat og kommune, der utfordringene knyttet til miljø og levekår i Groruddalen skal bedres ved hjelp av fire innsatsområder. I 2007 ble det inngått en intensjonsavtale mellom regjeringen og Oslo kommune om Groruddalen. Avtalen skal vare i ti år frem til 2016. Hovedmålet for satsingen er ”en bærekraftig byutvikling, synlig miljøopprustning, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levekår i Groruddalen” (Oslo kommune 2007:1). Bakgrunnen og legitimeringen av satsingen er opphopning av levekårsproblemer i enkelte deler av Oslo. I intensjonsavtalen står det: ”Det er bred politisk enighet om at det trengs et felles løft for å bedre miljø- og levetilstandene i Groruddalen. Regjeringen og Oslo kommune ønsker en omforent innsats for å løse utfordringene” (Oslo kommune 2007:1). Satsingen handler om å gjøre de aktuelle boligområdene bedre rustet både miljømessig og sosialt, og å gi bedre levekår til beboerne gjennom språk-, utdannings- og arbeidstrening.

I 2012 fikk Linderud sitt eget områdeløft som en del av Groruddalssatsningen. Områdeløft er egne satsninger for geografisk avgrensede områder som anses å ha særskilte utfordringer. I områdeløftet for Linderud er det overordnede målet å gjøre Linderud til et bedre sted å bo, og at her skal det være plass til alle (Oslo kommune 2012b, s. 15). Programplanen viste til flere av utfordringene jeg allerede har nevnt for området. Få og dårlige utearealer, sosiale møteplasser og lekeområder og mye tung trafikk. Videre pekte programplanen på utfordringer knyttet til befolkningssammensetningen. En høy andel utleieleiligheter skaper en lokal segregasjon i området, der det i høyblokkene for det meste bor eldre folk med norsk bakgrunn som eier sin egen leilighet, mens det i utleieleilighetene i stor grad bor innvandrerrfamilier

med dårligere råd. En høy andel utleieboliger gjør også at vedlikehold av boligene ikke følges så godt opp, og det pekes på at det er en fare for at Linderud blir et slags transittområde der noen bor en stund til de finner noe de selv kan eie.

1.6 Flytting i Oslo, Groruddalen og Linderud

Mye av debatten om Groruddalen den siste tiden har handlet om flytting, og da særlig ut av dalen. Man kan til tider få inntrykk av at folk i Groruddalen flytter særlig mye. Dette er imidlertid ikke riktig. Selv om dette er i ferd med å endre seg noe, er det fortsatt slik at befolkningen i Groruddalen er relativt stabil, sammenlignet med resten av Oslo (Sørli & Havnen 2006, s. 11). De flyttingene som foretas er også for det meste flyttinger til et sted i nærheten. Dersom du flytter fra en av de fire bydelene i Groruddalen, er det vanligst å flytte til en av de tre andre bydelene i Groruddalen (Oslospeilet 2011, s. 31). Det betyr altså at selv om det skjer en del flyttinger, er de fleste av de korte. Jo kortere flyttinger jo mindre radikale omveltninger for familien. Det betyr også at selv om det blir gjort svært mange flyttinger (i 2010 ble det gjort 161 092 Oslorelaterte flyttinger) så er befolkningen likevel ganske stabil. Omveltningene i befolkningsstrukturen er altså ikke store som man skulle tro i forhold til hvor mange flyttinger som foretas (Oslospeilet 2011, s. 33).

Oslo som helhet, Groruddalen og Linderud preges alle av at de har fått en økning i innvandrerbefolkningen. I Oslo som helhet flytter folk uten innvandringsbakgrunn noe mer ut av Oslo enn inn. De fleste med norsk bakgrunn som flytter ut av Groruddalen flytter til Akershus eller til resten av landet. I Groruddalen bor det nesten 130 000 mennesker (Barlindhaug 2010, s. 60) Tendensen til at folk med innvandrerbakgrunn flytter inn, og folk med norsk bakgrunn flytter ut av Groruddalen har imidlertid avtatt noe. I 2002 var det 2354 personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn som flyttet inn til Groruddalen, mens 1865 personer med norsk bakgrunn flyttet ut av Groruddalen. I 2008 var de tilsvarende tallene 1706 og 1345 (Barlindhaug 2010, s. 84). De fleste med ikke-vestlig bakgrunn som flytter til Groruddalen kommer fra Oslo indre by.

Når det gjelder Linderud har det mellom 1997 og 2009 vært en økning på 1840 beboere med innvandrerbakgrunn, og en nedgang på 580 beboere med norsk bakgrunn (Johannessen & Kvinge 2011, s. 29). Denne befolkningsendringen skyldes blant annet fødsler og dødsfall,

men også flytting. Mange av tilflytterne med innvandrerbakgrunn er barnefamilier. Til tross for dette er andelen bofaste barn lav, noe som betyr at også mange barnefamilier flytter ut av området. Dette betyr blant annet at skolen og skoleklassene er preget av en del omskiftninger av elevmassen.

Det er imidlertid viktig å merke seg at mange av de tilflytterne til Groruddalen med innvandrerbakgrunn klatret i mobilitetsstigen ved å flytte til Groruddalen. Mange av de som flyttet fra indre by øst og til Groruddalen flyttet fra leide leiligheter til noe de selv eide. Dette gjenspeiles i levekårsstatistikken av befolkningen i Groruddalen. Innvandrerbefolkningen som bor i Groruddalen skårer nemlig generelt sett litt høyere på levekårsstatistikk enn innvandrerbefolkningen generelt i Norge (Aalandslid 2009).

1.7 Begrepsavklaring

Gjennom hele oppgaven vil jeg bruke begreper som ”beboer med innvandrerbakgrunn”, ”høy andel innvandrerbefolkning” og også ”et innvandrerrett område”. SSB definerer ”innvandrer” som en som er født i utlandet med to utenlandskfødte foreldre. Videre bruker de begrepet norskfødt med innvandrerbakgrunn om en person født i Norge men med to utenlandskfødte foreldre. Når jeg snakker om person med innvandrerbakgrunn mener jeg personer som er født i utlandet, eller født i Norge med to utenlandskfødte foreldre (SSB 2012a). Jeg bruker også begrepet ”innvandrerbefolkning” en del. Dette refererer til det som står over. En høy andel innvandrerbefolkning betyr i denne oppgaven at det er en høy andel beboere som enten er født i utlandet, eller født i Norge av to utenlandskfødte foreldre. Når det kommer til begrepet innvandrerrett er dette mer diffust. Hva er egentlig rett? Når jeg bruker dette referer jeg til områder som er på grensen til å bli, eller som er etnisk boligsegregert. Det vil si at de har en befolkning med innvandrerbakgrunn som er nær opptil 50 % eller over.

Jeg bruker også begrepet person med norsk bakgrunn, eller person uten innvandrerbakgrunn. Med dette mener jeg personer som er født i Norge med en eller to norskfødte foreldre.

Informantene mine bruker også begreper som ”innvandrer”, ”etnisk norsk”, ”norske”. Hva de legger i disse begrepene kan jeg ikke alltid vite. At de forholder seg presist til definisjoner som jeg har gitt over er imidlertid lite sannsynlig. Mer sannsynlig er det at de forholder seg til

disse begrepene slik de gir mening for dem. I noen tilfeller kan det bety at ”innvandrere” referer til en med mørk hud, men hvis begge foreldre er født og oppvokst i Norge.

1.8 Mitt bidrag

Vi vet altså at Linderud er et sted på grensen til å være etnisk boligsegregert. Vi vet også at befolkningen er ung. Vi vet at det flytter flere med innvandrerbakgrunn inn i delbydelen, og flere med norsk bakgrunn ut av delbydelen. Vi vet at det er knyttet noen utfordringer til at det er høy andel utleieleiligheter i bydelen, og at dette skaper en frykt for at Linderud skal bli et transittområde. Vi vet at det er satt i gang politiske tiltak for å gjøre Linderud til et godt sted å bo – for alle.

Vi vet derimot ikke så mye om hvilke begrunnelser de menneskene som blir boende, flytter ut og inn av Linderud har for å ta dette valget. Vi kjenner heller ikke til de kulturelle fortellingene om flytting i Groruddalen, eller hvordan disse fortellingene kan hjelpe oss til å forstå flytting på en ny måte. Denne oppgaven er et forsøk på å bedre vår kunnskap om dette.

Gjennom å få innsikt i hvilke fortellinger som finnes om flytting i Groruddalen, vil vi også få en bedre forståelse for hvilke forestillinger, oppfatninger og ønsker som gjør at folk flytter derfra eller blir. Ved å bruke narrativ analyse får vi vite hvordan alt dette er strukturert slik at det gir mening for folk.

Videre er narrativ analyse et inntak som gir oss et samfunnsperspektiv på fenomenet, fortellingene finnes på det overindividuelle planet, og informantene viser hvordan de forholder seg til fortellinger og lager nye.

1.9 Gangen i oppgaven

Fokuset i denne oppgaven er altså fortellingene om flytting. Etter jeg i kapittel 2 har diskutert de metodiske valgene jeg har tatt, går jeg kapittel 3 gjennom tidligere forskning og teori på flyttefeltet. I dette kapittelet argumenterer jeg for at det er behov for et narrativt perspektiv i flytteforskningen. I kapittel 4 blir vi kjent med det jeg har kalt den overordnede diskursen om flytting i Groruddalen, ”Problemdiskursen”, i tillegg til tre narrativer som jeg har plassert under denne diskursen. Narrativene har jeg kalt: ”Det forvitrede nabolaget”, ”den fremmede kulturen” og ”minoritet i eget land”.

I kapittel 5 presenterer jeg det jeg har kalt to diskursive motsvar til den overordnede problemdiskursen. Disse har jeg kalt den lokalpatriotiske diskursen og den multikulturalistiske diskursen. Også her har jeg knyttet tre sentrale narrativer til hver diskurs. Et viktig poeng i dette kapitlet er at problemdiskursen skaper potensielle stigma både for folk som ønsker å flytte ut, eller inn i Groruddalen. Gjennom narrative i de to motdiskursene skaper flyttere i Groruddalen måter å håndtere disse stigmaene på. Ved å trekke på narrative i den lokalpatriotiske diskursen skyver man stigmaet knyttet til å bo i Groruddalen vekk fra det å bo på Linderud. Narrative i denne diskursen har jeg kalt ”det gode nabofellesskapet”, ”Det er *ikke* sånn på Linderud” og ”Her er det få innvandrere”. Gjennom å trekke på fortellingene i den multikulturalistiske diskursen snur man stigmaet knyttet til å bo i Groruddalen på hodet. Det negative innholdet i problemdiskursen blir i den multikulturalistiske diskursen gjort om til noe positivt. Narrative i denne diskursen har jeg kalt: ”det lykkelige multikulturelle fellesskapet”, ”mangfold på skolen” og ”de faktiske problemene”.

I kapittel 6 diskuterer jeg hva som skjer når aktører skifter mellom ulike, og noen ganger opponerende, narrativer når de forteller om sitt flyttevalg. Hvordan påvirker dette personen som forteller? Og hvordan skal vi forstå fortellingene om flytting i Groruddalen når de brukes om hverandre? ⁵.

⁵ De ulike analysekapitlene er av ulik lengde. Det første og det siste analysekapitlet er vesentlig kortere enn det i midten. Grunnen til at jeg har valgt å gjøre det på denne måten er fordi jeg mener ”den lokalpatriotiske diskursen” og ”den multikulturelle diskursen” hører sammen i samme kapittel. Grunnen til det er at de begge representerer hvert sitt motsvar til problemdiskursen. Selv om narrative i de to diskursene er ulike ønsket jeg å plassere de i samme kapittel for at det ble tydeligere for leseren at vi har en overordnet diskurs med et narrativt repertoar, og to motsvar til denne diskursen

2 Metode

Ettersom mitt hovedmål med dette forskningsprosjektet var å oppdage og eksplorere hvilke fortellinger som knyttes til flytting i Groruddalen, ble kvalitativ metode et opplagt valg (Silverman 2005, s. 6-7). Det er et tema man vet lite om fra før av, og for å få tak i fortellinger må man snakke med folk. Siden det er fortellinger som står i fokus har jeg valgt en narrativ tilnærming til temaet. I dette kapitlet skal jeg redegjøre for hvordan jeg har gått frem for å finne ut av det jeg lurer på og hvorfor jeg har valgt å gjøre det på denne måten. Kapitlet vil vise at mine forskningsspørsmål, min metode og min tilnærming utgjør en helhet som henger godt sammen, og dermed at forskningsprosjektet mitt er metodologisk kongruent (Creswell 2007, s. 42).

2.1 Intervju som metode

Denne oppgaven er en del av et større forskningsprosjekt om flytting i Oslo og Osloregionen. Utgangspunktet for dette prosjektet var at det var lite kvalitativ forskning i flyttelitteraturen, særlig i Norge og Oslo. Hovedforskningsspørsmålet mitt handler om hvilke fortellinger som knyttes til flytting i Groruddalen. I Groruddalen vet vi en del om *hvordan* folk flytter (Barlindhaug 2010, Blom 2006, Nymoen, Sørli & Havnen 2006, Østby & Barstad 2003, Vatne Pettersen 2003, Nadim 2008), og på Linderud er det også gjort analyser av folks flyttemønstre (Johannessen & Kvinge 2011). Ettersom jeg ønsket å finne ut mer om hvordan menneskene bak tallene opplevde sin flytting og hvilke narrativer som blir brukt om flytting i Groruddalen falt det seg naturlig å gjennomføre kvalitative forskningsintervjuer.

Forskningsprosjektet mitt har vært av eksplorerende karakter. Gjennomføringen av intervjuene begynte parallelt med at jeg leste meg opp på tidligere forskning og teori. Jeg ønsket altså ikke å teste noen teoretiske perspektiver på mine informanter. Jeg ønsket at deres fortellinger, ikke foreliggende teori, skulle være utgangspunktet for mine analyser.

En narrativ tilnærming passer ofte dersom man vet lite om et fenomen på forhånd. I narrativ analyse er imidlertid kontekst viktig. Mange mener derfor at etnografisk metode er en god metode når man bruker narrativ analyse (Gubrium & Holstein 2009, s. 25). I mitt tilfelle ville det ikke vært mulig innenfor rammene av denne masteroppgaven å gjennomføre en etnografisk studie i tillegg til forskningsintervjuer. Grunnen til at jeg valgte å gjøre intervjuer

fremfor etnografi var fordi jeg mener at det hadde vært vanskelig å få tilgang på fortellingene om flytting i Groruddalen uten å intervjuer folk som flytter. Temaet mitt omhandler ikke en handling som er lett å se eller få øye på hvis man oppholder seg i et miljø. Å flytte er ikke en aktivitet man gjør flere ganger om dagen. Det skjer sjelden, og forutsetter mye tankevirksomhet på forhånd. I tillegg er det å flytte ikke en tilstand, ei heller er det slik at man tilhører et spesielt miljø dersom man skal flytte. Derfor valgte jeg intervju fremfor etnografi som metode. Selv om intervjuer er min primære datakilde er det viktig å påpeke at ved å ha oppholdt meg mye på Linderud, tatt t-banen utallige ganger til og fra Linderud, sittet på kafé på Linderudsenteret, handlet på butikkene på Linderud og å ha lest og fulgt debatten om Groruddalen i media har jeg også fått et visst inntrykk av konteksten rundt både Linderud og Groruddalen. Dette danner selvsagt et bakteppe for min forståelse av stedet, men jeg har ikke gjort systematisk feltarbeid som en del av prosessen.

2.1.1 Utvalg

Datamaterialet mitt består av kvalitative intervjuer med folk som enten har flyttet til eller fra Linderud de siste årene, i tillegg til såkalte pionerbeboere. Flyttingen hadde for de aller fleste informantene skjedd i løpet av de to siste årene, eller så planla man å flytte nå. Med pionerbeboere mener jeg mennesker som har bodd på Linderud siden blokkene ble reist der første gang på 60-tallet. I totalt består hovedmaterialet mitt av 16 intervjuer med totalt 21 personer. Alle informantene mine, unntatt to pionerbeboere, er i flyttemodus. Dersom jeg deler opp informantene mine i forhold til hva deres status var den dagen jeg intervjuet dem er det flest utflyttere jeg har intervjuet. 14 av mine 21 informanter er utflyttere. Med utflyttere regner jeg også med folk som planlegger å flytte, men som enda ikke har funnet en ny bolig å flytte inn i. Det er fem stykker i utvalget mitt som er innflyttere, og to som er pionerbeboere. I utflytterkategorien har seks informanter bodd på Linderud i mindre enn ti år (det er altså under ti år siden de flyttet til Linderud) og to informanter har bodd på Linderud i mindre enn fem år. Videre er det fire av utflytterne som også kan defineres som pionerbeboere.

Foruten at informantene mine deler en tilknytning til Linderud og at de er i flyttemodus, er de ganske ulike. Når det gjelder alder var den yngste av informantene mine 25 år og den eldste var 74 år. De fleste av informantene mine er kvinner, jeg har intervjuet 15 kvinner og 6 menn. Videre hadde seks av informantene mine innvandrerbakgrunn, resten hadde norsk bakgrunn. Alle unntatt en informant eide sin egen bolig. Nesten alle informantene mine var gift eller

samboende, med unntak av en som var singel og tre som var skilt. Alle unntatt to av mine informanter hadde barn. Barna varierte i alder fra å være under ett år til å være over 40 år. Informantene mine befant seg altså i ulike livssituasjoner. Noen var i etableringsfasen, noen i småbarnsfasen, noen var godt voksne og noen var pensjonister.

Utvalget mitt er altså svært bredt. Grunnen til at jeg ønsket variasjon i typen informanter var fordi det var *temaet* flytting jeg var interessert i. Jeg ønsket at ulike typer mennesker skulle få fortelle sine historier til meg. Kanskje ville jeg finne felles fortellinger på tvers av skiller som etnisitet, sosioøkonomisk bakgrunn, kjønn og alder. Disse kategoriene har ikke vært sentrale i mine analyser. Det har vært det informantene mine har fortalt om flytting og stedet de har flyttet fra eller til jeg har vært opptatt av å forstå. Det betyr imidlertid ikke at jeg ikke mener deres livsfase har noe å si for deres flyttevalg, det er allerede dokumentert gjennom tidligere forskning (Dielman 2001). Mitt perspektiv handler imidlertid ikke om å forstå flyttingen i relasjon til de overnevnte kategoriene, men å forstå flyttevalget på bakgrunn av fortellingene om flytting og Groruddalen som sted. En annen grunn til at jeg ønsket et utvalg med spredning i bakgrunn var også fordi det kan være en fare for å essensialisere dersom informantene en intervjuer er svært like. Analysene kan bli preget av at man forstår deres historier i for stor grad ut fra deres etniske bakgrunn, eller klassebakgrunn, heller enn å se at det er store forskjeller innad i disse gruppene (Prieur 2004, s. 26). Det har altså vært temaet flytting, og ikke informantens bakgrunn som har stått sentralt for meg i utvelgelse og rekruttering av informanter.

I tillegg til primærdataene mine har jeg også intervjuet en person som arbeider ved skolen på Linderud. Han bodde ikke på Linderud selv, og dette intervjuet har blitt brukt mest som et inntak til å forstå konteksten rundt skolen.

2.1.2 Rekruttering

Å rekruttere informanter var vanskeligere enn jeg trodde. For det første var det vanskelig å finne potensielle folk jeg kunne intervjuer. Jeg hadde ingen tilknytning til Linderud fra før av, og jeg kjente heller ingen som bodde der. De fleste informantene mine ble likevel rekruttert gjennom mitt eget nettverk. Jeg snakket om prosjektet mitt til så å si alle mine venner og bekjente og ba dem si ifra om de visste om noen som hadde flyttet enten til eller fra Linderud

den siste tiden. Slik fikk jeg også napp. Mange av informantene mine er rett og slett en bekjent av en bekjent. I tillegg til informanter rekruttert gjennom eget nettverk fikk jeg også et par informanter gjennom å kontakte lokale idrettslag og gjennom ”stikk innom”-kontoret på Veitvet. To informanter har blitt rekruttert gjennom mine tidligere informanter, men bortsett fra det har snøballmetoden ikke blitt brukt. Jeg forsøkte også å kontakte eiendomsmeglere, folk som arbeidet helsevesenet på Linderud, og folk fra borettslagstyrer uten særlig hell. Det som opplevdes som enklest var rett og slett å få tak i informanter gjennom bekjente.

Prosessen med å rekruttere informanter tok lenger tid enn jeg hadde trodd. Jeg begynte å intervju mine første informant i april 2011, og hadde mitt siste intervju i september 2011.

2.2 Om intervjuene

Et kvalitativt forskningsintervju er ikke en hvilken som helst samtale. Intervjuet kan sees på som en verbal interaksjon mellom to eller flere parter, der en av partene ønsker å få informasjon fra den andre parten (Mishler 1986, s. 9). Samtalen er planlagt og organisert, den har en hensikt. I en intervjusituasjon er det overordnet tema som i større eller mindre grad strukturerer intervjusituasjonen (Kvale & Brinkmann 2009, s. 23). Hos meg var det overordnede temaet flytting.

2.2.1 Semistrukturerte intervjuer i narrativ analyse

Mine intervjuer har vært såkalt semistrukturerte. Jeg har forholdt meg til den samme intervjuguiden ovenfor alle mine informanter, men spørsmålene jeg har stilt til de ulike informantene har variert. Ettersom jeg har vært opptatt av informantenes fortellinger, har jeg forsøkt å la dem styre retningen på samtalen. Etter hvert som de har kommet inn på et nytt tema, har jeg fulgt opp med spørsmål jeg har forberedt rundt det temaet. Rekkefølgen på hvilke temaer vi har snakket om har variert, men jeg har vært inne på de samme temaene med alle informantene. I tillegg har jeg stilt informantene ulike oppfølgingsspørsmål der dette har falt naturlig.

Ettersom jeg har valgt en narrativ tilnærming til mitt forskningsprosjekt har dette hatt konsekvenser også for hvordan intervjuet foregår. For å få frem informantenes fortellinger er det viktig at spørsmålene ikke er så smale og spesifiserte at informanten ikke får rom til å snakke fritt (Mishler 1986, s. 68). Selv om jeg ikke har spurt direkte etter narrativer (jeg har

aldri brukt det begrepet overfor mine informanter), så har jeg stilt spørsmål lignende dette: ”kan du fortelle hvordan du bestemte deg for å flytte...”. Ved å stille slike åpne spørsmål har informanten fått mye spillerom til å selv bestemme hva hun skal si. I narrative intervjuer er det altså ekstra viktig at forskeren setter seg tilbake og lytter (Kvale & Brinkmann 2010, s. 166). Å lytte er kanskje det viktigste i et kvalitativt forskningsintervju. Klarer du å lytte, så vil de gode spørsmålene følge etter. Inntar forskeren rollen som lytteren, vil informanten lettere kunne innta rollen som forteller (Hydén 2000, s. 134). Dette er selvsagt idealtilfeller, og ikke like enkelt i virkeligheten. Jeg forsøkte likevel å la informantene styre takten i intervjuene.

Et godt semistrukturert intervju klarer å finne en passende balanse mellom fleksibilitet og stringens. Fleksibiliteten i et semistrukturert intervju gir større plass til den enkelte informant og dens perspektiver, samtidig som at stringensen hindrer at man som forsker sitter igjen med totalt forskjellige intervjuer (Gilham 2005:70). Jeg opplevde at mine informanter klarte å snakke fritt og lenge om temaene jeg ønsket refleksjoner rundt. Intervjuene mine varte relativt lenge, i gjennomsnitt ca. halvannen time. Det lengste intervjuet varte i to timer og femten minutter og det korteste intervjuet varte i ca. 55 minutter. Det at informantene mine snakket mye og lenge opplevde jeg i aller størst grad som positivt. Jeg følte da at min rolle ble mindre og at informantens stemme ble mer synlig.

Å finne den riktige balansen mellom fleksibilitet og stringens er imidlertid ikke så enkelt. I noen intervjuer opplevde jeg at mitt ønske om å skape en trivelig stemning og gjøre informanten komfortabel i settingen gikk på bekostning av strukturen i intervjuet. I særlig et intervju var dette ekstra tydelig. Jeg var hos informanten i over tre timer og på et tidspunkt satt vi og bladde i gamle fotoalbum og så på postkort hun hadde fått fra gamle venner. Båndopptakeren gikk tom for batteri etter to og en halv time og da hadde vi kun gjennomgått halvparten av temaene fra intervjuguiden. I dette intervjuet klarte jeg ikke å opprettholde intervjuets struktur. Når man gjør narrativ analyse er det imidlertid ikke lett å vite i intervjusituasjonen hva som er ”relevant” for fortellingen og ikke (Mishler 1986, s. 69). Jeg valgte derfor å la informantene snakke relativt fritt, selv om det i visse tilfeller gikk ut over strukturen.

2.3 Gjennomføringen

Jeg begynte alltid intervjuet med å fortelle om forskningsprosjektet som min masteroppgave var en del av, og om mitt eget forskningsprosjekt. Alle informantene hadde fått et informasjonsskriv tilsendt før vi møttes, dette skrevet tok jeg også med meg til intervjusituasjonen (se vedlegg). Jeg fortalte litt om hva jeg skulle bruke intervjuet til, om anonymisering, om hvem som skulle få tilgang til å lese transkriberingene (lederne for prosjektet jeg skrev for) og informerte dem om at det var lov til å trekke seg både under intervjuet og etter intervjuet. På informasjonsskrivet sto kontaktinformasjonen til lederne av prosjektet og jeg opplyste om at det bare var å ta kontakt med dem, eller meg, dersom det var noe de lurte på i etterkant. Jeg spurte så om det var i orden at jeg tok opp intervjuene på bånd, noe det var for alle. Tilslutt spurte jeg om de fortsatt ønsket å delta, og så om informantene mine hadde noen spørsmål før vi startet. Jeg fikk altså muntlig informert samtykke (Kvale & Brinkmann 2009, s. 88) av alle informantene mine. På slutten av intervjuet spurte jeg også alltid om det var noe mer informanten ønsket å tilføye, som ikke hadde blitt sagt.

Som så mange andre har opplevd før meg, skjedde det også at mine informanter fortalte interessante ting etter båndopptakeren ble skrudd av. Det hendte også at jeg møtte informantene mine på en bussholdeplass, eller ute på gaten før vi kom inn og startet intervjuet formelt. Også da kom det noen ganger viktig informasjon frem. I de tilfellene dette skjedde spurte jeg informanten om det var i orden at jeg brukte dette også som en del av mitt materiale. Det var ingen som hadde noen problemer med det. Rett etter intervjuet var ferdig skrev jeg derfor ned viktige tanker og refleksjoner om intervjusituasjonen. Dette gjorde jeg uavhengig om jeg og informanten/e hadde snakket om det jeg anså som relevante temaer før eller etter båndopptakeren ble skrudd på/av. Det at jeg skrev ned mine umiddelbare reaksjoner kort tid etter intervjuet var ferdig gjorde nok at jeg husket intervjuene mine bedre. Det å sette ord på en følelse hjalp meg til å huske stemningen og inntrykket av informantene mine senere. Den umiddelbare reaksjon jeg skrev ned ble stående som tekst før alle transkripsjonene mine. Dette var også viktig fordi de transkriberte intervjuene mine skulle brukes av andre deltagere i forskningsprosjektet jeg har skrevet masteroppgave for. For at de skulle forstå konteksten, stemningen, tonen i intervjuet var det viktig at jeg skrev ned disse umiddelbare tankene jeg hadde (Jf. Kvale & Brinkmann 2009, s. 143). Det er imidlertid ingenting av dette snakket som har blitt brukt som sitater i oppgaven min. Men materialet mitt er stort og også det som har

blitt sagt utenfor selve intervjusituasjonen blir brukt som et slags bakteppe for forståelse og tolkning av datamaterialet mitt.

I fire intervjuer intervjuet jeg to eller tre personer sammen. Tre intervjuer var med par, og et intervju var med en mor, hennes datter og hennes venninne. Jeg opplevde at når jeg intervjuet fler enn en person av gangen ga dette intervjuet mer dybde. Hovedårsaken til dette var nok fordi paret seg imellom tok opp temaer som kanskje ikke hadde blitt diskutert dersom de var alene. Når et par blir intervjuet sammen får de ofte tid til å reflektere over et tema, og tankene de har blir ofte prøvd ut på hverandre (Bjørnholdt & Farstad 2012, s. 5). Man kan selvsagt også tenke seg at å intervjuer par vil føre til at informantene skjuler ting for hverandre, men i mitt tilfelle tror jeg ikke det skjedde. Hadde temaene vært mer sensitive hadde dette vært et mer aktuelt problem. Når man intervjuer noen alene er det ofte slik at informanten prøver å skape en koherent fortelling. I et intervju med to stykker blir informantene mer utfordret, og konflikter både med seg selv og med partneren kommer derfor bedre til syne (Bjørnholdt & Farstad 2012, s. 8).

Intervjuguiden jeg har brukt har i stor grad blitt utarbeidet av lederne av prosjektet jeg har skrevet for. De kom med det første forslaget til guide, og vi som var studenter fikk komme med innvendinger og forslag til nye spørsmål. Det betyr at alle studentene på prosjektet har hatt den samme intervjuguiden, selv om områdene vi har sett på har vært ulike. I mine intervjuer vil noen temaer derfor være viktigere og mer sentrale enn andre. Intervjuguiden er svært lang. Den inneholdt syv temaer, og under hvert tema er det en lang liste med punkter. Det er ikke slik at disse punktene har blitt direkte omgjort til spørsmål. Ei heller er det slik at der setningen står i spørsmålsform har jeg lest de opp slik de står formulert. Punktene og spørsmålene under hvert tema har veiledet meg i hva jeg ønsker at informantene skal snakke rundt. Jeg har også unngått å bruke begreper som "livsfase", "klasse", "identitet" selv om disse står i intervjuguiden. Jeg har vært innom alle temaene med alle informantene (unntatt den ene der jeg båndopptageren gikk ut av batteri), men spørsmålene jeg stilte varierte noe.

2.3.1 Hvor

De fleste av informantene mine ble intervjuet i sitt eget hjem. To av intervjuene foregikk på kafé på Linderudsenteret, to av intervjuene foregikk på et møterom på Universitetet i Oslo, og et intervju ble foretatt på informantens arbeidsplass. Grunnen til at jeg ønsket å foreta intervjuene i informantenes egne hjem var for at de skulle føle seg mest mulig komfortable.

Det er ikke til å komme unna at intervjusituasjonen skaper et asymmetrisk forhold mellom informant og forsker (Kvale & Brinkmann 2010, s. 25). Det er forskeren som stiller spørsmål og bestemmer hva det skal snakkes om. Informanten skal svare på det forskeren spør om. For å tone ned denne asymmetrien ønsket jeg å møte informantene mine der de var på hjemmebane, og jeg var gjest. I deres hjem var det jeg som måtte følge deres regler. Jeg opplevde også at det var lettere å skape en god og avslappet stemning raskt når jeg intervjuet informantene mine i sine egne hjem.

2.4 Relasjon meg og informant

Et godt intervju avhenger av kjemien mellom forsker og informant. Det kvalitative intervjuet skiller seg fra hverdagslige samtaler med venner og familie i det at forsker og informant ikke deler felles oppfatninger, kunnskap og en forståelse for konteksten. Dette gjør det mer utfordrende å få samtalen til å flyte (Mishler 1986, s. 1). Utfordringen blir derfor å få intervjusamtalen til å gli, på tross av at man ofte mangler et felles utgangspunkt. Jeg opplevde i stor grad at stemningen mellom meg og informantene mine var god. En av grunnene til det kan ha vært at det var relativt få sensitive temaer som ble bragt opp. Når samtalen flyter er det lettere å få frem informantens egne betraktninger og fortellinger, enn om forskeren konstant må stille spørsmål. De fleste intervjuene mine varte lenge. I kun et av mine intervjuer opplevde jeg at det var vanskelig å få samtalen til å flyte, men det handlet mye om språkproblemer. Jeg intervjuet et ektepar der mannen hadde så begrenset språk at det var vanskelig å komme med utfyllende svar på mine spørsmål. Dette intervjuet er de korteste, og varer i 55 minutter. Jeg har ikke brukt noen sitater fra dette intervjuet i analysene mine, selv om også dette intervjuet danner en slags bakgrunn for min helhetsforståelse av flytting i Groruddalen.

2.4.1 Narrativer, finnes de?

Jeg er en hvit, ung kvinnelig sosiologistudent. Språket mitt avslører nok også at jeg har vokst opp på vestkanten i Oslo. Hvem jeg er påvirker selvsagt hvordan informantene formulerer seg. Hvordan de ser på meg er imidlertid ikke lett å si. Enten kan de ha plassert meg i en politisk korrekthet-boks. Men det kan også hende de tenkte på meg som en fra vestkanten som ønsket å få bekreftet sine fordommer om østkanten. En av informantene mine, en eldre mann

som hadde bodd på Linderud lenge, men nå skulle flytte, var opptatt av medias fremstilling av Groruddalen, og hvem som fikk definere hvordan andre folk oppfattet stedet.

De som har mest oppfatninger om Groruddalen, de har aldri vært her. For de bor vestpå. "Fy, alle de blokkene – åh, det går ikke an". Men vi har kanskje en like stor andel eneboliger og rekkehus her, som – ja, om ikke nødvendigvis som på Bygdøy og Ullern. Men på Hovseter og Røa, der er det tjokka fullt av blokker. Men det er finere det, – å bo i blokk på Hovseter, enn å bo i blokk i Groruddalen.

Denne mannen mener at journalistene og også flere av politikerne og byråkratene som påvirker den offentlige fremstillingen av Groruddalen stort sett er folk fra vestkanten som ikke har vært på østkanten. Det er en av grunnene til at området blir oppfattet på en feilaktig måte, mener han.

I lys av dette er det ikke overraskende om informantene mine har overdrevet de positive sidene ved sitt boligområde ovenfor meg. De er lei av at slike som meg (folk fra vestkanten) fremstiller området deres i et negativt lys. Hvordan de vektlegger de ulike fortellingene kan være påvirket av relasjonen mellom meg og informant. Det at jeg stiller de spørsmålene jeg stiller, mine pauser, mine avbrytelser, mine nikk gjør at jeg som forsker selvsagt er med på å konstruere de narrativene som kommer frem (Kvale & Brinkmann 2010, s. 166). Jeg tror likevel at jeg har funnet noen sentrale kulturelle fortellinger om Groruddalen og flytting. Selv om relasjonen mellom forsker og informant påvirker hva som blir sagt i intervjusettingen, tror jeg av flere grunner at fortellingene også eksisterer utenfor selve intervjusituasjonen.

For det første er aktøren begrenset av språket. Det språket vi har tilgjengelig regulerer hva vi kan fortelle om et tema. Har man ikke ordet kan man ikke si det. Fortellingene er altså strukturert av vårt språk. Videre trekker aktøren alltid på noe hun har hørt fra før av (Fairclough 2008, s. 43). De fortellingene jeg har blitt fortalt kommer ikke fra ingenting, mine informanter finner ikke disse på for første gang. De kan ha hørt dem før fra andre bekjente, de kan ha lest i avisen og dannet seg et inntrykk av hvordan ting er, de kan selv ha samtalt om temaet før med andre, de kan ha overhørt folk snakke om temaet. Den sosiale og historiske konteksten vi befinner oss i vil derfor også påvirke hva vi har mulighet til å fortelle (Gubrium & Holstein 2009). Narrativer blir alltid konstruert i relasjon til noe. Når mine informanter forteller om sine erfaringer og meninger om flytting i Groruddalen gjør de det både i relasjon til hva de tenker andre mennesker mener om temaet, og i relasjon til hva de selv har hørt

andre fortelle om flytting i Groruddalen. En mening i et narrativ blir alltid skapt på bakgrunn av en mening i et annet narrativ.

Jeg tror altså at de narrative jeg skriver om i analysekapitlene er fortellinger konstruert på bakgrunn av fortellinger informantene mine allerede har hørt. Det er ikke slik at intervjusituasjonen klarer å trigge frem narrativer som ikke eksisterer fra før av. Intervjusituasjonen og relasjonen mellom meg og informanten påvirker mest sannsynlig hvilke fortellinger det fokuseres mest på, men jeg tror vi kan finne igjen fortellingene hos andre mennesker som bor i, eller vurderer å flytte fra eller til Groruddalen. De fortellingene jeg har funnet, mener jeg derfor at jeg også hadde funnet dersom jeg hadde fulgt informantene mine hjem, spist middag med dem, vært med dem på jobb eller på t-banen.

Som kvalitativ forsker kan jeg selvsagt ikke fjerne meg selv som subjekt. Mine subjektive oppfatninger av hva som er viktig av det informanten min forteller vil selvsagt påvirke hvordan jeg fortøner meg i intervjuet. I samtale med en annen forsker enn meg ville kanskje vektingen av fortellingene vært annerledes, men jeg tror likevel at de samme fortellingene hadde kommet frem.

2.5 Linderud – et case?

Jeg har studert flytting og tilhørighet i et område, Linderud. Jeg har altså konkretisert og avgrenset forskningsspørsmålene mine rundt et geografisk definert område. Stake (2000) skiller mellom ”intrinsic case studies” og ”instrumental case studies”. Den førstnevnte metoden velger et case fordi det i seg selv er av spesiell interesse, mens i den sistnevnte metoden er selve caset av begrenset betydning – det er fenomenet som studeres som er viktigst. Mitt forskningsprosjekt vil derfor kunne defineres som en ”instrumental case studie”. Det er ikke Linderud i seg selv som et spesielt sted jeg er mest opptatt av, men det er flytting og tilhørighet i en drabantby med stor befolkning med innvandrerbakgrunn jeg er opptatt av.

Linderud er valgt av flere årsaker. For det første er det en delbydel i en svært heterogen bydel. Noen boligområder er sammensatt av en sterk overvekt av beboere med norsk bakgrunn, mens andre boligområder er på grensen til å bli definert som etnisk bokonsentrerte. I tillegg ligger delbydelen i området Groruddalen, som det har vært mye oppmerksomhet rundt den siste tiden i forhold til flytting. Selv om Groruddalen i seg selv ikke er et anonymt sted, følte jeg at Linderud på mange måter var det. Selv visste jeg ingenting om området før jeg begynte

å studere det, og jeg hadde ikke oppfattet at stedet hadde blitt belyst i media, slik jeg opplevde med andre steder i Groruddalen. Det var også lite å finne om Linderud i media når jeg søkte det opp i atekst. Det at Linderud som sted var lite diskutert i media påvirker også hva andre vet og mener om Linderud. Jeg tror få mennesker har et veldig sterkt inntrykk av Linderud som sted, med mindre de selv kjenner til stedet gjennom personlig erfaring og nettverk⁶.

Det at stedet var noenlunde anonymt, samtidig som det ligger i Groruddalen syns jeg var interessant. Forhåndsantagelsene om stedet var færre enn om det hadde vært et mer kjent område. Som nevnt i innledningskapittelet handler flyttefortellingene hovedsakelig om flytting i Groruddalen. Selv om informantene ikke nødvendigvis føler en sterk tilhørighet til Groruddalen, er de svært bevisst på at deres boligområde defineres innenfor Groruddalens grenser og relaterer derfor sine fortellinger til Groruddalen som helhet.

Det at jeg har valgt å intervju folk som har flyttet til eller fra Linderud gjør at jeg lettere forstår konteksten informantene mine befinner seg i. Hadde jeg intervjuet folk som hadde bodd ulike steder i Groruddalen, for eksempel, ville det vært vanskelig å forstå hvilken sosial kontekst de befant seg i. Før jeg intervjuet informantene mine hadde jeg vært på Linderud flere ganger, både for meg selv og med resten av forskningsgruppen jeg skrev masteroppgave for. I tillegg til å gå turer rundt i gatene, gå på kafé på Linderudsenteret og å reise med t-banen frem og tilbake hadde jeg lest meg opp på generelle fakta om delbydelen. Jeg visste derfor en del om menneskene som bodde der (nasjonalitet, sosioøkonomisk bakgrunn) og om boligene der (pris, byggeår, størrelse). Jeg visste derfor litt om Linderud før jeg begynte med selve intervjuingen. Jeg hadde imidlertid ikke vært på Linderud før jeg begynte med denne masteroppgaven, så all kunnskap jeg tilegnet meg var som en utenforstående.

Fortellingene jeg presenterer i denne oppgaven handler altså om flytting i Groruddalen. Siden dette området har vært under så sterkt mediepress de siste årene tror jeg at det er vanskelig å overføre disse fortellingene til steder utenfor Groruddalen. Narrativene i denne oppgaven må derfor forstås i lys av konteksten rundt Groruddalen.

⁶ Området har imidlertid blitt aktualisert på en ny måte med Aftenpostens (Mellingsæter 2012) oppslag om Linderud skole.

2.6 Analyse

I et kvalitativt forskningsprosjekt er det ikke slik at analysen kan avgrenses kun til et bestemt tidspunkt, og man kan heller ikke si at analysene er foretatt kun på en spesiell måte. Analyse driver man med fra start til slutt (Widerberg 2005). Når man stiller et oppfølgingsspørsmål har man allerede foretatt en analyse av hva som var relevant informasjon i intervjuet, og hva man ville gå videre med. Og når selve det definerte analysearbeidet er over, så er det ikke det likevel. Jeg har mange ganger gått tilbake til datamaterialet mitt, for å finne nye måter å forstå materialet mitt på. Analysearbeidet tar derfor ikke slutt før man har levert oppgaven. Likevel ønsker jeg å si noe om hvordan jeg har gått frem for å forstå mitt relativt store datamateriale.

2.6.1 Transkribering

Jeg har transkribert alle intervjuene mine. Dette gjorde jeg parallelt med at jeg intervjuet. 24 timer med intervjusamtaler ble omsider omgjort til over 400 sider med tekst. I transkripsjonene mine har jeg skrevet ned så mye som mulig av det som blir sagt. Det betyr at jeg har markert i teksten der det har vært lengre pauser, jeg har tatt med pauseord som ehh.. mmhmm, ja... Jeg har skrevet inn latter der det har forekommet, og jeg har også påpekt det dersom jeg opplevde at stemningen ble ubehagelig, morsom eller pinlig. Hvor mye av pauser, følelsesuttrykk og sukk som skal skrives inn i transkripsjonene avhenger selvsagt av hva man skal bruke intervjuene til. Ettersom jeg har gjort narrativ analyse er det viktig at så mye som mulig av dette er tatt med. Jo mer språklig fokusert man er i analysene sine, jo mer detaljrike må transkripsjonene være (Kvale & Brinkmann 2010, s. 191). Jeg har likevel ikke klart å få med alle slike pauser, sukk og følelser. Blikk og gestikulering har forekommet hele tiden i intervjusituasjonen uten at jeg har klart å skrive det inn i transkripsjonene mine. Selv om jeg har vært opptatt av språk i mine analyser, har det i aller størst grad vært innholdet jeg har vært opptatt av å analysere (Gubrium & Holstein 2009, s. 18). Det er hva som blir sagt, ikke hvordan det blir sagt som er mitt hovedfokus. 400 sider transkribert tekst gjorde meg til å begynne med litt paff. Jeg hadde hørt mange historier om forskere som opplevde at materialet ble forståelig underveis i transkriberingen. Gjennom å skrive ned alt så skjønte man hva materialet handlet om, og man visste hva man skulle skrive om i oppgaven. Jeg opplevde det ikke helt slik. Jeg følte at jeg satt med utrolig mye forskjellig, og jeg skjønte ikke hvordan jeg skulle forstå alt dette.

Det ble derfor raskt opplagt at jeg måtte kode materialet mitt i mindre kategorier slik at jeg skulle få oversikt over materialet. Å finne hvilke kategorier man skal bruke er imidlertid ikke lett. Intervjuene ble som sagt i alle hovedsak gjort hjemme hos folk, i deres hjem, i deres sofaer med deres kopper og kaffe og kaker og te. Pauser, blikk, stemninger og følelser i intervjusituasjonen var nå borte. Den sosiale konteksten var forsvunnet (Mishler 1986, s. 3). For å klare å gi mening til den transkriberte teksten ønsket jeg å minnes den sosiale konteksten intervjuene var gjort i, i størst mulig grad. Det var en av grunnene til at jeg skrev ned et notat etter hvert intervju.

Selv om jeg ikke umiddelbart forsto alt materialet mitt handlet om etter jeg hadde transkribert alle intervjuene, husket jeg intervjuene mine godt. Jeg valgte derfor å skrive et overordnet "feltnotat" kun basert på min hukommelse. Jeg skrev ned alt jeg opplevde mine informanter hadde fortalt meg. Jeg bestemte meg for at denne teksten ikke skulle være en god skriftlig tekst, jeg skulle skrive uten å legge bånd på meg. Denne teksten ble ca. ti sider lang og inneholdt det jeg syns mine informanter vektla. Jeg tror at det at jeg både skrev et notat etter hvert intervju og at jeg skrev et slags feltnotat rett etter jeg hadde transkribert alle intervjuene gjorde at jeg klarte å minnes mer av den sosiale konteksten intervjuene ble gjennomført i, enn om jeg ikke hadde gjort det.

2.6.2 Kategorisering

"Feltnotatet" ble mitt utgangspunkt for å velge hvilke kategorier jeg skulle bruke for å systematisere materialet mitt. Jeg delte materialet mitt inn i åtte konkrete kategorier, og to overordnede kategorier. De to overordnede kategoriene var "positive fortellinger" og "negative fortellinger". De mer konkrete kategoriene var: "naboer", "fysisk miljø", "skole/barnehage", "innvandrere", "flytting", "andre boligområder", "frivillighet", "bolig". På en måte er disse kategoriene generert induktivt. Jeg valgte ikke å dele materialet mitt inn i disse kategoriene basert på noen teoretiske perspektiver jeg ønsket å bruke. Det var det informantene mine hadde sagt og fortalt og vektlagt som viktig som var utgangspunktet for den kategoriseringen jeg valgte. Likevel er det åpenbart også slik at hva informantene mine har sagt er påvirket av hvilke spørsmål jeg har stilt. I en viss forstand er derfor kategoriene også påvirket av hva vi ønsket å få vite mer om, som igjen er basert på tidligere forskning på feltet.

Etter jeg hadde bestemt meg for hvilke kategorier jeg skulle bruke, leste jeg gjennom hvert intervju og med fargestifter og teipbiter markerte jeg alle steder i intervjuet der informanten snakket om alle de overnevnte temaene. Etter det var gjort laget jeg nye dokumenter til hver kategori, og limte inn all tekst fra alle informanter som handlet om det temaet. Dette var en utrolig nyttig oppgave for meg. Gjennom å systematisere materialet mitt på denne måten så jeg mye tydeligere hvilke fortellinger som gikk igjen, hvordan folk snakket og hva som opplevdes som relevant. Flere ganger ble jeg også overrasket over hvilke intervjuer som var interessante. Det hendte flere ganger at jeg tenkte at jeg fikk utrolig mye ut av et intervju som jeg i utgangspunktet ikke husket som veldig nyttig. Det at jeg hadde de to overordnede kategoriene med positive og negative skildringer gjorde også at jeg så at det svært ofte skjedde at informantene mine snakket om det positive og det negative samtidig. Jeg hadde markert det negative i rødt, og det positive i mørkt blått. Når jeg ser tilbake på transkriberingene mine er det veldig ofte det er rødt og mørkeblått oppå hverandre, og i samme avsnitt. Det fikk meg til å se hvordan folk hele tiden markerer noe positivt med å relatere det til noe negativt, og omvendt.

Å kategorisere på denne måten gjorde både at materialet mitt ble mer oversiktlig. Sakte men sikkert ble narrative synlige for meg, og etter denne omfattende kodejobben begynte jeg å skrive analysekapitlene. Det er viktig å påpeke at også selve skrivingen av analysekapitlene har vært en del av selve analysearbeidet. Informantene mine har ikke fortalt helhetlige organiserte narrativer i intervjusituasjonen. I analyseprosessen har jeg tatt deler av det informanter har sagt og satt det sammen slik at fortellingene fremstår som kronologisk og sammenhengende. Å konstruere disse sammenhengende fortellingene har vært en svært viktig del av analysen (Kvale & Brinkmann 2010, s. 229). Jeg tror ikke mennesker som bruker disse fortellingene forteller de akkurat på den måten de fremstår i analysekapitlene. Likevel tror jeg de trekker på dem og bruker dem, også utenfor intervjusituasjonen.

2.7 Etikk

Etikk i et forskningsprosjekt kan ikke avgrenses til en situasjon i forskningsprosessen. Det er noe som konstant bør være med en som forsker. Særlig når man bruker intervju som metode, informantene er mennesker som deler av sin erfaring og sin personlige historie. Disse menneskene må behandles med respekt, og man må som forsker være sensitiv for

informantenes integritet (Kvale & Brinkmann 2009, s. 79). Som nevnt tidligere har alle informantene gitt informert samtykke.

I mitt forskningsprosjekt kan det oppleves som et brudd på konfidensialitetsprinsippet at Linderud som sted ikke har blitt anonymisert. Jeg mener imidlertid at jeg har klart å opprettholde informantenes anonymitet selv om Linderud som sted ikke har blitt anonymisert. Alle mine informanter har fiktive navn, noen har byttet kjønn, noen har fått flere barn, andre har fått færre barn, noen har fått nye jobber, noen bor litt andre steder enn det jeg sier osv. Som forsker kan man ofte oppleve et dilemma mellom etiske krav og vitenskapelighet (Kvale & Brinkmann 2010, s. 90). Jeg mener at jeg ved å endre informantenes karakteristika på en måte som har gjort at de ikke kan kjennes igjen ikke har ødelagt for mine analyser. Grunnen til at jeg ikke har ønsket å anonymisere Linderud er fordi jeg mener det er viktig at man som leser forstår hvilken kontekst disse narrative er tilgjengelige i (Gubrium & Holsten 2009).

2.8 Avslutning

Selv om forskningsspørsmålet bør være utgangspunktet for hvilke valg man tar når det gjelder metode og tilnærming, er det ikke alltid så lett å være så stringent i et kvalitativt forskningsprosjekt. Mitt forskningsspørsmål har endret seg gjennom prosessen. Utgangspunktet for hva jeg ønsket å finne ut av og mitt fokus på fortellinger om flytting har likevel alltid vært til stede, og det er dette fokuset som har bestemt mine metoder og min tilnærming. Jeg mener at dette kapitlet har vist at mine metoder har vært de beste til å finne ut av det det spørres etter i mine forskningsspørsmål.

3 Tidligere forskning og teori

I tidligere forskning på feltet har flytting særlig blitt studert ved hjelp av økonomiske, strukturelle og demografiske perspektiver. Etter hvert har også sosiale perspektiver som omhandler livsstil, kulturelle preferanser og sosiale nettverk blitt brukt for å komme nærmere en forståelse av hvorfor folk flytter. De fleste bidragene er imidlertid av kvantitativ karakter (Gutting 1996, Winstanley et. al 2002). Kvalitative bidrag finnes selvsagt, men å forstå flytting gjennom et narrativt perspektiv er enda mer uvanlig. I dette kapitlet vil jeg argumentere for viktigheten av å studere flytting narrativt. Etter at jeg har gitt et kort overblikk over foreliggende forskning og teori om flytting vil jeg vise at narrativ analyse tilfører flyttforskningen en ny dimensjon. Gjennom dette verktøyet vil vi kunne oppdage nye aspekter ved flytting som sosialt fenomen og menneskelig handling.

3.1 Flytteteori

Når man flytter kan man flytte på tvers av verdensdeler, på tvers av landegrenser, på tvers av kommunegrenser, på tvers av bygrenser, på tvers av bydelsgrenser, eller på tvers av gategrenser. Årsakene til at man flytter internasjonalt og nasjonalt vil som regel være av såpass ulik karakter at forskningen deler seg i ulike tradisjoner. Internasjonal migrasjon eller migrasjonsforskning, og nasjonal migrasjon eller flyttforskning. Innenfor den nasjonale flyttforskningstradisjonen er det vanlig å skille mellom lokal (residential mobility) og langdistanseflytting (internal migration) (Nordvik 2004, s. 2)⁷. Lokal flytting er definert som flytting innenfor et geografisk avgrenset område. I Norge snakker man om lokal flytting når flyttingen foregår innad i en kommune. Oslo blir imidlertid et unntak, da flytting mellom Oslo og nabokommuner også blir definert som lokal flytting (Nordvik 2004, s. 2). Ettersom alle mine informanter har flyttet lokalt, er det teori relatert til denne forskningen jeg hovedsakelig vil være opptatt av. I Norge er ca. halvparten av alle flyttinger lokale og foretatt av det samme husholdet (Nordvik 2004, s. 2)⁸.

⁷ Innenfor langdistanseflytting utpeker det seg også en egen forskningstradisjon som fokuserer på flytting fra rurale til urbane strøk (Richey 1976)?.

⁸ Det betyr at man ikke flytter fordi man har blitt skilt eller gift.

Flytting har blitt studert av et vidt spekter av samfunnsforskere, og gjennom ulike teoretiske perspektiver (Dieleman 2001, s. 249). Grovt forenklet kan man si at flytting har blitt studert på to nivåer, et mikro og et makronivå. Makroperspektivet studerer flytting gjennom faktorer som aktører selv ikke bestemmer over. Det kan være boligpolitikk, byplanlegging, det lokale boligmarkedet osv. Mikroperspektivet studerer individenes handlinger (Dieleman 2001, s. 257). Selv om flyttevalget tas på bakgrunn av noen strukturelle begrensninger, vil det alltid være et element av valg i flytteprosessen.

Opprinnelig stammer mye av forskningen om flytting fra Chicagoskolen og humanøkologi. Chicagoskolen var opptatt av byens ulike funksjoner, og tenkte at byen som system ville reproduseres på en funksjonell måte ved at grupper av individer med lignende egenskaper ville bosette seg i visse geografiske områder av byen. Flytting ble derfor sett på som en nødvendighet for å holde byen som funksjonelt system oppe. Når en gruppe mennesker flyttet inn i et geografisk område, førte det til utflytting av en annen gruppe mennesker. Det pågikk altså en konkurranse mellom de ulike byrommene. Skiftet en gruppe sosial status ville det føre med seg en relokasjon til den geografiske sonen som passet best med den nye sosiale statusen til gruppen (Bråmås 2006).

Rossi (1956) skiftet fokus fra denne funksjonalismen i sin klassiske flyttestudie "Why families move: a study in the social psychology of urban residential mobility" ved å være den første som så på husholdets *motivasjoner* for å flytte. Chicagoskolen og forskning som sprang ut i fra den hadde først og fremst sett på flytting på et aggregert nivå der mønstre mellom opprinnelses- og destinasjonssted hadde blitt studert (Dieleman 2001, s. 249). Rossis (1956) hovedfunn var at folks grunner for å flytte hang sammen med deres behov. Behovene de hadde varierte i ulike livsfaser. Rossis fokus på hushold og deres grunner for å flytte har blitt videreført i forskningen på flytting. Hva er det som skal til for at et hushold skifter bolig, og hvordan velger husholdet sin nye bolig (Dieleman 2001, s. 250)?

3.1.1 Flyttingens årsaker

Forskning på flytting søker ofte å svare på spørsmålet "hva bestemmer at folk/hushold flytter?" (Dawkins 2006, s. 867). Det er ingen tvil om at det finnes utallige grunner til å flytte, og det er sjeldent at en forklaring gir oss hele svaret. Hovedvekten av flytteforskning trekker på tre teoretiske perspektiver: Et økonomisk perspektiv, et strukturelt perspektiv, og et demografisk perspektiv (Dawkins 2006, Dieleman 2001, Norvik 2004, Ærø 2006). Disse

studiene ser hovedsakelig på hvordan folk handler i boligmarkedet i forhold til en økonomisk logikk, i forhold til eventuelle familieendringer (skilsmisse, barnefødsler, giftemål etc.), og i forhold til eventuelle endringer i boligtype.

Det økonomiske perspektivet ser boligvalg som et resultat av en rasjonell aktør i et boligmarked. Inntekt og økonomiske ressurser anses her som avgjørende, og perspektive hviler på antagelsen om at aktører handler på bakgrunn av et ønske om å maksimere det økonomiske utbytte ved kjøp/salg av ny bolig (Winstanley et. al 2002, s. 815). Vil jeg kunne tjene på denne leiligheten om noen år? Er dette et gunstig tidspunkt å kjøpe leilighet på?

Det strukturelle perspektivet fokuserer på faktorer som typen bolig, om man leier eller eier, boligens størrelse og antall rom i boligen som forklaringsfaktorer på flyttingen. Dielman (2001, s. 250) mener at et av hovedfunnene i flytteforskning er at det er en sterk korrelasjon mellom størrelse og eie/leieforhold på boligen og flytting. Folk i store boliger flytter mindre enn folk i små boliger, og folk som eier flytter mye mindre enn folk som leier bolig.

Det demografiske perspektivet (også kalt livsfaseperspektivet) handler om hvordan ulike faser i livet påvirker flytting. Barnefødsler, giftemål og endringer i yrkesliv er eksempler på faktorer som kan forklare flytting i følge dette perspektivet (Ærø 2006, s. 109). Hovedfunnene her er at alder predikerer flytting i stor grad, folk mellom 20 og 35 er langt mer mobile enn andre segmenter av befolkningen. Videre er det også slik at det å få barn, ta utdanning og få jobb også gjør at man flytter mer (Dielman 2001, s. 250).

I takt med utbyggingen av de nye drabantbyene i USA dukket også et nytt perspektiv i flyttelitteraturen opp, et sosialt- eller livsstilsperspektiv (Ærø 2006, s. 110). Flytteforskningen ble nå kritisert for å mangle aktørers egne rapporterte grunner til at de velger å flytte (Nordvik 2004, Ærø 2006). Ved å ta høyde for flytteres egne flytteplaner oppdaget man raskt at flyttebeslutningen er en prosess som tar tid og at det derfor også er en mengde ulike mekanismer som kan forklare flyttingen (Nordvik 2004). Livsstilsperspektivet hevder videre at hushold velger å bosette seg i nabolag som passer med deres livsstil, altså at de deler estetisk smak og stil med de andre naboene som bor der (Ærø 2006, s. 110). Dawkins (2006) påpekte i tråd med dette at vennskap og tilknytning til naboer er aspekter som knytter folk til nabolag, og som dermed påvirker folks flyttevalg.

Selv om disse forskerne tilfører noe nytt til den eksisterende litteraturen på flyttefeltet, er alle de overnevnte bidragene av kvantitativ karakter. Dette preger også feltet i stor grad (Winstanley et. al 2002, s. 817). Det finnes imidlertid unntak. Folks livsstil og tilknytning til sted og hvordan det påvirker boligvalg har også blitt studert kvalitativt (se f.eks. Mazanti 2007, Savage et. al 2005, Savage 2010). I Norge er kanskje Vassenden (2007) den som er mest kjent for å ha studert flytting i et innvandrerrettet boligområde kvalitativt, og hans studie kommer vi tilbake til nedenfor.

Et narrativt perspektiv på flytting er sjeldnere. Gutting (1996) og Winstanley (2002) representerer viktige unntak. Flytting handler i stor grad om hvem du er, og kan ikke reduseres til en handling trigget kun av et stimuli, som for eksempel en barnefødsel, økonomisk gevinst etc., mener de (Gutting 1996, s. 482). Gutting ser det derfor som nødvendig å koble begreper som identitet og narrativ sammen. Han hevder at folk forstår seg selv gjennom fortellinger om seg selv, og at for å forstå flytting må man studere de narrative folk forstår seg selv igjennom. Han analyserer tyrkiske migraners flyttevalg i München, og mener at ulike narrativer som ”å ha et ordentlig liv”, ”et ønske om å returnere til Tyrkia” og ”familien”⁹ påvirker hvordan disse menneskene bosetter seg.

Winstanley et. al (2002) viser hvordan en narrativ tilnærming til flytting er mer helhetlig enn hva den tidligere kvantitative forskningen har vist. Med økt ulikhet og mangfoldige måter å leve sine liv på blir det ekstra viktig å forstå fortellingene om flytting for å få en bedre forståelse for dette sosiale fenomenet over tid.

3.1.2 Etnisk boligsegregering

Til nå har jeg sett på teorier som forklarer lokal flytting . Ettersom jeg undersøker aktørers flyttevalg i et tilnærmet etnisk boligsegregert område er det relevant for meg å gå gjennom noe foreliggende teori om etnisk boligsegregasjon. Boligsegregering påvirkes også av folks flyttemønstre, hvem som flytter og hvor de flytter hen vil påvirke graden av segregering i en by (Bråmås 2006). Gjennomgangen vil imidlertid være kort. Min oppgave er ikke å teste ut disse teoriene i analysen, men snarere gi leseren et innblikk i hva som finnes av teoretiske perspektiver på flytting i innvandrerrettede områder. Slik blir min egen studie satt inn i en større forskningsmessig kontekst.

⁹ Mine oversettelser

Boligsegregasjon beskriver geografiske skjevheter i byens bosettingsmønster, det kan være seg demografisk, sosioøkonomisk og etnisk (Wessel 1997). Hvorvidt Oslo anses som en etnisk segregert by kommer an på hvordan man setter kriteriene for definisjonen av segregering. Definerer man etnisk segregering som en opphopning av en etnisk homogen gruppe i et område av byen, er ikke Oslo en segregert by (Blom 2006). Definerer man derimot etnisk boligsegregering som en overrepresentasjon av innvandrerbefolkningen i et avgrenset geografisk område, har vi etnisk segregerte boligområder i Oslo (Aalandslid 2009, s. 9). Området jeg studerer er på grensen til å være etnisk boligsegregert, med en innvandrerbefolkning på 48 % (Johannessen & Kvinge 2011, s. 28).

Innenfor feltet etnisk boligsegregering skilles det grovt sett mellom to teoretiske perspektiver: "space assimilation"; der sosioøkonomisk ulikhet forklarer etnisk boligsegregering, og "place stratification"; der fordommer, diskriminering og stigma forklarer etnisk boligsegregering (Charles 2003, s. 176). Innenfor den første retningen er det altså et økonomisk perspektiv som dominerer som det som forklarer etnisk boligsegregering. Teorien her hevder at med økt sosioøkonomisk status vil man flytte ut av segregerte og "dårlige" områder, og relokalisere seg i områder som passer bedre med den sosioøkonomiske statusen man nå har (Charles 2003, s. 177). Sentrale teorier innenfor "place stratification" er hvit flukt, hvit unngåelse og vippepunktsteori og disse perspektivene ser på rase som en viktig forklaringsfaktor for boligsegregering. En lang forskningstradisjon har gitt støtte til hypotesen om at en økende populasjon av svarte i et nabolag vil føre til en utflytting av hvite (Crowder 2000, s. 223). En spesifikk teori innenfor hvit flukt-perspektivet er teorien om vippepunkt. Denne teorien ble utviklet av blant annet Schelling (1978). Vippepunktet viser til det kritiske punktet når dominansen av en etnisk gruppe i et nabolag skifter fra en gruppe til en annen. Schelling ser på hvordan flyttevalg på mikronivå kan produsere etnisk segregasjon på makronivå. Når en person flytter endrer det den rasemessige beboersammensetningen til de som er igjen, og tilslutt vil selv tolerante¹⁰ hvite beboere flytte ut av nabolaget. Mens vippepunkt og hvit flukt handler om fraflytting, gjelder hvit unngåelse manglende tilflytting av majoritetsbefolkningen til et nabolag (Bråmås 2006). Det er naturlig å tenke seg at fordommer og stereotypier om minoritetsbefolkningen og nabolag vil påvirke preferansene til flyttere som skal flytte inn i et nabolag med høy minoritetsandel. I tillegg til disse perspektivene blir etnisk boligsegregering

¹⁰ Forstått som folk som i utgangspunktet er positive til en etnisk heterogen befolkningssammensetning.

også forklart gjennom ”In-group preferences”, som handler om at individer i samme etniske gruppe foretrekker å bo sammen (Crowder 2003, s. 182). Dette er en kulturell forklaring på etnisk boligsegregering der minoritetsbefolkningens valg og preferanser opererer som de sentrale mekanismene for segregering.

Mye av teorien om segregering stammer fra USA, og man skal være forsiktig med å overføre begreper og teorier fra denne konteksten. Det finnes til nå lite forskning på hvit flukt og hvit unngåelse i Norge, men Sundell (2008) finner antydninger til både hvit flukt og hvit unngåelse blant norske barnefamilier.

I sin doktoravhandling om ”flerkulturelle forståelsesformer” blant majoritetsnordmenn kritiserer imidlertid Vassenden (2007, s. 173) bruk av teorien hvit flukt. Blant annet mener han at den deler opp befolkningen i en binær motsetning: de hvite og de andre. Denne todelingen av befolkningen er i mange tilfeller svært kunstig, og teorien egner seg derfor ikke alltid til å forklare utflytteres flyttevalg. Videre ligger det latent i begrepet at de hvite *flykter* fra et nabolag. Flukt impliserer altså at flyttevalget har skjedd hurtig, noe Vassenden mener at ikke kan leses ut fra statistikk. Han understreker at når majoritetsnordmenn flytter ut av et boligområde med en høy andel innvandrerbefolkning, er dette et nøye gjennomtenkt valg som har tatt tid å komme frem til. Fluktbegrepet klarer derfor ikke å beskrive mekanismene bak flytting ut av drabantbyer i Oslo, hevder han. Vi skal imidlertid se at i tillegg til at hvit flukt er en del av samfunnsdebatten rundt Groruddalen, forholder mine informanter seg aktivt til begrepet i noen av fortellingene om flytting.

3.2 Narrativ analyse

Våre oppfatninger om noe stammer sjelden kun fra ”harde fakta”. Fortellinger, rykter og forestillinger om et felt påvirker hvordan vi forholder oss til det feltet, og i neste omgang handler. Groruddalen som boligområde har som vist vært gjenstand for offentlig debatt de siste årene. Folk snakker om Groruddalen, folk går på debattmøter om Groruddalen og folk leser i avisene om Groruddalen. Ulike fortellinger om Groruddalens nabolag konstrueres.

Et narrativ er temporalt ordnede uttalelser, gitt enten skriftlig eller muntlig. Det betyr at det inneholder flere hendelser som følger hverandre i en kronologisk rekkefølge. Disse

hendelsene er også kausalt ordnet, det vil si at grunnen til at en hendelse inntraff er en foregående hendelse. Gjennom et narrativ tilbys man altså en årsakssammenheng. Denne strukturen hendelsene er organisert i kalles et plot (Poletta et. al 2011, s. 111). Hva selve meningen med narrativet som helhet er, er også viktig. Narrativer kan sies å ha et slags hovedpoeng, eller en evaluering (Presser 2009. s. 178). Jeg kommer til å bruke begrepene narrativ og fortelling om hverandre. Selv om disse begrepene gjentatte ganger har blitt forsøkt definert fra hverandre, har det blitt gjort på så ulike måter at det har ført til mer begrepsforvirring enn begrepsopklaring (Poletta et. al 2011, s. 111).

Videre er det også mange måter å gjøre narrativ analyse på. Gubrium & Holstein (2009, s. 18) deler opp narrativ analyse i fire ulike strategier avhengig av hvordan en forholder seg til to ulike analytiske dimensjoner: hvorvidt man ser på narrativet holistisk eller fragmentarisk, og hvorvidt man ser på narrativenes innhold eller form. Mine analyser er fragmentariske og innholdsfokusert. De er fragmentariske fordi jeg plukker ut og analyserer de delene av intervjuet som handler om flyttingen. Jeg ser altså ikke flyttefortellingene i et livshistorisk perspektiv. Fortellingene jeg har analysert handler om et tema mer enn om en person. Videre er narrativene innholdsfokusert fordi jeg fokuserer på innholdet i det som blir sagt snarere enn hvordan det blir sagt. Det betyr ikke at språk ikke er relevant, hvilke begreper folk bruker har også vært viktig i mine analyser. Det er like fullt innholdet og ikke formen som har vært av hovedinteresse.

I løpet av forskningsprosessen ble det etter hvert tydelig for meg at det fantes mange narrativer, der innholdet i noen av dem lignet, mens andre opponerte mot hverandre. Jeg har derfor valgt å plassere de narrativene jeg mener har en lik evaluering og en lik tematikk under samme diskurs. Jeg bruker Neumanns definisjon av diskurs: ”.. et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og fremstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstituerende for sine bærere og har en viss grad av regularitet i et sett av sosiale relasjoner” (Neumann 2001, s. 18).

Det viktigste for meg i denne oppgaven er den første delen av denne definisjonen. Det er hvordan utsagn er systematisert på en måte som frembringer mening jeg er opptatt av. Utsagn kan forstås som narrativ, og jeg ser på narrativer som bakt inn i større, overordnede diskurser. Det betyr ikke at jeg mener at de diskursene jeg har konstruert i denne oppgaven kun inneholder de narrativene jeg har plassert under dem. En diskurs er, som man kan lese av definisjonen over, mer enn bare et sett av narrativer. Det er imidlertid narrativene i diskursen

jeg er opptatt av her, og jeg kommer derfor ikke til å gå nærmere inn på diskursenes innhold utover de narrative jeg har plassert i den. I min oppgave har jeg identifisert tre diskurser med hvert sitt narrative repertoar. Poenget med å bruke begrepet diskurs i min oppgave er å organisere narrative på en oversiktlig måte.

3.2.1 Narrativer som konstituerende

Det finnes en stor litteratur om narrativ analyse. For å danne en helhetlig teori som gir mening, er det helt sentralt å definere sitt i forhold til ”virkelighet”, ”samfunn”, og ”identitet” (Wetherell & Potter 1992, s. 6). For å forstå hvordan data er analysert og for å forstå hva som legges i begrepet narrativ, er det for det første sentralt å definere hvorvidt man ser på narrativ som en gjengivelse av en hendelse der narrativet enten er sant eller usant. I samfunnsvitenskapene hører man ofte at man må være sensitiv for skillet mellom hva folk sier de gjør, og hva folk faktisk gjør. En slik holdning impliserer at når man intervjuer individer om et fenomen betyr det at muligheten for at de ikke forteller sannheten er til stede, og at vi som forskere bør være observante på dette. Legger man en slik forståelse til grunn vil narrativer forstås som en representasjon av en gitt virkelighet (Presser 2009, s. 184). En fortelling ligner da en rapport om en hendelse. Bruker man en slik forståelse av narrativ blir forskerens oppgave å utfordre om det informantene sier er sant. Som forsker kan man foreslå alternative narrativ der man mener informanten snakker usant (Wetherell & Potter 1992, s. 6).

Et slikt skille mellom hva mennesker sier de gjør og hva de faktisk gjør er ikke sentralt i mine analyser. Den forståelsen av narrativer jeg forholder meg til ser på narrativer både som en rasjonalisering over noe som har skjedd i fortiden, men også som noe som er med på bestemme fremtidige handlinger. Folk forstår sine handlinger gjennom fortellingene om dem, og folk handler på spesielle måter på grunnlag av disse fortellingene (Gutting 1996, s. 483). Dette synet på narrativer kalles konstituerende (Presser 2009, s. 184). Forholdet mellom narrativer og virkeligheten blir dermed som en sirkel. Narrative påvirker aktørenes handlinger og dermed virkeligheten vi lever i. Samtidig blir narrative konstruert gjennom i denne virkeligheten eller konteksten.

3.2.2 Kontekst

I tillegg til å ha et avklart forhold til hvordan man forholder seg til ”virkelighet” når man gjør narrativ analyse, er det viktig å definere hva slags forhold man har til den større

samfunnsmessige konteksten narrative fortelles i. Tidligere tradisjoner innenfor narrativ analyse har fokusert på fortellinger som redskap for å få frem marginale gruppers ”egne” stemmer. Tanken var at dersom marginale grupper selv fikk fortelle om sitt liv, ville fortellingene være mer autentiske enn om noen andre skulle fortalt dem. Forskerens oppgave var å lytte til disse menneskene og å rapportere deres fortellinger så nært opptil det de hadde fortalt. Gjennom disse fortellingene ville vi også lære noe om den verden disse menneskene levde i (Gubrium & Holstein 2009, s. 5 - 7).

En annen tradisjon fokuserte mer på individers indre liv, og så narrativer som en inngangsport til å forstå dette (Gubrium & Holstein 2009, s. 7). Et problem med denne innfallsvinkelen er mangelen på anerkjennelse av *konteksten* fortellingene opererer innenfor (Gubrium & Holstein 2009, s. 11). Narrativer er fortellinger i et samfunn, ikke rapporter *om* samfunnet, eller rapporter om individers indre liv. For å forstå betydningen av en fortelling må vi forstå det samfunnet og den sosiale og historiske konteksten fortellingene eksisterer innenfor.

En av styrkene ved å studere et fenomen narrativt er at man forstår et fenomen på en bred og nyansert måte. Begivenheten flytting som jeg studerer forstås ikke kun gjennom materielle og sosiale behov, men begivenheten forstås også som et valg tatt på bakgrunn av de narrative som er konstruert om fenomenet. Et sentralt poeng i den sammenheng er at narrative som konstrueres om flytting ikke bare er reproduksjoner av rådende oppfatninger i samfunnet, men snarere i konstant dialog med disse oppfatningene (Wetherell 1996, s. 222). Når man konstruerer et narrativ gjør man det gjennom å trekke på ting andre før har artikulert (Fairclough 2008). På en måte kan man forstå narrativer også som et slags ekko av andres betraktninger (Wetherell 1996, s. 222). Konteksten, Groruddalen i begynnelsen av det tjudeførste århundre, fungerer således som en narrativ ressurs når fortellinger om flytting konstrueres (Gubrium & Holstein 2009, s. 56). Fortellingene om flytting vil være annerledes andre steder i Norge. Mest sannsynlig vil også informantenes fortellinger endre seg i takt med tiden, og om noen år er det kanskje ikke fortellingene jeg har konstruert folk trekker på når de skal forklare sine flyttevalg.

3.2.3 Forholdet mellom narrativer og sosial struktur

Selv om jeg argumenterer for at vi kan forstå flytting på en måte som er underrepresentert i flytteforskningen, betyr ikke det at jeg mener at *alt er* fortellinger og narrativer. Mitt syn på narrativ analyse inneholder en form for realisme (Nilsen 1994, s. 140). Det er ingen tvil om at

materielle faktorer, som størrelsen på boligen, transport, tilgjengelighet og nettverk *er* viktige for å forstå flytting. Likevel mener jeg at man lærer mye om sosiale fenomener gjennom historiske og sosiale fortellinger (Wetherell & Potter 1992, s. 62). For hva betyr det egentlig at en bolig er stor? Eller hva betyr egentlig nærhet til byen, eller nærhet til marka? Hvor må besteforeldre bo for at det skal defineres som nærme? I samme delbydel, bydel, by eller land? Eller, mer relevant for denne oppgaven, hva er egentlig mange innvandrere i et nabolag? Hva betyr egentlig språkproblemer? Hvor mange generasjoner må ha bodd i Norge før man slutter å bli sett på som en av innvandrerne? Gjennom narrativ analyse forstår vi både hvordan de sosiale strukturene vi befinner oss i blir meningsfulle, men også hvordan denne forståelsen av dem påvirker oss til å handle. Vår forståelse av nærhet, tilgjengelighet, bolig, innvandrertetthet, språkproblemer påvirker hvor vi vil flytte. Derfor er det viktig at man i flyttforskningen også innlemmer et narrativt perspektiv.

3.3 Identifisering

Narrativene jeg har analysert blir meningsfulle også gjennom teori om identifisering og stigma. Narrativer påvirker både handling og selvilde. Gjennom narrativer kan man som individer fremstille seg på bestemte, og ofte fordelaktige måter (Jørgensen & Phillips 2006, s. 16). Gjennom de fortellingene man konstruerer kan man rasjonalisere over handlinger andre anser som negative, og man kan fremstille handlingene på en meningsfull måte. Narrativer kan dermed bli tolket som en form for selvpresentasjon, og gjennom selvpresentasjon blir identitet konstruert (Sandberg 2010, s. 455).

Gjennom å konstruere narrativer posisjonerer man også seg selv. Aktører kjenner ofte til andres syn på begivenheten de selv forteller om. Gjennom å bruke narrativer vil man kunne nekte for at ting forholder seg på den måten "andre" tenker. Slik posisjonerer man seg selv i forhold til en oppfatning man tror andre har om en. Ved å bruke slike strategier fremstiller man seg selv på best mulig måte i et større narrativt felt enn kun sitt eget (Wetherell 1996, s. 222).

I tråd med den vitenskapsteoretiske bakgrunnen for narrativ analyse, forstår jeg også identitet som et relasjonelt fenomen som forhandles og konstrueres (Fangen 2006, s. 9). I tråd med Goffmans syn forhandles identitet frem gjennom fremførelse, der noen aspekter ved identiteten vil komme frem i noen sammenhenger, mens andre vil komme frem i andre

sammenhenger. Måter man *uttrykker* seg på vil danne grunnlaget for *inntrykket* andre får av deg (Goffman 1959, s. 2). Hvilke sider ved ens identitet og selvbilde som forhandles frem avhenger således av individets møte med en ytre kontekst (Fangen 2006, s. 9).

Når Groruddalen som område blir tema for offentlig debatt vil det være vanskelig for de som bor der ikke å forholde seg til det. Ytre omstendigheter fremprovoserer således en reaksjon (Hylland Eriksen 1995). Deler av den ytre fremstillingen godtar man kanskje, andre deler av fremstillingen tar man avstand fra. Man identifiserer seg med noe, og distanserer seg fra noe annet. En slik distansering (Fangen 2006, s. 9) forekommer som en reaksjon på andres negative oppfatninger om en selv. Disse negative oppfatningene trenger ikke å være reelle, men så lenge en som aktør opplever og føler at andre tilskriver en selv eller sin gruppe negative kjennetegn, vil en måte å håndtere dette på være å distansere seg fra disse. Et stigmatisert nabolag vil således kunne påvirke ens identifikasjonsarbeid. Denne identifiseringen og distanseringen kan foregå gjennom bruk av narrativer. Ved å gjøre dette vil man konstruere en form for identitet, både som et moralsk selv (Presser 2009, s. 180), og som tilhørende en gruppe og dermed ikke-tilhørende en annen gruppe.

3.3.1 Grensedragning

Gjennom å trekke symbolske grenser mellom ”meg” og ”den” eller ”oss” og ”dem”, inngår man i et identitetsskapende arbeid. Ens egen identitet blir etablert gjennom å sammenligne seg selv med andre og kontrastere seg til noe man ikke er. Man trekker grenser mellom hvordan man er og hvordan man ikke er. Symbolske grenser kan forstås som distinksjoner aktører gjør mellom mennesker, steder eller objekter. Gjennom symbolsk grensedragning erverver individer status (Lamont & Molnar 2007, s. 168). Lamont (1992, s. 12) skiller mellom tre versjoner av symbolsk grensedragning; moralske grenser, sosioøkonomiske grenser og kulturelle grenser. I tillegg til å inngå i et identitetsskapende arbeid når man trekker grenser vil også grensedragningen fungere som en etablering av et gruppefellesskap. En slik inkludering i et fellesskap hviler på en forutsetning om at noen blir holdt utenfor. Ettersom inkludering og ekskludering er gjensidig avhengige prosesser, kan symbolsk grensedragning potensielt sett føre med seg ulikhet.

I narrativene jeg identifiserer i analysekapitlene blir det tydelig at en viktig del av dem er å trekke grenser mellom ulike beboere, men også ulike steder i Groruddalen. Moralske grenser kan defineres som grenser som trekkes for å beskrive andre mennesker som ikke-moralske.

Ved å trekke en moralsk grense som en motsetning til noe man selv er hever man seg samtidig over dem man trekker grenser imot, og skaper således en status som en som er mere verdt. Kulturelle grenser trekkes på grunnlag av forskjeller i for eksempel utdanning, intelligens, dannelse og smak (Lamont 1992, s. 4).

3.4 Stigma

Hvilke fortellinger man representerer seg selv gjennom avhenger av hvordan andre mennesker oppfatter deg, hvilke sosiale forventninger som er knyttet til ens person og mer generelt sosiale konvensjoner og normative standarder i en kultur (Presser 2009, s. 180). Som vi skal se i analysene, kan for eksempel narrativer bli brukt som ulike ressurser eller strategier for å unngå et bestemt stigma. Gjennom å trekke på alternative narrativer til det som oppfattes som legitimt i en bestemt sosial kontekst, skaper man også et alternativt inntrykk av seg selv som person.

Når aktører aktivt forsvaret en handling, kan forsvaret forstås som at aktøren opplever at det knyttes et stigma til den handlingen det er snakk om (Sandberg 2012, s. 378). I mine intervjuer ble jeg overveldet av behovet mine informanter hadde for å forsvare det flyttevalget de hadde tatt. Dette har jeg tolket til å handle om stigma. Uansett om du flytter inn eller ut, eller velger å bli boende på Linderud, forsvaret informantene mine valget de har tatt gjennom narrative de konstruerer.

3.4.1 Territorielt stigma

Territorielt stigma viser til et stigma som er knyttet til personer fordi de bor på et sted som er dårlig ansett (Wacquant 2008, s. 169). Groruddalen har lenge hatt et negativt stempel knyttet til seg. Med en økende innvandrerbefolkning har det blitt tilført en ny dimensjon til et allerede stigmatisert område (Hylland Eriksen & Vestel 2012, s. 18). Boligområder i Groruddalen er imidlertid langt bedre ansett enn stigmatiserte boligområder andre steder i Europa. Jeg stiller meg bak tanken om at begreper ikke skal overføres ukritisk fra en kontekst til en annen. Likevel mener jeg at stigmaet knyttet til Groruddalen som boligområde også påvirker de menneskene som bor der. Dette blir tydeligere i analysekapitlene mine. Jeg påstår derfor ikke at stigmaet knyttet til Linderud er i nærheten av stigmaet knyttet til å bo i ghettoen Wacquant har studert. Folk bruker imidlertid ulike strategier for å hankses med stigmaer knyttet til å bo

”dårlige” boligområder. En form for strategi kan være å bli lokale patrioter for sitt boligområde (Sernhede 2002) og trekke grenser (Lamont 1992) mellom gode og dårlige steder å bo på. Slik vil man på en indirekte måte avvise undertrykkingen som følger med stigmatisering.

3.4.2 Goffmans interaksjonistiske stigmabegrep

Goffman (1963, s. 14) skiller mellom tre former for stigma. Den første kjennetegnes gjennom fysiske deformeringer (f.eks. synlige sykdommer), den andre gjennom individers karakter eller handling (f.eks. homoseksualitet) og den tredje gjennom en persons religion eller rase. For meg vil det være den andre formen for stigma som er aktuell. Det er individers flyttevalg som potensielt sett medfører et stigma. Felles for alle disse formene er likevel at de medfører en svekkelse av selvbildet hos den stigmatiserte aktøren (Goffman 1963, s. 12-13).

For Goffman må stigma forstås som et relasjonelt fenomen (Goffman 1963, s. 13). Hvorvidt en person blir kategorisert som stigmatisert vil derfor avhenge av den kulturen, det sosiale miljøet og den relasjonen individet er en del av. Det som defineres som stigmatiserende i en relasjon trenger ikke være det i en annen.

Det er altså i møte med andre (hypotetisk eller faktisk) at stigmaet blir aktuelt. Når det gjelder flytting ut og inn av Groruddalen blir dette tydelig. Ettersom flytting både inn og ut av Groruddalen skaper potensielle stigmaer, kan du i møte med en person risikere å bli stemplet som rasist dersom du flytter ut av Groruddalen, men i møte med en annen person vil du ikke bli tilskrevet dette stempelet. Da vil det å flytte ut av Groruddalen kunne sees på som en ansvarlig handling, og du vil kunne bli ansett som ressurssterk. Dette gjør at selv om aktører er klar over eventuelle negative egenskaper storsamfunnet eller ”normale” andre tilskriver dem, vet man ikke alltid *hvordan* andre vil oppfatte en (Goffman 1963, s. 18, 25).

Akkurat som mennesker med en funksjonsnedsettelse bruker ulike strategier for å bøte på denne (å bruke rullestol om man ikke kan gå, å bruke briller om man er svaksynt osv.), mener Goffman at stigmatiserte personer også bruker ulike strategier for å bøte på skadene et stigma medfører. Han (1963, s. 28-29) identifiserer to hovedstrategier for å takle stigmaer på; ”defence covering” og ”bravado”. Gjennom defence covering forsøker man å skjule stigmaet en blir tilskrevet. Man dekker det til, og unngår situasjoner der man kan bli konfrontert med det. Bravado er en annen strategi der man i istedenfor å skjule stigmaet, opponerer mot det og

gjør det negative om til noe positivt. Aktører kan i slike tilfeller også skryte av det stigmaet som er tilskrevet en.

Det er imidlertid ikke alltid så lett å vite hvilken av disse strategiene som er mest hensiktsmessig å bruke. Goffman (1959) ser på interaksjon som handlinger preget av bestemte formål. Aktører forsøker så godt de kan å kontrollere det inntrykket andre får av dem. Ambivalens oppstår imidlertid hos aktører når de ikke vet hvilken kategori de blir puttet i, og fordi de er usikre på hvilken plassering som er mest fordelaktig. Dette gjør at aktører ofte skifter mellom de ulike strategiene for å håndtere et stigma, noe som blir tydelig i kapittel 6. Der viser jeg hvordan denne ambivalensen fører til at man ofte skifter mellom ulike, og ofte opponerende narrativer.

3.5 Avslutning

I dette kapittelet har jeg vist at teori i flytteforskningen forklarer flytting gjennom et bredt spekter av teorier. Folk flytter på grunn av endringer i familieforhold, på grunn av at de trenger større plass, et ønske om å komme nærmere familie og venner, fordi de bytter jobb eller begynner å studere. Alle disse tingene er vel dokumentert og forsket på. Flytting som fører til etnisk boligsegregering er teoretisert med begreper som hvit flukt, hvit unngåelse og vippepunktsteori.

Noe forskning på flytting har også brukt kulturelle praksiser, tilhørighet og livsstil som teoretisk perspektiv på å forstå flyttevalget (Savage 2005, Ærø 2006, Mazanti 2007, Mazanti & Pløger 2003). Disse studiene anerkjenner at stedstilhørighet er sosialt konstruert, og de fokuserer på hvordan individer tillegger steder ulik mening.

Det er imidlertid lite forskning på flytting som studerer flytting gjennom et narrativt perspektiv. Ved å bringe det narrative perspektivet inn i flytteforskningen vil jeg vise hvordan narrativer ikke bare er med på å forme opplevelsen og erfaringen knyttet til et sted, men også hvordan flyttevalget delvis kan forstås som et resultat av disse fortellingene. Et konstituerende syn på narrativer innebærer at narrative vi trekker på også er med på å bestemme handlingene våre. Således påvirker altså narrative den sosiale virkeligheten vi befinner oss i. Nye narrativer blir igjen skapt på bakgrunn av den sosiale konteksten de er en del av. Slik foregår det en gjensidig påvirkning mellom samfunn og narrativ. Den samme gjensidige påvirkningen finner man mellom individ og narrativ, der personens handling blir påvirket av

narrativene, samtidig som også aktøren påvirker konstruksjonen av nye narrativer (som hun igjen blir påvirket av etc.).

Jeg mener at ved å bruke narrativ analyse som grep for å studere flytting i Groruddalen vil vi for det første klare å samle og systematisere de fortellingene som finnes om Groruddalen som sted. Videre vil disse fortellingene gi oss innsikt i de komplekse begrunnelsene folk har for å flytte. Beslutningen om å flytte, som hviler på begrunnelsene man har for å flytte, vil også vise seg å være kompleks.

4 Problemdiskursen

Media har lenge vært opptatt av boligområder med en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn. For tjue år siden kunne vi i dagspressen lese om utflytting fra områder i indre Oslo øst. Den økende andelen beboere med innvandrerbakgrunn i nabolag og på skole bekymret folk og avisene rapporterte om ”gettotendenser” (Blom 1994, s. 8-10). I dag har den offentlige debatten flyttet fokus fra nabolagene på Tøyen, Grønland og Grünerløkka til drabantbyene på Oslos østkant, og især Groruddalen.

Dette kapitlet beskriver det jeg har kalt problemdiskursen. I denne diskursen har jeg plassert tre narrativer som jeg har kalt ”det forvitrede nabolaget”, ”den fremmede kulturen” og ”minoritet i eget land”. Hver av disse fortellingene har sin egen kronologiske struktur, sin egen kausale ordning og sitt eget poeng. Som nevnt i teorikapitlet er det slik at noen narrativer hører sammen, mens andre opponerer mot hverandre. Narrative jeg har plassert under problemdiskursen hører sammen fordi det overordnede budskapet i dem er likt. Alle narrative handler på en eller annen måte om at en økning i andelen innvandrere er negativt for nabolaget og at dette påvirker hvem som flytter til og fra området. I problemdiskursen er det meningsfrembringende poenget *problemene* innvandrerbeboerne på Linderud fører med seg.

Narrativet ”det forvitrede nabolaget” handler om hvordan nabolaget på Linderud har endret seg til det verre de siste ti til femten årene. Før var det godt samhold og høy trivsel blant beboerne på Linderud, men med økt innvandrerbefolkning har dette samholdet forvitret. Narrativet ”den fremmede kulturen” handler om at innvandrerbeboernes fremmede kultur og fremmede språk gjør at det er vanskelig å skape et fellesskap mellom beboerne på Linderud. Den fremmede kulturen og det annerledes språket er ikke bare et problem for voksne som ønsker å bo i et godt nabolag, men også for barna som skal vokse opp i området og gå på skole der. Narrativet ”minoritet i eget land” handler om at det går en grense for hvor mange innvandrere man tåler i sitt eget nabolag før man selv flytter ut. Når man som ”etnisk norsk” blir minoritet i nabolaget man bor i, er grensen nådd.

Problemdiskursen og narrative jeg har plassert under den er konstruert på bakgrunn av hva mine informanter har fortalt meg. I intervjuene oppdaget jeg at mange posisjonerte seg i forhold til disse tre narrative. De henviste til poengene i fortellingene, men påpekte ofte at ”vår grunn til å flytte er ikke...”. Selv om de trakk på disse narrative, mente de at deres

grunn til å flytte var en annen enn den som kom frem gjennom problemdiskursen. Når mine informanter skulle begrunne hvorfor de flyttet virket det som om det nærmest var umulig å gjøre det uten å relatere sin fortelling til problemdiskursens narrativer. Det jeg har kalt problemdiskursen er altså en samling av de narrative mine informanter trekker på når de skal fortelle om sin egen flytting. Noen brukte imidlertid i innholdet i disse fortellingene som en begrunnelse for eget flyttevalg. Sigrid var en av dem, og det vil derfor være henne vi blir best kjent med i dette kapitlet.

Fortellingene jeg har plassert under problemdiskursen minner om Patrick Åserud sin historie. Patrick Åserud stod frem i Aftenposten i mars 2011 og fortalte om hvorfor han ønsket å flytte fra Furuset til Hamar. Etter det har han vært en sentral skikkelse i medieoppslag som handler om Groruddalen (se for eksempel Slettholm 2011e, Dypvik Jensen 2011, Åserud 2011). Hans historie ble i mine intervjuer gjentatte ganger referert til, og det han sa ble oppfattet som toneangivende for hvordan resten av Oslo oppfattet Groruddalen som boligområde.

4.1 Problemdiskursens narrative repertoar

Møtet med Sigrid, hennes datter Liv og venninne Tone fortonet seg noe annerledes enn de intervjuene jeg hadde gjennomført til nå. Disse damene snakket om problemene på Linderud på en måte jeg enda ikke hadde hørt. Før jeg møtte de tre damene hadde jeg snakket med Sigrid på telefon. Hun fortalte meg allerede da at hun var svært misfornøyd med hvordan utviklingen på Linderud hadde artet seg de siste årene. Selv hadde hun bodd på Linderud siden hun var seks år og til hun var over 40 år. For to år siden hadde hun flyttet ut av høyblokkene og til et rekkehusområde litt nærmere Bjerke. Hun mente at det gode samholdet som preget nabolaget da de selv var barn og småbarnsmødre hadde forvitret.

4.1.1 ”Det forvitrede nabolaget”

Narrativet som jeg har valgt å kalle ”det forvitrede nabolaget” handler om hvordan Linderud som nabolag har forvitret på grunn av den økende innvandrerandelen. Før var det bra å bo på Linderud og i Groruddalen, nå er det ikke det lenger. Folk samhandler ikke sammen, men lever hver sine liv. Den frivillige kulturen som hersket blant foreldrene finnes ikke lenger. Venninnen til Sigrid forteller:

Etter hvert har jo mange utenlandske flytta inn. Så det har blitt et helt annet miljø, på en måte (...) Du ser ikke at leikeplassene er fulle med unger lenger.

Før var Sigrid stolt av, og glad i boligområdet sitt. Hun trivdes på Linderud, både sosialt og praktisk.

Jeg har vært veldig glad i området vårt, vi syns Groruddalen er et kjempefint sted å bo. Vi har marka rett over veien, vi har alt. Jeg trives ikke like godt nå. Mitt Linderud, eller Bjerke bydel, er ikke sånn som det var. Og jeg syns ikke det er positivt.

Opplevelsen av at nabolaget ditt endres på måter du selv syns er radikale oppleves ikke som lett. Sigrid har ikke mistet den sterke tilknytningen hun føler til Linderud, men hun er redd for at hun skal det. Hun ser tilbake på sin egen barndom som fantastisk, mye på grunn av de hyggelige boforholdene hun vokste opp i. Den sterke tilknytningen til nabolaget ble delvis skapt gjennom det frivillige arbeidet man gjorde som foreldre. Både Sigrid og Liv har vært aktive i frivillighetslivet på Linderud. Det sosiale nettverket de hadde da de var småbarnsforeldre var i all hovedsak bygget på relasjoner de hadde fått gjennom frivillig aktivitet. De har ”drivi med mye forskjellig. Både sjøl og med unger og sånn. Masse frivillig arbeid og sånn oppigjennom, ikke sant”. Dette har også endret seg, mener de. Nå er det problematisk å få nok folk med på frivillige aktiviteter. Det gjør at sosiale relasjoner mellom naboer uteblir, og at folk blir mer isolert. Nå er ting annerledes, og folk er mer for seg selv. ”Det er litt en sorggreie for meg”, sier hun. ”Jeg syns det er litt trist”.

Thor, en eldre mann som har bodd på Linderud siden han hadde små unger, men som nå skal flytte, fortalte også om problemer relatert til frivilligheten i området. Han har vært aktiv i idretten, og fortalte at fra å være mange fotballag i alle aldersklasser, har Linderud IL nå problemer med å rekruttere nok unge gutter og jenter til et lag. ”Nå er det på fotballen en fire fem lag igjen (...) det er veldig redusert”.

I dette narrativet er årsaken til den negative utviklingen i nabolaget økningen i andelen med innvandrerbakgrunn som har flyttet inn i området. Denne fortellingen spiller på mange måter konfliktteorien. Her er tesen at heterogenitet skaper konflikt og mistillit til de som er annerledes. I konfliktteorien defineres sosial kapital som sosiale nettverk med tilhørende normer om tillit og gjensidighet. Tanken er at sosiale nettverk på samme måte som andre ressurser er verdifulle for individer. Jo mer nærhet det er til en gruppe med en annen bakgrunn enn sin egen, jo mer vil en holde seg til sine ”egne” og jo mindre vil en stole på ”de

andre” (Putnam 2007, s. 142). Det betyr for eksempel at når innvandrerandelen i et nabolag øker, vil mengden sosial kapital på kort sikt i det nabolaget synke. Etnisk heterogenitet truer dermed solidaritet og samhold i et nabolag (Putnam 2007, s. 137), og kan føre til sosial isolasjon for de som bor i området (Wessel 2009, s. 6). ”Det forvitrede nabolaget” handler nettopp om dette, at med en økende heterogen befolkningsmasse på Linderud har kontakten mellom beboerne blitt mindre, den sosiale kapitalen har sunket, og folk har blitt mer isolerte. Syndebukkene blir beboere med innvandrerbakgrunn.

4.1.2 ”Den fremmede kulturen”

Narrativet ”den fremmede kulturen” handler om hvordan den fremmede kulturen og det fremmede språket innvandrerbefolkningen bringer med seg ødelegger for barns oppvekstvilkår og den øvrige befolkningens generelle trivsel. ”Deres” kultur og språk er annerledes, og passer ikke overens med slik beboere med norsk bakgrunn ønsker å ha det. Det skaper problemer for nabosamholdet, og for skolegangen til ungene. Sigrid forteller:

Det er mye kulturer som er helt annerledes, som ikke på en måte i gåseøyne innordner seg de type regler som vi bare vet hva er, ikke sant. Som å ta vare på uteområdene, ikke sant. Lukke døra i gangen til boden så ikke noen får innbrudd, og å ordne etter seg i vaskeriet, og mange sånne ting som baller seg på. Mye unger og støynivå langt etter det vi syns er akseptable leggetider, og ting som er annerledes (...) Det er jo ikke familier hvor de jobber og .. det er ikke de vanlige tingene, ikke sant. De kan ikke språket og..(..) De har en annen kultur ofte. Vi er jo vant til at det er stille etter klokka da og da, ungene legger seg til normal tid, da. Og de tingene begynte å nagge litt, da.

Den fremmede måten å oppdra barn på, å snakke på, å tenke på, gjør at det er vanskelig å skape et fellesskap i lokalmiljøet, mener Sigrid.

Som nevnt tidligere var det flere som nevnte Patrick Åserud sin historie eksplisitt som et referansepunkt for hvordan de selv opplevde at folk utenfra så på Groruddalen som sted å bo. Berit, en dame i 40 årene med tre barn i skolealder fortalte:

Jeg leste om en eller annen dude på Furuset som måtte flytte nå, fordi datteren hadde blitt mobbet fordi hun hadde salami (...) Man fokuserer på religion, da. Det er det som ligger i salamiproblematikken.

”Duden” Berit snakker om er Patrick Åserud. Uttrykket ”salamiproblematikken” ble brukt av flere av informantene mine. Begrepet ble et slags symbol på innvandrerbefolkningens annerledes måte å være på. Særlig problematisk var det for etnisk norske barn som gikk på skole i området, fordi man med norsk bakgrunn risikerer å bli mobbet av medelever med innvandrerbakgrunn. Berit var selv ikke enig at det var et problem på skolen der hennes barn gikk på, og hun synes personlig at denne problematikken var overdrevet. Poenget er likevel at det er den annerledes kulturen som i denne fortellingen blir sett på som problematisk for samhold og oppvekst i et nabolag¹¹.

Kultur er imidlertid et vagt og vanskelig begrep. Mange henviste til søppel, rot og støy som de grunnleggende problemene beboere med innvandrerbakgrunn førte med seg. Kari, en kvinne jeg intervjuet sammen med hennes mann, Mehmet fra Tyrkia, var særlig opptatt av dette med søppel og bråk. Hun forteller:

Jeg synes de forsøpler, rett og slett.(...) Og da er det klart jeg kan gå og irritere meg og bli litt sur. Hvorfor kan de ikke koste opp etter seg når ungene har sølt over hele gulvet. Sånne ting blir jeg sur over. Og som jeg sier til Mehmet, det har ikke med at de er utlendinger å gjøre, men kan de lære ungene sine folkeskikk synes jeg. Når man søler, så ta det opp igjen.

I både Sigrid og Karis utsagn ser vi at det trekkes kulturelle grenser (Lamont 1992, s. 4) mellom ”de” forstått som innvandrerbefolkningen og ”oss” forstått som beboere uten innvandrerbakgrunn. Det at innvandrerbefolkningen gjør ting på en annen måte, og har en annen kultur enn den ”etnisk norske” beboermassen, ødelegger for det samlede sosiale samholdet. Grensene trekkes også på bakgrunn av avstamning. Alle med en annen bakgrunn enn norsk blir plassert sammen og definert ut ifra deres annerledeshet (Gullestad 2002, s. 163). Selv om det i dette narrative er ”den annerledes kulturen” som er problemet for samhold, kan en slik grensedragning samtidig bidra til å skape et samhold mellom ”oss”, ”vi” som har en felles kultur. Her er det imidlertid viktig å påpeke at hva som er kultur er et definisjonsspørsmål. Gullestad (2002, s. 164) argumenterer for at innvandrerbefolkningens handlemåter ofte blir forstått som kultur, selv om de samme handlingsmåtene ikke ville blitt definert som kultur for ”norske”. I narrative ”den fremmede kulturen” oppfattes det å forsøple i korridorene som en del av innvandrerbefolkningens kultur. Det kan virke som om

¹¹ Påstanden om at man risikerer å bli mobbet dersom man har salami på matpakka, har blitt debattert i media. Runar Døving hevder blant annet at denne påstanden er gal. Det skjer ingen systematisk mobbing av elevers matpakke på bakgrunn av religion i Groruddalen, hevder han (se for eksempel Døving og Endestad 2012)

grunnen til at innvandrerbefolkningens handlinger oppfattes som kultur er fordi det skiller seg fra ”majoritetsnordmenns” handlinger. De ”innordner seg ikke de type regler som vi bare vet hva er”, de legger ikke ungene til ”normal tid” og ”det er ikke de vanlige tingene”. Alt det som er ”annerledes” virker som at den tolkes i lys av deres ”kultur”.

Denne ”annerledes kulturen” er særlig problematisk for barn som skal vokse opp i området. ”Jeg er glad jeg ikke har barn nå som skulle begynne på en skole med over 80 % utlendinger, det må jeg si”, forteller Sigrid. Begreper som å ”eksperimentere” med barnas oppvekst eller ”ta sjansen” på å la barna gå på skolen i området gikk igjen i intervjuene. Dette minner om Patrick Åserud sine uttalelser i Aftenposten: ”jeg lar ikke ungene mine vokse opp her. Det tar jeg ikke sjansen på” (Slettholm 2011e). Å bo i Groruddalen oppfattes altså av mange som et sosialt eksperiment, der ungene må ta støyten for eventuelle ulemper en høy innvandrerandel måtte medføre. Thor fortalte også om at folk flyttet for å skåne barna sine. ”Jeg skal ikke underslå at en del av utflyttingen av nordmenn skyldes at de ikke ønsker at sine barn skal gå sammen med... en overvekt av mørkhudete på skolen”.

Mulige skadevirkninger av å la barna vokse opp i et område med høy andel beboere med innvandrerbakgrunn relateres til språk. Sabrin, en mor med tyrkisk bakgrunn mente at ”språk er nøkkelen til alt”. Hun hadde selv byttet barnehage for sin sønn fordi hun syns det var for mange med ”utlendinger” i den han egentlig skulle gå i. Å gå i en klasse der flere ikke snakker norsk, eller hvor foreldre ikke kan norsk, oppleves som uheldig for den faglige stimuleringen til barna.

I dette narrativet blir det tydelig at den viktigste markøren for kategorisering av befolkningen er hvorvidt man har eller ikke har innvandrerbakgrunn. Et sentralt poeng her er å vise at man representerer noe annet enn ”de” som assosieres med problemer, og en strategi for å unngå stempel som en dårlig beboer vil være å definere seg vekk fra de med innvandrerbefolkning. Denne kategoriseringen er imidlertid porøs. Som jeg viste forteller også Sabrin om problemer knyttet til den økende innvandrerbefolkningen. Og når hun snakker om skolegang til sine barn, definerer hun seg selv nærmest ut av kategorien ”en med innvandrerbakgrunn”, til tross for sin tyrkiske bakgrunn. Grensene er altså flytende og defineres i forhold til hvem man interagerer med (Barth 1998).

4.1.3 "Minoritet i eget land"

Den siste fortellingen jeg har plassert i problemdiskursen, "minoritet i eget land", handler om at det finnes en grense for hvor mange beboere med innvandrerbakgrunn man tåler før man får nok og flytter ut. I denne fortellingen er "det mengdene som er problemet".

Sigrid snakker om en etnisk norsk beboermasse som snart er i mindretall. "Og vi bor i Norge", sier hun. Hun var glad for at hun kunne flytte ut av blokka der hun hadde bodd siden hun var 6 år. Hun hadde fått naboer med innvandrerbakgrunn både over seg og under seg som gjorde ting på andre måter enn det hun selv var vant til. "Jeg husker jeg var så fed up av å bo i blokka". Der hun bor nå er det bedre, det er større plass og naboene har norsk bakgrunn. Hun tenker at det skal være "norsk i mitt eget land (...). Men 80 %, da er jeg i mindretall, og det syns jeg ikke noe om, jeg syns ikke det, altså".

Årsaken til at det går en grense et sted er fordi det til slutt blir de "norske" som "liksom må innordne seg". Det var både irriterende og sårt. "Det er ikke så lett når du har bodd et sted i mange mange år, og ting blir annerledes, så skal du liksom innordne deg". Sigrid har opplevd det som Patrick Åserud forteller om i Aftenposten. Når antallet beboere med innvandrerbakgrunn økte såpass mye at Sigrid følte hun som etnisk norsk var i mindretall, da fikk hun nok av å bo der. I dag er hun glad for at hun slipper å forholde seg til et borettslag der ca. halvparten av beboerne har innvandrerbakgrunn. Sabrin er av samme oppfatning som Sigrid. "Jeg er veldig glad i fifty – fifty, men blir det mer enn fifty, så begynner jeg å vurdere". Så lenge "utlendingene" ikke er i flertall er det greit å la barna gå på skolen, men blir det mer enn 50% elever med innvandrerbakgrunn bør man bytte skole eller flytte, mener hun.

André, en familiefar som vurderer å flytte fra Linderud, forteller om hvordan han tror utviklingen på Linderud kommer til å arte seg.

Det som viser seg er at for det første flytter de etniske norske, så flytter de ressurssterke innvandrerfamiliene, og da sitter du altså igjen med folk som kanskje ikke verdsetter utdanning så mye og som gjør at du får en veldig sånn gruppe som penser seg inn på en del av arbeidsmarkedet med relativt lave lønnsnivåer, for eksempel, det kan gjøre ting vanskeligere på skolen.

I fortellingen ”minoritet i eget land” er framtidsutsiktene for Groruddalen dystre. Mønsteret der folk med innvandrerbakgrunn flytter inn, og etnisk norske flytter ut kommer til å vedvare, og skape enda dårligere bomiljøer. Sigrid forteller at hun ”har bange anelser”. Hun mener det allerede har forandret seg mye, ”og det kommer til å forandre seg enda mer”.

Begrepet ”flukt” ble også gjentatte ganger brukt for å beskrive hvordan man tenkte at andre folk tenkte om flytting i Groruddalen. Guro, som vi møter igjen i neste kapittel, mener at folk som ikke bor i Groruddalen tenker ”at alle er på vei bort. Det er flukt og det er krise og det er språkproblemer”.

Slik fortellingen ”det forvitrede nabolaget” speiler konfliktteorien speiler fortellingen ”minoritet i eget land” to sentrale teorier i litteraturen om etnisk boligsegregasjon, vippepunkt og hvit flukt. Dette narrativet handler om at når andelen beboere med innvandrerbakgrunn blir stor nok, flytter man som ’etnisk norsk’ ut av nabolaget. Hvit flukt handler om at når andelen svarte i et nabolag øker vil den hvite befolkningsmassen flytte ut. Vippepunktsteori er en spesifikk teori innenfor hvit flukt-perspektivet og handler nettopp om det som denne fortellingen tar opp, nemlig at det går en grense for hvor mange beboere med en annen etnisk bakgrunn beboere med norsk bakgrunn ”tåler” før de flytter ut av nabolaget (Charles 2003)

4.2 Ambivalens

Gjennom problemdiskursen fremstilles Groruddalen som et ”problemområde”. At boligområder med høy innvandrerandel i Oslo har blitt presentert i et negativt lys er ikke nytt. Til tross for at beboere selv oppgir at de er fornøyd med stedet de bor på, er det knyttet et dårlig omdømme til boligområdene i Oslos østlige og sørlige drabantbyer (Hansen & Brattbakk 2004, s. 312). De fleste av disse drabantbyene er plassert i Groruddalen. En av grunnene til at disse boligområdene har et negativt omdømme knyttet til seg, er medias representasjon av området. Hansen & Brattbakk (2004, s. 324) påpeker at selv om de fysiske boligforholdene er relativt gode i Oslos drabantbyer er områdene likevel ansett som dårlige å bo i. Van Kempen (1994) argumenterer for at stempelingsteori også kan brukes for å forstå hvordan et boligområde får et negativt omdømme, og hva konsekvensene av det er. I Oslos drabantbyer rapporteres det ofte om blant annet gjengproblematikk, kriminalitet, høy andel beboere med innvandrerbakgrunn og lave boligpriser (Hansen & Brattbakk 2004, s. 325). Media bidrar således både med å *skape* og *videreføre* et negativt bilde av området. Når en

historie blir fortalt ofte nok ganger, kan den historien bli den avgjørende for å definere stedet. Er historien negativ, blir resultatet ofte at det knyttes et stigma til stedet (Hansen & Brattbakk 2004, s. 325).

Gjennom problemdiskursen forsøker jeg ikke å gi en korrekt beskrivelse av hvordan offentligheten eller media fremstiller Groruddalen. Medias kritiske søkeblikk på boligområdene i Groruddalen har også ført med seg en rekke reportasjer med positive skildringer av Groruddalen (se for eksempel Tolgensbakk 2010, Lysbakken 2010, Semmerud 2011, Juuhl 2011).

Jeg har konstruert problemdiskursen på bakgrunn av de narrative informantene mine trekker på. Hittil i oppgaven kan det virke som om fortellingen er entydig, og med klare konklusjoner. Det er imidlertid ikke sann at alle som er misfornøyde med å bo på Linderud kun trekker på disse narrative og 'sier seg enig' i innholdet i dem. Mange syns det er problematisk å snakke om problemer knyttet til det å bo i et område med en høy innvanderandel. En grunn til det kan være at gjennom problemdiskursen skapes det potensielle stigmaer også for de som ønsker å flytte ut av Groruddalen. I fortellingene jeg har plassert under problemdiskursen får beboere med norsk bakgrunn et indirekte ansvar for Groruddalens utvikling. Hvis de fortsetter å flytte ut av dalen, eller unngår å flytte inn i dalen (jf. Sundell 2008), vil Groruddalen 'fortsette' å utvikle seg på en negativ måte. Dette er et tungt ansvar for utflyttere å bære. Videre vet man at dersom man ønsker å flytte ut av Groruddalen kan det medføre at man blir stemplet som rasist. Fortellingene i problemdiskursen handler alle på en eller annen måte om problemene innvandrerbefolkningen fører med seg, og at det er det som er grunnen til at folk flytter ut av Groruddalen. Har man bestemt seg for å flytte ut kan dette føre til at andre automatisk forstår det valget i lys av at området har en høy innvanderandel. Dette skaper en sterk ambivalens hos mange utflyttere, som ofte ser det som nødvendig å forsvare sitt valg om å flytte vekk som noe annet enn rasisme.

4.2.1 "Jeg er ikke rasist jeg"

Å bli stemplet som rasist er det få som ønsker. Begrepet rasist er et skjellsord, og blir man stemplet som det vil ens holdninger og meninger som regel ikke bli tatt seriøst (Gullestad 2002, s. 143). Ønsket om å avskrive seg et slikt stempel blir derfor helt sentralt dersom man skal oppnå en anerkjennelse for sine meninger. Som Brox gjør i sin bok "Jeg er ikke rasist,

men” (1991) argumenterer mine informanter for at det er mulig å kombinere en kritisk holdning til innvandrere som gruppe, uten at det betyr at du er rasist. Ønsket er å kunne være kritisk til boligområder med en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn, uten å bli stemplet som rasist.

Kari som jeg presenterte over har vært gift med Mehmet i ti år, og bodd på Linderud i alle de årene. De møttes på ferietur i Tyrkia, der Mehmet jobbet i restaurantbransjen. Mehmet forteller i begynnelsen av intervjuet hvor lykkelig han er over å ha kommet til Norge. Det er et fantastisk land, syns han. ”Du finner ingen større Norges-patriot enn Mehmet”, forteller Kari. Dette preger tydelig også hans oppfatning av Linderud. Han sammenligner sin situasjon hele tiden med den situasjonen familien hans i Tyrkia er i, og han føler seg derfor utakknemlig dersom han skulle kritisert området for mye. Utover i intervjuet tillater han seg likevel å dele mer kritiske synspunkter på en stor innvandrerbefolkning i nabolaget. For Kari er det heller ikke bare enkelt å være skeptisk til stedet hun har bodd i 26 år, men også hun er kritisk til den økende andelen av beboere med innvandrerbakgrunn i nabolaget. Nå planlegger de å flytte vekk fra Linderud og ut av Oslo.

Mehmet: (...) nesten over alt er det innvandrere. Men mest kanskje.. Mest av dem bor her i dette området. Vestli, Linderud, Grorud. Så de som flytter her, automatisk vet de det.. Utlendinger. (...)Uansett, vi skal flytte herifra. Kanskje vi ikke passer helt godt.

Kari sier også ettertrykkelig at hun aldri ville flyttet til områder med det hun kaller mange innvandrere. For eksempel ville hun aldri ha bodd på Furuset ”Der er det veldig mange, vet jeg”. Kari syns også det er vanskelig å være vitne til en utvikling der innvandrerne ”blir fler og fler”. Selv om Kari og Mehmet trekker på fortellingene fra problemdiskursen er det gjennomgående at de likevel ønsker å fremstå som tolerante og inkluderende. Det virker som Kari er redd for å bli oppfattet som rasist, dersom hun sier for mye negativt om innvandrerandelen på Linderud. Hun sier at hun ”behandler alle med respekt”, og gjentar mange ganger gjennom intervjuet at ”jeg er ikke rasist, jeg”.

Et interessant aspekt ved en slik måte å forklare seg på er at den forsøker å unngå å bli sett på som fordomsfull, uten nødvendigvis å klare det. Nettopp ved å påpeke at man ”ikke er rasist”, anerkjenner man at det finnes en grunn til å kunne stemple en som det (Wetherell & Potter 1992, s. 211). Hadde det ikke vært noen grunn til at man kunne blitt stemplet som rasist hadde man aldri tenkt på å måtte forsvare seg fra det (Wetherell & Potter 1992, s. 212). En annen

mulighet er imidlertid at informantene opplever at folk som er innvandrerkritiske ofte blir stemplet som rasister i den norske offentligheten (Brox 1991), og at de derfor må påpeke at de ikke er det – selv om de er kritiske til en høy andel innvandrere i boligområdet.

Kari forteller også om alt det positive hun mener innvandrere har med seg, og kritiserer de som er ”innvandrerkritiske”.

De glemmer ofte den positive delen, tenker jeg da. De glemmer ofte at de bringer med seg arbeidskraft og kultur og... De glemmer hele tiden det positive. Det er kanskje lett for meg å si, siden jeg er gift med en utlending. Det kan jo hende jeg er farga av det på en måte.

Kari trekker frem det at hun er gift med en utlending som noe som gjør henne til en som ser de positive sidene ved ”innvandrerbefolkning” lettere enn andre, som kanskje ikke kjenner så mange ”utlendinger”. Gjennom å påpeke at hun har en mann som er ”utlending” tilfører hun sine egne uttalelser mer legitimitet. Dette er en vanlig strategi når man ønsker å kritisere noen. Sier man ting som ‘jeg har mange venner med innvandrerbakgrunn’ legitimerer man eventuelle kritiske bemerkninger av denne gruppen (Wetherell & Potter 1992, s. 77). Siden Kari har personlig kontakt og erfaring med ”utlendinger” er det ”lov” for henne å kritisere dem. Hun tilfører sine uttalelser om problemer knyttet til ”utlendinger” som bråker og forsøpler mer autoritet, fordi hun selv er gift med en ”utlending”. På den måten beviser hun at hun ikke er en ”rasist”.

Denne usikkerheten og ambivalensen i forhold til hva man skal føle og kan føle om en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn er gjenkjennelig hos flere. Det er heller ikke en følelse som er forbeholdt mennesker med norsk bakgrunn. Aisha, en trebarnsmor med Pakistansk bakgrunn, er bekymret for skolegangen til sønnen sin. I barnehagen der han går har foreldrene begynt å snakke om at det er så mange med innvandrerbakgrunn på Linderud skole, og at de vurderer å bytte skole eller flytte et annet sted. Aisha, som selv planlegger å flytte fordi hun trenger en større bolig, føler seg presset til å flytte vekk fra Linderud og til et område med færre beboere med innvandrerbakgrunn. ”Ja, rykter går, men det er ikke sikkert alt er sant i det ryktet heller, ikke sant” sier hun. Aisha syns det er vanskelig å forholde seg til ”rykter”.

Jeg veit at det er mange som har flytta herfra, nettopp fordi ungene skal begynne på Linderud barneskole, og det har jo vært snakk om det i avisen og sånt en stund, nå da. At det er veldig

mange utlendinger og sånne ting. Men det er jo en av de beste frøkne som er lærere, det er de beste de har på Linderud. Så vi var litt skeptiske til om sønnen vår nå skal begynne på privatskole, eller om vi skal flytte ut herifra (...) Men så tenkte jeg hvor redd skal man være for disse utlendingene, da? Jeg er jo norsk-pakistaner, så jeg er jo halvt utlending sjøl

Det er tydelig at ”ryktene” som går påvirker Aishas beslutning om å flytte. Hun forhandler hele tiden med seg selv om det som er bra eller dårlig ved å la sønnen begynne på skolen. Hun godtar på en måte ”ryktene” som sier det er problematisk med mange ”utlendinger” på skolen, ettersom hun vurderer privatskole eller å flytte for å unngå at sønnen må gå på skole med mange ”utlendinger”. Samtidig som hun ikke kan tro at det er så vanskelig. Linderud har de beste lærerne, og ”mange utlendinger” vil jo ikke ødelegge for at elevene ”vil lære å skrive og lese og sånne ting”. Det som blir tydelig både i Aisha og i Kari og Mehmet sine fortellinger er ønsket om å beskytte sitt valg. Aisha vil ikke virke som en dårlig forelder og la sønnen gå på en skole hun har blitt advart mot at er dårlig, samtidig som hun ikke kan tro at ”utlendinger” er et så stort problem. Kari og Mehmet ønsker å unngå å bli stemplet som rasister. Hadde flere ressurssterke beboere blitt værende i dalen, kunne noen nabolag blitt ålreite. Dette er mine informanter bevisst.

4.3 Avslutning

Hovedinnholdet i problemdiskursen er at det har skjedd en endring i Groruddalens nabolag de siste årene. Flere innvandrere skaper et annerledes bomiljø. Innvandrernes annerledes kultur og språk skaper utfordringer, særlig for barn som skal gå på skole i området. Å være i mindretall som norsk gjør at mange velger flytter ut.

Som diskutert over fører fortellingene i problemdiskursen med seg ulike former for stigma, både for de som ønsker bo i Groruddalen, men også for de som ønsker å flytte fra Groruddalen. Fortellingene i problemdiskursen kan forstås som en måte å håndtere et territorielt stigma på. Når man bor i Groruddalen vet man godt at stedet er utsatt for offentlig kritikk, og at det på mange måter anses som et ”problemområde”. En måte å håndtere et slikt stigma på er å tydeliggjøre hvem som har skylda for problemene i områdene. Gjennom å skape tydelige syndebukker vil en selv kunne slippe unna det negative stempelet som kommer med det å bo i Groruddalen (Wacquant 2008, s. 183). I disse fortellingene er syndebukkene ”utlendingene” og deres ”annerledes kultur”.

Flyttefortellingene relaterer seg til de omgivelsene flyttevalget er tatt innenfor. Offentligheten, media, rykter og normer er med på å danne våre egne holdninger og oppfatninger til ting (Gubrium & Holstein 2009). Å forstå problemdiskursen blir derfor viktig i en narrativ analyse av flytting i Groruddalen. Men, som Kari og Mehmet viser er det ikke slik at man enten er 'for' eller 'mot' denne forståelsen av flytting. Poenget i denne oppgaven er ikke å teste ut om narrative i problemdiskursen er sanne eller ikke. Poenget er snarere å vise hvor altovergripende denne diskursen har blitt. Narrative i denne diskursen ble konstant brukt. Enten for å forklare eget flyttevalg, men kanskje oftere for å si hva "alle andre" tenkte om Groruddalen og flytting. Min påstand er at det er vanskelig å snakke om flytting i Groruddalen uten å trekke på narrative i denne diskursen. Fortellingene er så tydelig til stede i folks bevissthet at selve flyttevalget også blir påvirket av narrative i denne diskursen (jf. Presser 2009, s. 178). Dette blir tydeligere i neste kapittel, der jeg viser to diskursive motsvar til problemdiskursen.

5 To ulike svar på problemdiskursen

I forrige kapittel ble vi kjent med en slags overordnet forståelse av flytting i Groruddalen, problemdiskursen. Det var narrative i denne diskursen alle refererte til når de forklarte sitt eget flyttevalg, og det var disse fortellingene som ble referert til som forståelsen ”alle utenfra” har av flytting i Groruddalen.

I dette kapitlet skal vi bli kjent med to andre måter å forstå flytting i Groruddalen på. Jeg har konstruert to ulike svar på problemdiskursen og plassert ulike narrative i hver av dem. Den første alternative forståelsen har jeg kalt den lokalpatriotiske diskursen. Det meningsbærende poenget her er at problemene skissert i problemdiskursen ikke gjelder for Linderud. Gjennom fortellingene i denne diskursen blir ikke problemdiskursens innhold forsøkt motbevist, men skjøvet videre. Den andre alternative forståelsen har jeg kalt den multikulturalistiske diskursen. Her blir innholdet i problemdiskursen fullstendig avvist. Det meningsbærende poenget i den multikulturalistiske diskursen er det motsatte som i problemdiskursen. Et nabolag med en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn er en berikelse, ikke en utfordring, for samholdet og nabofellesskapet.

Gjennom å trekke på de ulike narrative i disse diskursene forsvarer informantene mine sitt flyttevalg eller sine grunner for å bli boende på Linderud. Behovet for å forsvare flyttevalget var like stort om man flyttet ut som om man flyttet inn til Linderud. Flyttet man ut ønsket man å unngå å bli stemplet som rasist, flyttet man inn eller ble boende ønsket man å unngå å bli stemplet som passiv og lite ressurssterk. De ulike narrative fungerer således som ressurser man kan bruke for å forsvare både sitt eget flyttevalg, men også stedet man har bodd på, eller skal bo på. Utsagn som ”jeg er så lei av denne svartmalingen av Groruddalen”, media driver med ”hetsing” eller ”stigmatisering” av Groruddalen var gjennomgående i intervjuene. Informantene mine ønsket med disse utsagnene å si noe om at området har blitt karakterisert i offentligheten på en måte de selv ikke kjente seg igjen i. Disse forsvarsfortellingene ble ofte supplert med positive skildringer av Linderud, som ”Linderud er en uoppdaget perle”, ”Vi har alt vi trenger her”, ”det er dette som er hjemme”.

Fordi mine informanter opplevde at den populære forståelsen av flytting i Groruddalen tilsvarer det jeg har kalt problemdiskursen, kan man tenke på denne diskursen som et narrativt miljø eller ressurs som mine informanter igjen forstår sitt eget flyttevalg ut i fra (Gubrium &

Holstein 2009, s. 56). Den populære forståelsen av flytting i Groruddalen skaper et rammeverk mine informanter aktivt bruker når de selv skal fortelle om sitt eget flyttevalg. Ved å forsvare flyttevalget sitt gjennom de alternative forståelsene til problemdiskursen opprettholder informantene mine en selvstendighet og en integritet. De er ikke som ”alle andre”, deres flyttevalg er ulikt det som kommer frem i problemdiskursen. På hver sin måte fungerer de to alternative diskursene jeg har identifisert som rasjonaliserende verktøy som tilbyr en revurdering av ens handling. Gjennom å fortelle disse historiene vil utenforstående, men også en selv, forstå handlingen en har utført (jf. Presser 2010, s. 433).

5.1 ”Vi har det godt her på Linderud”

– Den lokalpatriotiske diskursen

Gjennom narrative i den lokalpatriotiske diskursen blir Linderud forstått som et boligområde som skiller seg fra resten av Groruddalen. I denne diskursen skyves stigmaet knyttet til å bo på Linderud vekk. Jeg har plassert tre fortellinger under den lokalpatriotiske diskursen. Disse er: ”det gode nabofellesskapet”, ”det er ikke sånn på Linderud”, og ”her er det få innvandrere”. Når man trekker på disse narrative, opprettholder de som har valgt å bosette seg på Linderud en verdighet. Stigmaet knyttet til å bo i Groruddalen treffer ikke lenger dem.

5.1.1 Det gode nabofellesskapet

Fortellingen ”det gode nabofellesskapet” handler om at på Linderud er det et godt samhold mellom naboene. Dette samholdet gjør at folk ønsker å bli boende så lenge som mulig. Bjørn har vært pensjonist i flere år allerede, men han ønsker likevel å møte meg på et kontor han har tilgang til. Intervjuet blir avbrutt ved flere anledninger, enten av folk som rusler forbi kontoret for å si hei, eller av telefonen hans som ringer. Han er en mann som kjenner mange, og en mann mange kjenner. Bjørn har bodd på Linderud siden høyblokkene ble bygd på begynnelsen av 60-tallet. Der har han levd med småbarn, med kone, og nå alene. Bjørn har planer om å bli boende på Linderud til han dør.

Bjørn er tydelig stolt av hjemstedet sitt. Et av hans hovedbudskap i fortellingen om hvorfor han har valgt å bo så lenge på Linderud er at stedet har alt som trengs for et godt hverdagsliv, i tillegg til et aktivt sosialt liv. Bjørn forteller om et bomiljø med engasjerte naboer og trivsel blant beboerne.

Ja, hva er det folk som folk sier? Vi har det godt her på Linderud. Det er liksom.. Sitter det noen på krakken, så kommer en forbi, så setter du deg ned og slår av en prat. Hvis ikke du har det veldig travelt, ikke sant.

Litt lenger ut i samtalen ønsker Bjørn å vise meg lister over beboerne i borettslaget der han bor. Han har printet ut et ark i forkant av intervjuet, og streket under navn på beboere som har bodd der siden blokken var ny. ”Det var 18 %”, forteller han meg. Videre forteller han at hele 61 % av beboerne har bodd i blokken siden år 2000. Han mener at dette viser at mange i hans borettslag er fastboende. ”Når det flytter andre inn så er det jo faktisk oftest at leilighetene blir ledige rett og slett fordi folk dør”, forteller han.

Ved å vise meg lister over beboere, og regne ut prosenter over hvor mange som har bodd i borettslaget lenge, ”beviser” Bjørn for meg at folk på Linderud ikke bare flytter avgårde slik narrativet ”minoritet i eget land” beskriver. De fleste er faktisk fastboende, mener Bjørn. At folk bor et sted over mange år betyr at de trives i nabolaget, noe Bjørn gjentatte ganger påpeker.

Fortellingen om ”det gode nabosamholdet” står på mange måter i opposisjon til fortellingen ”det forvitrede nabolaget” beskrevet i forrige kapittel. Bjørn referer til denne fortellingen ved å si at på Linderud er det ikke slik at nabolaget er dårlig. I Bjørns iver etter å vise meg at det er mange fastboende på Linderud, viser han også at han vet hva andre kan tenke om det å bo i Groruddalen. Muligens tenker han at jeg tror det er utflytting og krise som preger dalen. Bjørn vil vise meg at på Linderud er det ikke slik. Denne fortellingen handler om stabilitet og trivsel, mens ”det forvitrede nabolaget” handler om mistrivsel og forvitring.

5.1.2 Det er ikke *sånn* på Linderud

Selv om fortellingen ”det gode nabofelleskapet” står i motsetning til narrativet ”det forvitrede nabolaget” i problemdiskursen, er ikke poenget i den lokalpatriotiske diskursen å avvise problemdiskursens gyldighet. Narrativet ”det er ikke *sånn* på Linderud” handler om at

problemene som kan oppstå i et nabolag med en stor innvandrerbefolkning ikke eksisterer på Linderud. Poenget med denne fortellingen er at det går et skille et sted. Innholdet i fortellingene fra problemdiskursen kan godt være sann, men problemene som skisseres der gjelder ikke for Linderud. Dette gjør at folk på Linderud ikke bryr seg om det er knyttet et dårlig rykte til det å bo i Groruddalen, fordi det gjelder uansett ikke for de som bor på Linderud. For eksempel mener Bjørn at ”Linderud har jo egentlig, altså et positivt omdømme”. Groruddalen, derimot, har et dårligere omdømme, sier Bjørn. Når jeg spør hva han tror det gjør med stedet svarer han at han tror nok at noen blir lei seg for det. ”Men andre bryr seg ikke, sånn som vi som bor på Linderud, vi bryr oss jo ingenting om det”. Grunnen til det er at ”vi oppfatter jo ikke at dette er noe problem, ikke sant”.

Sabrina, som vi møtte i forrige kapittel forteller at hun tross alt trives på Linderud:

Jeg tror at det er bedre å bo her enn på Ammerud. I og med at det er bedre å bo her enn på Romsås, og Holmlia, fordi det er nærmere sentrum. Jeg ville ikke bodd på Romsås, for det er så dårlig rykte. Ikke på Stovner, ikke på Ammerud. Ikke på Holmlia. Det er på grunn av rykter.

Her trekker Sabrina grenser mellom Linderud og andre steder i Groruddalen. Bruk av grensedragning kan føre til at personen som trekker grenser selv fremstår som ”bedre” eller ”annerledes” enn andre (Lamont 1992, s. 4) , og kan derfor forstås som en måte å unngå å bli stigmatisert på. Gjennom å bruke dette narrative blir Linderud fremstilt som et trygt og praktisk sted å bo og vokse opp, mens andre steder blir fremstilt som områder som sliter. I denne fortellingen distanserer (Fangen 2006, s. 9) man seg fra det negative omdømme til Groruddalen og tar som avstand fra at problemene skissert i problemdiskursen har relevans for Linderud.

Flere nevner også at Linderud ligger på den riktige siden av bomringen. Krysser man bomringen blir bomiljøet dårligere. Stein, en av Bjørn sine naboer, som også har bodd hele sitt voksne liv på Linderud, er også opptatt av å fortelle meg at Linderud skiller seg ut på en positiv måte sammenlignet med Groruddalen generelt. For det første forteller han om hvordan han mener skillet mellom øst og vest i Oslo er konstruert og gir et feilaktig inntrykk av bybildet. Videre sier han at ”Nå er det jo mange som ikke oppfatter at Groruddalen er i, eller at Linderud er i Groruddalen, men på toppen av Oslo”.

Det at media ofte har skrevet om Groruddalen som en helhetlig dal kan trigge et ønske om at folk som bor på Linderud har behov for å distansere seg og sitt nabolag som ikke tilhørende denne dalen. Ved å bruke begrepet ”på toppen av” plasserer Stein Linderud høyt på en rangstige. Det er tydelig at steder har tilhørende statuser, og gjennom narrativet ”det er ikke sånn på Linderud” forhandler mine informanter frem en annen status til det stedet de har flyttet til (eller fra), enn den vi hadde fått dersom vi ”bare leste avisene”.

Narrativet brukes ikke for å avvise at innholdet i problemdiskursen eksisterer, poenget er at problemene ikke eksisterer *på Linderud*. Gjennom denne fortellingen skyves stigmaet som er knyttet til å bo i Groruddalen vekk fra det å bo på Linderud. Fortellingen ”det er ikke sånn på Linderud” trekker nye grenser for hvor de gode og de dårlige bomiljøer befinner seg, og opphever Linderud som et godt nabolag. Gjennom å sammenligne stedet man bor på med andre steder bygges en positiv selvidentitet hos Linderudbeboere.

5.1.3 Her er det få innvandrere

Litt senere forteller Bjørn om hvor mange, eller få, med innvandrerbakgrunn som bor i borettslaget hans. Fortellingen ”her er det få innvandrere” handler om at det bor få med innvandrerbakgrunn på Linderud, og det er en av grunnene til at det er et godt samhold her.

Nei. Jeg kan for så vidt telle her, der er det vel en utenlandsk familie med to barn, også er det en enslig, men hun bor visst ikke der nå.. . Så det er vel en fem seks utenlandske familier. Det er litt fler i de andre blokkene, men toppen ti i hver av de blokkene.

Bjørn prøver altså ikke å utfordre innholdet i ”problemdiskursen” ved å si at det er positivt med mange beboere med innvandrerbakgrunn i et nabolag. Snarere så godkjenner han premisset fra problemfortellingen ved å fortelle meg at Linderud egentlig ikke har så mange beboere med innvandrerbakgrunn. Folk som bor på Linderud opplever ikke problemene og utfordringene knyttet til innvandrer-tette boligområder.

Bjørn: Det (Linderud) kan jo ikke sammenlignes med... Hvis du tar bussen nedover til Tøyengata. Har du vært der? Det kan jo ikke sammenlignes. Vi har ikke noe type sånn.

Marianne: Ja, for hvordan er det der? Der er det mange med innvandrerbakgrunn?

Bjørn: Jajaja, du ser jo nesten ikke et norsk menneske der.

Gjennom å trekke på dette narrativet unngår man stigmaet som følger med å bo i innvandrertette nabolag. Slik fungerer narrativet som en forsvarsfortelling, og ved å bruke denne fortellingen opprettholder man som individ en integritet selv om man har valgt å bo på Linderud (jf. Presser 2010, s. 433). Bjørn sympatiserer også til en viss grad med de som flytter vekk fordi innvandrerandelen i nabolaget er blitt høy. Blant annet forteller han om at noen naboer har flytta internt på Linderud fra blokker med høy innvandrerandel til borettslaget der han bor, hvor det er få med innvandrerbakgrunn som bor. En av utfordringene med å bo så tett med naboer med innvandrerbakgrunn var den fremmede matlukten. ”Det sier de var plagsomt”.

Stein prøver heller ikke å avvise innholdet i problemdiskursen. Stein har vurdert å flytte vekk fra Linderud, men han ”vender alltid tilbake. Det er dette som er hjemme”. Stein ønsker ikke å gi et inntrykk til meg om at det er uproblematisk med en høy innvandrerandel i et nabolag. For eksempel er han svært kritisk til utviklingen de senere årene på Linderud generelt. Han forteller at da Willoch-regjeringen på 80-tallet omorganiserte en del av borettslagene til selveier-leiligheter så begynte ”problemene”.

Stein: Ja, så er det altså eiere fra 1980-årene som aldri har bodd en time på Linderud, og som leier ut til dobbel pris, og vel så det.

Marianne: Hvordan påvirker det det sosiale samholdet?

Stein: Det sosiale samholdet, hva skal jeg si – jeg skal være litt forsiktig. Det er ikke som det var, og det blir stadig dårligere på grunn av at Oslo kommune, jeg pleier i mine onde stunder å si at de har prioritert Groruddalen til å bli X-antall gettoer for asylsøkere og så videre.

Marianne: Så du opplever at det er en utskiftning av befolkningssammensetningen?

Stein: Ja. I disse lavblokkene, så er i alle de tre lagene, så er det en majoritet av utlendinger. Som bor, men de eier ikke.

Marianne: Hvordan påvirker det selve området?

Stein: Vi har ikke greid å integrere de i verken den norske kulturen, eller i bo-sammenheng. Her i disse høyblokkene så er etniske nordmenn i stadig stort flertall, og det er vel vi også

som har, jeg vurderer ikke for mye da, hvis jeg sier at det er vi som har den beste forbindelsen også til de.

Det sosiale samholdet i lavblokkene på Linderud har blitt dårligere av at befolkningssammensetningen der er ”utenlandsk” og preget av ”asylsøkere og så videre”, mener Stein. Han avviser derimot at slike tendenser finnes der han bor, i høyblokkene på Linderud.

Marianne: Skulle du ønske det var flere med norsk bakgrunn som flyttet hit?

Stein: Nei, vi har det som plommen i egget vi. Vi har 344 leiligheter, i høyblokkene. Og hvis jeg sier at 8 % av de er... ca. 25 leiligheter da, som er befolket med ikke-etniske nordmenn.

Marianne: Ja, nei det er jo ikke så mange?

Stein: Nei, det er ikke det.

Stein fokuserer også på at den lave andelen beboere med innvandrerbakgrunn i høyblokkene er en av faktorene som påvirker det hyggelige samholdet. Han ønsker å si noe om at der han bor, i høyblokkene, så er utviklingen annerledes og miljøet bedre.

I likhet med Bjørn forsøker han å opphøye et lokalt område innenfor Linderud. Til en viss grad er det riktig som Bjørn og Stein påpeker, det er færre med innvandrerbefolkning som bor i høyblokkene. Det er også riktig at lavblokkene preges av at det er mange utleieleiligheter og at der bor det mange med ikke-norsk bakgrunn (Johannesen & Kvinge 2011). Det mest interessante poenget her er imidlertid ikke hvorvidt det er mange eller få med innvandrerbakgrunn som bor i de ulike blokkene på Linderud. Det som er interessant er at det trekkes en symbolsk grense mellom gode og dårlige beboere i nabolaget. Den samme kulturelle grensen (Lamont 1992, s. 4) som trekkes opp i fortellingen ”den fremmede kulturen” i problemdiskursen brukes også i dette narrative. Innvandrerbefolkningen blir kategorisert som dårlige beboere, mens befolkningen uten innvandrerbakgrunn kategoriseres som gode beboere. Uttalelsene til Bjørn og Stein viser at grunnen til at de har det godt i nabolaget blant annet skyldes den lave andelen beboere med innvandrerbakgrunn som bor der.

Gjennom fortellingen ”her er det få innvandrere” blir den lokale heterogeniteten på Linderud også fremhevet. Bjørn og Stein forteller om lokale statushierarkier på Linderud, det knyttes

blant annet ulik status til de ulike boligene i nabolaget. Flere informanter har fortalt om hvordan mange ønsker å flytte til høyblokkene, nettopp på grunn av det gode samholdet som finnes der.

Disse mikrohierarkiene er ikke nødvendigvis synlig fra utsiden, men for beboerne på Linderud oppleves de som reelle. Wacquant (2008, s. 172) argumenterer for at områder preget av et territorielt stigma ofte blir sett på fra utenforstående som et helhetlig område der utfordringer er like for alle beboerne i det området. Folk som bor i området selv, derimot, oppfatter området ofte som svært heterogent. Årsakene til at høyblokkene har den høye statusen blant beboerne på Linderud knyttes til at nesten alle eier leilighetene sine der, at det er få kommunale boliger der, i tillegg til utsikten mange av leilighetene har. Bjørn forteller at hvis han skulle solgt leiligheten skulle han hatt ”400 000 bare for utsikten”. Statushierarkiene finnes også på et enda mer lokalt plan ulik status knyttet til de ulike blokkene. Flere av informantene mine refererte til høyblokken nærmest senteret som ”gullblokka”, med den forklaring at den lå plassert foran de andre blokkene. Jo høyere opp i etasjene du kom, jo ”finere” var også leiligheten. Ved å opphøye det lokale stedet man selv bor på, og samtidig nedgradere andre steder i nærmiljøet, distanserer man seg fra det helhetlige negative omdømme som preger stedet.

Gjennom de lokale mikrohierarkiene blir det også tydelig at hva som defineres som Linderud ikke er selvsagt. Når Bjørn bruker begrepet ”Linderud” referer han hovedsakelig til høyblokkene på Linderud. Grensedragning skjer derfor ikke bare mellom ”gode” og ”dårlige” beboere, men også mellom ”gode” og ”dårlige” steder. Den geografiske grensedragningen skjer også på et veldig lokalt plan, mellom blant annet de som bor i høyblokk og de som bor i lavblokk. Å trekke linjer mellom gode og mindre gode steder å bo innad i et nabolag er også en måte å håndtere et stigma knyttet til det nabolaget (Wacquant 2008, s. 183).

5.1.4 Grensedragning – skyve stigmaet videre

Gjennom å trekke på narrativene i den lokalpatriotiske diskursen gjør man seg til en lokal patriot for Linderud. Linderud er et unikt sted, og kan ikke sammenlignes med resten av Groruddalen. Men mange blir også lokal – lokal patrioter. Gjennom disse narrativene blir de lokale skillene på Linderud fremhevet, og noen ganger kan det virke som om det nærmest er den spesifikke boligen man bor i som er den absolutt beste å bo i. Fordi man trives akkurat der, trives man også på Linderud. Og hvis Linderud som sted blir kritisert, vil man gjennom

disse narrative imøtegå kritikken og gjenreise verdigheten til Linderud som boligområde. De som bor på Linderud kan fortsatt være stolte patrioter for sitt lokale bomiljø, for farene fra problemdiskursen eksisterer enda ikke der, i følge disse fortellingene.

5.2 ”Jeg tror jeg hadde hatt større problemer med å ha barna våre på en helt etnisk rein, hvit skole”

– Den multikulturalistiske diskursen

Vi har sett at narrative i den lokalpatriotiske diskursen forflytter problemene skissert i problemdiskursen til andre steder. Gjennom å bruke narrative fra den multikulturalistiske diskursen avviser informantene selve problemdiskursens diagnose i seg selv. Fortellingene i den multikulturalistiske diskursen fremhever de positive aspektene ved det å bo i et nabolag med en høy innvanderandel. Også i denne diskursen har jeg plassert tre narrative jeg mener hører sammen. Det første narrative har jeg kalt ”det lykelige multikulturelle fellesskapet”. Den neste fortellingen har jeg kalt ”mangfold på skolen”, og det siste narrative har jeg kalt ”de faktiske problemene”. Gjennom de ulike narrative i denne diskursen opprettholder beboerne på Linderud et inntrykk av seg selv som ressurssterke. De tar aktivt del i barnas oppdragelse, de tar aktivt del i nabolagets utfordringer, og – de ønsker og foretrekker selv å bo i et nabolag med ”flerkultur”.

Videre viser man gjennom å bruke disse narrative at man er klar over utenforståendes syn på Groruddalen. Det bildet de opplever at folk utenfra har av stedet de bor på er det som kommer frem i problemdiskursen. Ved eksplisitt å referere til andres oppfatninger av en selv tar informantene aktivt del i stigmaene problemdiskursen skaper og de fremforhandler en alternativ måte å oppfatte virkeligheten og seg selv på. Videre fraskriver man seg et stigma knyttet til det å flytte til/bo i innvandrerfylte nabolag.

Begrepet multikulturalisme er omstridt og mangetydig (Eide & Hylland Eriksen 2012, s. 10). Her bruker jeg begrepet rent deskriptivt, for å betegne en positiv holdning til det å leve i kulturelt heterogene samfunn. Den multikulturalistiske diskursen i min oppgave handler i all hovedsak handler om å snu noe negativt om til noe positivt – noe begrepet multikulturalisme også generelt har blitt assosiert med (Eide & Hylland Eriksen 2012, s. 10)

5.2.1 “Det lykkelige multikulturelle fellesskapet”

Møtet med Guro og Eirik, et ektepar i begynnelsen av 40 årene med tre barn, skilte seg litt fra de andre intervjuene jeg har hatt. Det var i utgangspunktet Guro jeg hadde en intervjuavtale med, men da jeg dukket opp som avtalt på døra en torsdags kveld i mai, hadde hun glemte intervjuet og det var Eirik som åpnet. Når han etter hvert skjønnte hvem jeg var begynte han å prate i vei om nabolaget og hvordan de trivdes, og hvor deilig de hadde fått det etter de hadde flytta. Han ville gjerne være med på intervjuet, men spurte om vi kunne gjøre det litt uformelt. Jeg godtok det, og i over to timer skravla vi sammen henslengt i lenestoler mens vi drakk ingefær-te med honning i.

Guro og Eirik hadde nylig flyttet fra en blokkleilighet på Linderud til et rekkehus et kvarters spasertur unna, på den andre siden av bomringen. Området de hadde flyttet til lignet det området de hadde flyttet fra. Innvandrerandelen i nabolaget var den samme, de hadde beholdt skolegang for alle barna, de handlet fortsatt i de samme butikkene, og de gikk de samme turene i skogen som da de bodde i blokk på Linderud.

En av de første tingene som slo meg med dette paret var at de ble tydelig provosert av et fokus rettet mot andel med innvandrerbakgrunn i nabolaget. Både Eirik og Guro påpeker flere ganger gjennom intervjuet at de er lei av et fokus på ”innvandrere”. Fortellingen ”det lykkelige multikulturelle fellesskapet” handler om at nabosamhold styrkes i nabolag med høy andel beboere med innvandrerbakgrunn. Gjennom dette narrative forsøker man å avvise ”svartmalingen” av Groruddalen.

Som beskrevet i forrige kapittel, er et av de narrative poengene i problemdiskursen at det gode samholdet i nabolaget er forvitret på grunn av en stor innvandrerbefolkning. Fortellingen ”det lykkelige multikulturelle fellesskapet” står i opposisjon til fortellingen ”det forvitrede nabolaget” fra problemdiskursen. Det at innvandrerbefolkningen på Linderud har økt, har ikke skapt dårligere samhold i nabolaget, snarere har det beriket fellesskapet der.

Eirik: (...) Jeg syns jo det er kult. Det er så mye underfundig her. Vi var jo den festen på lørdag, det er mye rart her, og det liker jeg da.

Guro: Ja, det er en snodig blanding her.

Eirik: En snodig blanding. Jeg fikk litt rykninger... Der sitter de, altså. Det er så mange underfundige typer, jeg kjenner de jo. Det er en merkelig blanding, altså. Fra liksom tamilsk fotmaling, til en same som tok en countryjoik, liksom – og som stilte i Masai-klær fordi kona hans var fra Afrika.

Marianne: Kult?

Eirik: Ja, det er faktisk ganske kule typer. Neida, men det er jo det. Man veit jo aldri når man flytter, men man håper jo. Og hittil så har jo ting virkelig gått bra. Virkelig.

Denne fortellingen skiller seg også fra narrativet ”her er det få innvandrere” i den lokalpatriotiske diskursen, der poenget er å avvise at Linderud er et nabolag med høy innvandrерandel. Eirik og Guro prøver ikke å fortelle meg at de bor i et homogent nabolag, snarere tvert imot. Det er nettopp denne ”snodige blandingen” av folk i bomiljøet som gjør at de trives så godt der de bor. De presenterer det flerkulturelle nabolaget i opposisjon til narrative fra problemdiskursen og den lokalpatriotiske diskursen.

Vegard har nylig flyttet til Linderud, sammen med sin kone og deres tre jenter. De går alle på Linderud skole. Da de skulle flytte var det viktig for han at de flyttet til et område som var ”flerkulturelt”.

Jeg har alltid likt å bo i områder hvor det er flere kulturer. Hvor det er flerkulturalitet. Det har jeg alltid foretrukket i fremfor den dere helt sånn innesperrede norske middelklasse, hvor alle skal være ”sånn”. Det syns jeg er slitsomt. Og det har jeg jo gjort egentlig hele veien etter jeg bodde på Nordstrand. Jeg har alltid funnet steder med mangfold, eller hvor jeg har vært en utenforstående selv, da.

Vegard har høyere akademisk utdannelse, og tjener godt. Selv har han vokst opp i det han omtaler som et ”homogent boligområde”, med mye ”sosial kontroll”. Det slipper han på Linderud, og det syns han er deilig.

(..) Det er liksom ingen tydelig majoritet her på noe som helst måte. Det er masse forskjellig, masse varianter og masse barn med en norsk forelder og en utenlandsk i forskjellig varianter. Så det er en flott blanding.

Vegard mener, som Guro og Eirik, at det ikke er problematisk å vokse opp i et miljø preget av en heterogen befolkningssammensetning. Snarere tvert imot – det er berikende og positivt.

Denne positive skildringen av et ”flerkulturelt” boligområde trekkes direkte inn i debatten om fraflytting fra Groruddalen. I dette narrative er innvandrerbefolkning en pull-faktor, noe som kan få folk til å flytte til området, ikke ut av det – slik fortellingene fra problemdiskursen poengterer.

Guro og Eirik aksepterer ikke det de mener er ”media som prøver å hause det (høy andel med innvandrerbakgrunn i et boligområde) opp til å være et problem”. De syns fremstillingen er urettferdig, og de kjenner seg ikke igjen i den.

Hva med alle de tusen som bor oppi dalen her, da. Som har venner, og som tenker at det her er faktisk et ganske fint sted å bo. Og ungene våre får ganske bra start på livet, for de blir kjent med mange forskjellige kulturer. (..)De debattene med Tybring Gjedde i spissen, det er nesten på grensa liksom.. Til trakassering, syns jeg.

Fraflytting og ’hvit flukt’ er ikke problematisk for området de bor i, og heller ikke for Groruddalen. Denne ”trakasseringen” fører likevel til at man går i forsvarsposisjon. For Eirik og Guro går forsvaret av boligområdet så langt at de ”kanskje blir enda mer oppsatt på å bo her, og få til noe fint her, og vise det”. Siden de trives så godt opplever de det som rart å lese historier i avisene om ”at det er flukt og det er krise og det er språkproblemer”. Guro blir ”ganske forbanna for det”. Hun syns ”det er urettferdig. Det stemmer ikke”. Hvis det er noen som flytter på grunn av en høy innvandrerandel, slik narrative i problemdiskursen skisserer, så vil de ikke ha dem i nabolaget sitt uansett, mener Eirik. ”Så la de flytte vekk og bort”.

5.2.2 ”Mangfold på skolen”

Fortellingen ”mangfold på skolen” handler om at barn vil få en bedre oppvekst dersom de går på en skole med en etnisk heterogen elevsammensetning. Skolegang går igjen som et viktig tema i dette narrative, der en høy andel minoritetsandel sees på som berikende for barns utvikling. Også dette narrative står i opposisjon til problemdiskursen, og da særlig narrative ”den fremmede kulturen”.

Barna til Eirik og Guro har alle gått på Linderud skole. Den eldste jenta går nå på Bjerke VGS, naboskolen til Linderud skole. De forteller at de har vært veldig fornøyd med skolegangen til barna sine.

Guro: Og de har også hatt en utrolig bra sånn, det har liksom vært en sånn greie. De har vært en guttegjeng som har vært der hele tiden, hele oppveksten, og fortsatt for så vidt – der det er kult å være god. Og det er jo en veldig bra ting. De er flinke gutter. De er skolesterke. Så det er liksom bare.. De sikter på toppen. De har hele tiden sikta på toppen, og da er det liksom – hallo – det er jo superkult.

Eirik: Så er det noen andre damer der borte som er bare så bra, atte. Det er en fryd å gå på foreldremøte. Det er liksom bare helt sånn je – kjør på.

Guro: Ungdomsskolen på Linderud er jo, den går jo for å være veldig bra.

Eirik: ja, veldig bra.

Senere i intervjuet forteller Guro at disse gutta kommer fra alle mulige steder, og har alle mulige ”hudfarger”. I fortellingen ”den fremmede kulturen” i problemdiskursen er frykten for dårlig skolegang et sentralt tema. Med mange elever med innvandrerbakgrunn er det en fare for at språknivået på elevene og foreldrene er så dårlig at det påvirker læringsmiljøet til elevene. Igjen ser vi altså her at en fortelling fra den multikulturalistiske diskursen har motsatt poeng som et av narrative i problemdiskursen. Ikke bare er skolen god, men gutter med alle mulige nasjonale bakgrunner gjør det også bra på skolen, og å gå på foreldremøte er topp.

Oppvekstmiljø for egne barn er viktig for foreldre. Skolen spiller en viktig for barns oppvekstmiljø. Når skolen til ungene dine blir utsatt for kritikk, kan det for noen foreldre oppleves som en indirekte kritikk av dem som foreldre. I dag oppleves dette kanskje enda sterkere enn tidligere. Det økende fokuset på viktigheten av utdanning for senere karriere gjør foreldre nervøse for ikke å gjøre de rette utdanningsvalgene for sine barn. Velger de feil kan det tolkes som at de er dårlige foreldre, ettersom de da indirekte bidrar til å gjøre fremtiden til sine barn tøffere enn dersom de hadde valgt en bedre skole for dem (Reay m.fl 2011, s. 101). Ettersom andel minoritetsspråklige elever på en skole ofte blir brukt som en indikator på om skolen er god eller ikke, blir dette raskt et tema for foreldre med barn i skolealder.

Eirik: Vi har faktisk snakket om det som en bra ting. Å vokse opp med folk fra hele verden. Man får litt mer kjøtt på beinet i diskusjoner både om religion og.. Ikke sant, vaner med det man spiser osv. Man faktisk.. Jeg tenker jo at det er..

Guro: Jeg tenker at det etter hvert blir det motsatte. Jeg tror jeg hadde satt større problem å hatt barna våre på en helt etnisk rein, hvit skole. For du får så lite..

Eirik: Du blir så skjermet

Guro: Det blir jo så utrolig kunstig. Det blir en sånn skjerming som jeg tenker at da mister man en stor del av ballasten du får av å vokse opp med utrolig mange forskjellige kulturer. Det er ikke dermed sagt at alt er greit, liksom. Men jeg tenker at det er en bra ting, altså. Man må bare lære å.. Det er jo en lang reise. Men jeg tror ikke, jeg føler i hvert fall ikke at jeg utsetter Storm for noe stort offer. At han er noe eksperiment, da. Som noen mener det.

Guro og Eirik mener imidlertid at fokuset på andelen minoritetsspråklige elever feil. Både Guro og Eirik prøver her å snu innholdet i problemdiskursen på hodet, og si det er positivt å gå på en skole ”med folk fra hele verden”, snarere enn på en ”helt etnisk rein, hvit skole”. Behovet for å forsvare valget om å flytte inn i området og å la ungene gå på den lokale skolen er tydelig. Gjennom å vise at de er klar over det de oppfatter som den gjengse meningen om flytting i Groruddalen fremstår ikke Guro og Eirik som naive og passive. De vet at folk kan tenke negativt om det å bo i et flerkulturelt nabolag og de vet at mange er skeptiske til å la sine barn gå på en skole med høy andel minoritetsspråklige elever. Men de blir provosert av den måten å tenke på. ”Den dere eksperimenterings-greia, den blir jeg rimelig provosert av”, sier Guro. Ved å bruke fortellingen ”mangfold på skolen” fremstår ikke Guro eller Eirik som dårlige foreldre, snarere tvert imot.

5.2.3 ”De faktiske problemene”

Den siste fortellingen i den multikulturalistiske diskursen handler om hvilke problemer som faktisk finnes i nabolaget. Poenget i den multikulturalistiske diskursen er ikke å fremstille Linderud som et problemfritt område. I fortellingen ”de faktiske problemene” er budskapet at det finnes mange problemer på Linderud, men de er annerledes enn det som kommer frem av narrativene i problemdiskursen. Det er ikke innvandrerbefolkningen i nabolaget som er problematisk, det er rasistene, eller ”de gamle gubbene”. De ”gamle gubbene” er de som har bodd i området lenge, er eldre og som ofte sitter i styrene i de ulike borettslagene. Fortellingen ”de faktiske problemene” handler om at når ”gubbene” har uholdbare regler og overvåker naboene, blir det vanskelig å få til felles arrangementer og et trivelig fellesskap i nabolaget.

André forteller at styret i borettslaget kan oppfattes som ”litt sprø”.

Styret er selyfølgelig litt sånn rabiatt i stilen, på noe vis. Det opplever jeg nok at det er i mange borettslag. Man er litt sånn sprø. Det er det at man er litt sprø som gjør at ting holdes under rimelig orden, da. Det er sånn at man omtrent truer med å drepe kattene til folk på generalforsamlingen, det er litt sånn.

Marianne: Folkene i styret er rett og slett litt spesielle?

André: Ja, litt sånn ko-ko. Sist gang så snakket de om at de ville kaste syre på klærne til folk dersom de hang det ut på helligdager og... ja...eh –he. Dem er der, da. Det er.. hehe... Så dem er sprø. Og borettslaget er jo bygd opp litt på den lesten, da. Man er litt sånn rigid og sånn.

Selv om dette kanskje er spesielt for akkurat det borettslaget André bor i, var det gjennomgående at de som satt i styret i borettslaget ikke var inkluderende når nyinnflyttere kom til. Guro forteller om sin opplevelse fra der de bodde før:

Jo også er det jo noen sånne gamle sure, som ruller ut på borettslagsmøte. Det første brevet vi fikk fra Linderud borettslag, det var ekstremt bra. Det var bra. Det var liksom sånn ”Det er registrert støy i form av barnelek og latter mellom blokkene”. Det var vårt møte med.. Barnelek og latter. Oss bare – okei, her skulle vi bo. Velkommen til nabolaget.

Guro forteller videre at det blir satt opp skilt med gjennomgang forbudt mellom blokkene, slik at barn og andre beboere må gå langs bilveien når de skal besøke hverandre. Disse problemene er de virkelige problemene, mener Guro og Eirik, ikke at det bor mange med en annen hudfarge i oppgangen din.

Sabrina har selv vært med på en del styremøter, og hun har opplevd der at det har vært vanskelig for henne å være ”utlending” der. ”Jeg følte meg veldig ekkel som utlending der”, forteller hun. ”De snakket veldig mye om at sånn og sånn gjør utlendingene”. Guro påpeker også at hun mener det ligger en ”del grums latent” i de ”gamle gubbene” og resten av de som er med i styrene i borettslaget, og at mange av reglene er laget for de med innvandrernakgrunn. ”Det er de store barnefamiliene som får tyn da (...). Det er veldig tydelig at det (reglene) er henspielt på en del med ikke norsk etnisk bakgrunn”, mener hun. Eirik er enig, og mener at mye av det som bestemmes i styrene, som for eksempel regler om

hvordan skilt man må ha på døra, ”det må være så og så fint, det skiltet, da”, er påtenkt innvandrerbeboerne. Han hadde ringt og spurt hvorfor man måtte lage disse skiltene så nøye ”og det kom helt tydelig frem at det var disse innvandrerne – det var noen familier som ikke helt...Da sank verdien av leiligheten, ikke sant”. Det at de som sitter i styrene og bestemmer kan ha en del ”grumsete” holdninger er det som er problematisk, ikke innvandrerbefolkningen i seg selv.

Som nyinflytter oppleves denne rigiditeten og kontrollen fra ”de gamle gubbene” som ekstra vanskelig. Flere fortalte at det ikke er lett å prøve å bli kjent med naboene når man blir møtt med en slik skepsis som nyinflytter. Alexandra, en ung alenemor, fortalte om hvordan hun hadde blitt møtt som nyinflytter i leiligheten sin på Linderud. Det hang konstant lapper på døra hennes med beskjeder om hva hun gjorde galt, og en gang hadde til og med en sjekket om hun hadde sortert søppelet riktig. Fortellingen ”de faktiske problemene” handler altså om at det finnes en gruppe mennesker som bor på Linderud som bestemmer over de andre beboerne. Denne gruppen mennesker er også de som ”maser” om at innvandrerbefolkningen er et problem, men det egentlige problemet er dem selv. De ”gamle gubbenes” sjefete opptreden skaper mistrivsel og gjør at samhold mellom naboer blir vanskelig. Fortellingens innhold ligner ”det forvitrede nabolaget” i det at samholdet på Linderud ikke nødvendigvis er noe godt, men årsaken til problemet er ulik. Der innvandrerbefolkningen blir ansett som de ”dårlige beboerne” i fortellingen ”det forvitrede nabolaget”, trekkes det i denne fortellingen en grense mellom ”de nyinflyttede” og ”de gamle gubbene”.

5.2.4 Kontaktperspektivet

Slik problemdiskursens narrative repertoar minner om teori om hvit flukt, vippepunktsteori og konfliktteori, drar fortellingene ”det lykkelige multikulturalistiske fellesskap” og ”mangfold på skolen” veksel på samme resonnementer som kontaktperspektivet innen forskningen på sosial kapital. Dette perspektivet hevder at etnisk heterogene nabolag fører med seg en rekke positive konsekvenser (Wessel 2009, s. 6). Jo mer kontakt vi har med personer som er annerledes enn oss, jo mer tillit vil vi få til disse personene. Våre umiddelbare fordommer vil vike til side, og sosial solidaritet vil vokse frem (Putnam 2007, s. 141). En slik logikk var medvirkende til den kjente dommen i saken Brown vs. Board of Education i 1954, da bussing av elever ble brukt som virkemiddel for å unngå segregering i USA. Blandet man hvite og svarte elever på samme skole, ville raserelasjonene forbedres (Putnam 2007, s. 142).

Intensjonen her er ikke å si noe substansielt om relevansen til denne teorien. Selv om befolkningen på Linderud kan sies å være etnisk heterogen, vet vi ikke noe om den faktiske kontakten mellom de ulike befolkningsgruppene. Selv om noen bor på samme sted betyr det ikke at de faktisk har kontakt.

Like fullt er det slik at narrativene 'det lykkelige multikulturelle fellesskapet' og 'mangfold på skolen' er bygget opp på en logikk som minner om kontaktteorien. Gjennom narrativene blir det hevdet at et heterogent miljø i nabolaget og på skolen er en berikelse. Handlingen i "det lykkelige multikulturelle nabolaget" er nettopp at kontakt mellom ulike grupper skaper sosialt samhold. Videre handler "mangfold på skolen" om at det å gå på en skole med flere ulike typer mennesker gir gode holdninger og større toleranse ovenfor andre mennesker. Disse påstandene er de samme som det kontakthypotesen hevder.

5.3 Avslutning

I tillegg til at fortellingene i den lokalpatriotiske og i den multikulturalistiske diskursen gir oss en bedre forståelse av hva som gjør at folk ønsker å bli boende eller flytte til Linderud, gir også mine informanter mening til stedet de bor på gjennom disse narrativene. En måte å forstå hvordan folk gir mening til stedet de bor på er gjennom Lefebres konsept om "stedsrepresentasjoner". Mennesker har et refleksivt forhold til stedet de bor på.

Utenforståendes syn på nabolaget blir dermed viktig i beboernes egen meningsdannelse av stedet. Er den utenforståendes oppfatning av stedet negativt kan beboerne der enten tenke i samme baner, eller ta det motsatte standpunkt, og hevde at nabolaget er et av de beste å bo i (Mazanti & Pløger 2003, s. 311)

Gapet mellom utenforstående og innsideres forståelse av Linderud (som et område i Groruddalen) virker stort (jf. Mazanti & Pløger 2003, s. 325). Det er derfor viktig at en forståelse av et sted ikke bare skjer gjennom utenforståendes definisjoner, men også i dialog med innbyggere på stedet det er snakk om. I den multikulturalistiske diskursen har narrativene stort sett poenger som er i direkte strid med narrativene jeg har plassert under problemdiskursen. Det kan tyde på at problemdiskursen kan sees på som de utenforståendes syn på Linderud og Groruddalen, mens den multikulturalistiske diskursen og den lokalpatriotiske diskursen kan sees på som beboernes syn på Linderud og Groruddalen.

Det er imidlertid ikke så enkelt. For det første er det viktig å påpeke at narrativer alltid blir konstruert på bakgrunn av tidligere erfaringer og forståelser. I konstruksjonen av nye narrativer trekker man på ting som allerede har blitt artikulert (Fairclough 2008). Narrativene som ligger i den multikulturalistiske diskursen og den lokalpatriotiske diskursen trekker på elementer fra narrativene i problemdiskursen. Altså, de innenforståendes syn på sitt nabolag er skapt i dialog med de utenforståendes syn på nabolaget.

I tillegg til dette skal vi i neste kapittel se at ting blir ytterligere komplekse i det informantene mine ikke holder seg til et narrativt repertoar. De skifter narrativer og trekker på ulike og ofte motsetningsfulle narrativer i sin forklaring av flyttevalget. Dette viser at beboerne på Linderud også deler de utenforståendes syn på nabolaget de bor i. Gapet mellom de utenforstående og de innenforståendes syn på et nabolag er dermed ikke så tydelig som vi kanskje til nå har fått inntrykk av.

6 Skiftende narrativer og diskurser i strid

Hittil i oppgaven har jeg presentert det som synes å være den overordnede forståelsen av flytting i Groruddalen – problemdiskursen – og to alternative diskurser, den multikulturalistiske diskursen og den lokalpatriotiske diskursen. Narrative som inngår i diskursene har stort sett blitt illustrert ved hjelp utsagn fra nye informanter i hver diskurs. I de foregående kapitlene kan det derfor virke som om hvert individ representerer hver sin diskurs. Dette gir et inntrykk av at for å forstå en persons flyttevalg må man forstå denne personens flyttenarrativ. Så enkelt er det imidlertid ikke.

Forståelsen av disse flyttefortellingene er mer sammensatt fordi aktører skifter mellom de ulike diskursene. Det er altså ikke slik at hver av disse diskursene tilhører *en* gruppe mennesker, eller at *en* person representerer en diskurs. Diskurser er, jamfør den definisjonen jeg har brukt, sosialt regulerende og forankret i noen større strukturelle institusjoner (Neumann 2001, s. 18). Et individ finner derfor ikke på ”sin egen” diskurs, men bruker fortellingene som er bakt inn i diskursen på ulike måter. Personer forstår sin egen og andres flytting på ulike, og noen ganger motsetningsfylte måter. Aktører skifter mellom de ulike diskursene når de forteller om flyttevalget sitt. Hvordan skal vi forstå dette? I dette kapitlet ønsker jeg først å si noe om hvordan man kan forstå at folk veksler mellom ulike og ofte motstridende narrativer som en del av deres selvpresentasjon og identitet. Videre ønsker jeg å si noe om hvordan denne skiftingen kan forstås som del av en form for diskursiv kamp og hva konsekvensene av denne kampen er på samfunnsnivå.

6.1 Skiftende narrativer

Som jeg har vist tidligere i oppgaven er det slik at noen narrativer ”hører sammen” fordi deres poeng og tematikk er noenlunde det samme. De narrative som hører sammen har jeg plassert i samme diskurs. Alle narrative i den multikulturalistiske diskursen handler på en eller annen måte om at et flerkulturelt nabolag er et gode. Alle narrative i den lokalpatriotiske diskursen handler på en eller annen måte om at Linderud er et godt sted å bo

og skiller seg derfor fra resten av Groruddalen. Alle narrative i problemdiskursen handler på en eller annen måte om at en høy innvandrerandel i et nabolag er problematisk. Noen av disse narrative står i sterk kontrast til hverandre, mens det er mer glidende overganger mellom andre. At folk skifter mellom narrative som hører sammen er selvsagt, og det har vi også sett flere eksempler på tidligere i oppgaven. Sigrid trekker for eksempel på alle narrative i problemdiskursen, og Guro og Eirik trekker på alle narrative i den multikulturalistiske diskursen. Poengene i disse narrative er like, og folk bruker dem derfor om hverandre hele tiden. Det at folk trekker på narrative som nærmest oppjonerer mot hverandre, og som jeg har plassert under ulike diskurser er imidlertid ikke like intuitivt forståelig. Det er likevel veldig vanlig.

Narrative i problemdiskursen og i den multikulturalistiske diskursen er de som er mest forskjellige fordi deres poeng er diametralt motsatte. Narrative i den lokalpatriotiske diskursen og i den multikulturalistiske diskursen er det mer glidende overganger mellom. I begge diskursene har jeg plassert narrative som handler om at det er godt å bo på Linderud, at det er et godt nabofellesskap der. De skiller seg imidlertid fra hverandre fordi poenget i narrative i den multikulturalistiske diskursen handler om at det gode samholdet skyldes den heterogene befolkningssammensetningen, mens poenget i narrative i den lokalpatriotiske diskursen er at det gode samholdet skyldes den store andelen beboere med norsk bakgrunn. I mine analyser så jeg etter hvert at det ikke er slik at en person holder seg til et sett av narrative som hører sammen når de forklarer flyttevalget sitt.

Vidar fortalte om hvordan det var å bo i et ”flerkulturelt” nabolag. Han fortalte om en strålende god skole, og om hvordan han opplever mangfold og etnisk heterogenitet som noe positivt.

Det er liksom ingen tydelig majoritet på noen måte. Det er masse forskjellig, masse varianter og masse barn med en norsk forelder og en utenlandsk i forskjellige varianter. Så det er en flott blanding.

Vidar mener til og med at ”... det er synd på dere som ikke har barna deres på skolen her”. Disse utsagnene trekker på narrative ”det lykkelige fellesskapet” og ”mangfold i skolen” fra den multikulturalistiske diskursen. Poenget i disse narrative er henholdsvis at etnisk heterogenitet skaper fellesskap og ikke avstand, og at det er et gode og en fordel for barna

som skal vokse opp og gå på skole i området. Vidar trekker imidlertid på andre fortellinger senere i intervjuet.

Det er så få etnisk norske i prinsippet i utgangspunktet. De som har etnisk norske interesser, har ingen å spille på (...) det er så få etnisk norske som skal dra lasset for alle hele tiden, i skolen i idrettslaget i korpset.

Dette utsagnet trekker på narrativet ”det forvitrede nabolaget” og ”den fremmede kulturen” fra problemdiskursen. Disse narrativene handler om at den høye andelen beboere med innvandrerbakgrunn skaper problemer for det sosiale samholdet på Linderud, og det er den ”fremmede kulturen” til de med innvandrerbakgrunn som gjør det vanskelig med sosial interaksjon mellom ”de norske” og ”de utenlandske”. Disse narrativene står i sterk opposisjon til narrativene fra den multikulturalistiske fortellingen. Det Vidar fremhevet som de positive sidene ved å bo på Linderud i begynnelsen av intervjuet, fremstår senere som utfordringer ved det å bo på Linderud.

Vidar er ikke trukket frem her fordi han skilte seg ut. Det normale var å skifte mellom ulike narrativer når man fortalte om flyttevalget sitt.

6.2 Identitet

Hvordan skal vi så forstå hva det betyr når mennesker skifter mellom disse opponerende narrativene? Jeg vil først diskutere hvordan og hvorfor dette gjøres fra et aktørperspektiv. Deretter vil jeg diskutere betydningen av at alle trekker på narrativene fra problemdiskursen fra et makroperspektiv, med fortellingene og diskursene i fokus.

Når mennesker gir motstridende grunner for hvorfor et valg ble tatt, er det vanlig å tenke at personen ikke forteller ”sannheten” (Sandberg 2010, s. 448). Når Vidar sier at en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn er en berikelse for nabolaget, og deretter sier at dette er problematisk for samholdet i nabolaget, vil mange tolke dette som et problem for datas validitet. For narrativ analyse er dette imidlertid gode data. De viser hvor kompleks beslutningstaking kan være, og denne typen analyse forutsetter ikke at informantene skal være ”konsistente” i sine svar. Informantenes fortellinger *kan* leses som ”objektive sannheter” for et flyttevalg. Men like interessant er det å se på hvordan fortellinger brukes. En måte å forstå

fortellinger på er at de representerer ulike måter å presentere seg selv på. Måten fortellingene blir brukt på vil variere ut ifra hvilke sosial situasjon man befinner seg i (Sandberg 2010, s. 455). I narrativ analyse er det mest interessante derfor ikke å analysere ”hva som er sant”, men snarere å se på fortellinger som en inngangsport til å forstå ulike identiteter og kulturelle praksiser. Samlet sett vil alle disse tidvis motstridende fortellingene kunne lære oss mer om fenomenet enn forenklete ”motiver”.

Et intervju er en type sosial situasjon som kan påvirke selvrepresentasjon (Sandberg 2009, s. 528). Når jeg spurte informantene mine om hvordan det var å ha ungene sine på Linderud skole kan det ha påvirket informanten til å trekke på narrativer fra problemdiskursen. Gjennom å trekke på disse fortellingene fremstår de som personer som er klar over ”problemene” knyttet til det å la barna gå på en skole med mange minoritetsspråklige elever. De unngår å bli stemplet som ”naive”, eller ”politisk korrekte”. Andre spørsmål jeg stilte, som for eksempel spørsmål som dreide seg om hva de trodde andre syns om stedet de hadde valgt å bo på, kan ha trigget svar som trakk på den multikulturalistiske diskursen. I denne situasjonen ble det kanskje viktigere å fremstå som ”politisk korrekt”. Ved å trekke på narrative fra den multikulturalistiske diskursen markerer man seg som noe annet enn det ”alle andre” mener om Groruddalen. Det at informantene trakk på ulike diskurser gjennom intervjusituasjonen kan ha blitt gjort både bevisst, men også ubevisst. Det at intervjusituasjonen påvirket hvordan informantene presenterte seg selv, betyr ikke at fortellingene som kom frem under intervjusituasjonen ikke finnes utenfor denne settingen. Det at de skiftet mellom ulike diskurser gjennom intervjuets ulike faser, viser nettopp hvordan ulike sosiale situasjoner fremkaller bruk av ulike narrative repertoar.

Informantene mine refererte ofte til narrative fra problemdiskursen som det de mente ”de utenforstående” tenker om Groruddalen. Når André forteller om hvorfor han ønsker å flytte fra Linderud gjør han det i relasjon til narrative fra problemdiskursen:

(...) våres grunn er ikke den der ”her var det skummelt og farlig å bo, og ungene blir sosialklienter”-forklaringen.

Her viser André at han er bevisst hvordan andre mennesker tenker om flytting ut av Groruddalen. Slik det beskrives i narrative ”det forvitrede nabolaget”, tenker André at mange

mener at Groruddalen ikke er et hyggelig sted å bo, snarere tvert i mot – det er farlig. Å vise til en standard oppfatning gjennom å referere til noe sagt tydeliggjør ens eget standpunkt. Da blir ikke problemdiskursen en vag, ulen diskurs som ulmer der ute, men noe konkret og håndfast man kan posisjonere seg selv i forhold til (Schuman 2012, s. 136). Det at informantene mine til stadighet trekker på narrative i problemdiskursen når de forteller om sine grunner til å flytte ut, viser at de er klar over det de oppfatter som ”utenforståendes” syn på stedet.

Stigmaet som kommer med det å bo i Groruddalen, fører også til et ønske om å aktivt bearbeide eller nedtone dette stigmaet. Men det er også slik at å ta valget om å flytte ut derfra kan føre til at man blir stemplet som rasist. Jo flere ”ressurssterke” og ”hvite” som flytter ut av Groruddalen, jo høyere vil andelen med innvandrerbakgrunn i området bli, og problemene i området vil eskalere. Det at problemdiskursen har blitt så dominerende skaper derfor potensielle stigmaer uansett om du velger å flytte inn, bli boende eller flytte ut av Groruddalen. Dette er aktører som vurderer å flytte til eller fra Groruddalen klar over. Muligheten for å bli negativt stemplet er til stede uansett hvilket flyttevalg du tar. Som aktører har man imidlertid et ønske om å ikke skille seg ut eller bli negativt stemplet (Goffman 1963).

Det er nettopp denne ambivalensen som kommer til uttrykk når mine informanter skifter mellom motstridende narrativer. Deres ønske om å fremstille seg selv som et respektabelt menneske og å unnsnippe potensielle stigma er til stede. Derfor trekker aktører på ulike narrativer i forhold til hvilken sosial situasjon de befinner seg i. Når man veksler mellom ulike måter å presentere seg selv på, gir man ulike presentasjoner av selvet (Goffman 1959, s. 15). Grunnen til at dette oppstår mye i situasjonen rundt flytting i Groruddalen er nettopp på grunn av usikkerheten rundt hvilke kategori eller hvilken status man blir tilskrevet av den personen man interagerer med (Goffman 1963, s. 25). Selv om aktører er klar over eventuelle negative attributter storsamfunnet, eller ”normale” andre tilskriver dem (Goffman 1963, s. 18), vet man ikke alltid *hvordan* andre vil oppfatte en (Goffman 1963, s. 25). At man veksler mellom ulike strategier for å unngå stigmaet er derfor ikke vanskelig å forstå. Man prøver hele tiden som individ å opprettholde et inntrykk av seg selv som en anstendig person. Dette er vanskelig når man ikke vet hvordan andre vil se på deg. Hvordan kan man vite hva den man interagerer med syns om en? Vil man bli stemplet som rasistisk hvis man velger å flytte

ut av Groruddalen? Eller vil man bli stemplet som en som svikter sine barn hvis man velger å flytte til Groruddalen?

Narrativene man presenterer seg selv igjennom kan altså forstås som ulike former for forsvarsfortellinger og måter å unngå potensielle stigmaer på. Gjennom å trekke på narrativer som jeg har plassert i den lokalpatriotiske diskursen forsøker individet å skyve stigmaet knyttet til det å bo på Linderud videre. Informantene snakket mye om hvor fantastisk Linderud var, og hvordan det ikke fantes problemer der. Problemene skissert gjennom narrative i problemdiskursen fantes andre steder i Groruddalen, men ikke hos dem på Linderud. Ved å bruke disse narrative unngår de at stigmaet knyttet til å bo i Groruddalen treffer dem. En slik teknikk kan minner noe om det Goffman kaller "defence covering". Denne strategien forsøker å skjule stigmaet knyttet til en, enten ved å unngå å situasjoner der man blir konfrontert med det, eller ved å dekke det til (Goffman 1963, s. 28-29). Gjennom å snakke om og fokusere på alle de positive aspektene ved å bo på Linderud skjuler menneskene stigmaet knyttet til stedet når de trekker på narrative jeg har plassert under den lokalpatriotiske diskursen.

Disse narrative fungerer imidlertid ikke bare som noe som dekker over et stigma. Det er ikke slik at man gjennom å bruke disse narrative kun unngår å snakke om det negative ved Linderud, men man opphøyer også flere aspekter ved stedet som noe ekstraordinært positivt. "Vi har det som plommen i egget her" eller "Linderud er en uoppdaget perle" er utsagn som går igjen i narrative "det gode nabofellesskapet" fra den lokalpatriotiske diskursen. Dette minner derfor også om det Sernhede (2002) kaller nationalism of the neighborhood. Man opphøyer stedet man bor på, og blir til "lokale patrioter". Sernhede (2002) studie tar imidlertid for seg ungdommer som lever i et langt mer marginalisert nabolag enn det Linderud kan sies å være. Disse ungdommene utvikler en lokal patriotisme som en reaksjon på en følelse av at de er fullstendig fremmedgjort fra verden utenfor sitt eget nabolag. En slik "ikke-tilhørighet" til resten av Oslo finner jeg ikke igjen hos mine informanter. Snarere tvert imot. De snakker om hvordan en av de positive aspektene ved å bo på Linderud er at det er så sentralt. T-banen tar deg med til byen på kort tid, og dette får en til å føle seg som en del av noe mer enn bare et lokalt miljø. Det som trigger den lokale patriotismen på Linderud vokser frem som en reaksjon på den stadige "svartmalingen av Groruddalen". Mine informanter har et ønske om å skille seg positivt ut fra mediebildet, og forsvarer Linderud som noe annet og noe bedre.

Gjennom å trekke på narrative jeg har plassert under den multikulturalistiske diskursen forsøker aktøren å skryte av stigmaet knyttet til å bo i et innvandrerrettet nabolag. I stedet for å skyve stigmaet vekk, gjør man det som er stigmatisert om til noe positivt. Denne strategien legger ikke vekt på å unnskyldes seg og sitt bostedsvalg, men heller å skryte av det som sees på som negativt. Man gjør om det som er dårlig ansett til noe man opplever som fantastisk. I mine intervjuer ser man at de problemene som ble skissert i narrative i problemdiskursen ble snudd på hodet og omgjort til det som definerte Linderud til noe bra. Dette minner om det Goffman (1963, s. 29) kaller ”bravado”. I stedet for å skjule stigmaet, skryter man av det. Gjennom å bruke narrative i den multikulturalistiske diskursen går man aktivt imot det man opplever at ”alle andre” tenker om stedet man har valgt å bo på. En slik strategi kan føre til at man som individ opprettholder en slags personlig autonomi. I stedet for å tenke som alle andre tenker, er man selvstendig. Det at ulike strategier blir brukt om hverandre vitner bare om at aktører prøver å balansere sitt forhold til omverdenen og å fremstille seg selv på en mest mulig fordelaktig måte.

6.3 Interdiskursivitet

Til nå har jeg diskutert hva skiftet mellom diskurser betyr for personen som gjør det. Nå vil jeg diskutere hvilke konsekvenser slike skifter kan få på et makroplan. Som vi så veksler Vidar mellom narrative tilhørende to forskjellige diskurser. Dette kan forstås som en form for *interdiskursivitet* (Faircloughs 2008, s. 44). Begrepet henviser til prosessen der ulike diskurser blandes på nye og kreative måter. Denne sammenblanding av ulike diskurstyper kan enten føre til at nye diskurser skapes, eller det kan føre til at man opprettholder og vedlikeholder en dominerende diskurs. Videre har vi sett at når mine informanter har fortalt om sitt flyttevalg gjennom ulike narrative, har de alltid trukket på andre narrative også. Det de forteller trekker på noe som har blitt fortalt før. Man begynner aldri å snakke om noe på helt på bar bakke. Dette kalles *intertekstualitet* og viser til nettopp denne måten å tenke på rundt det som blir sagt. Ingen kan si noe uten å bruke ord andre før har brukt. Det som tidligere er blitt sagt vil derfor alltid innvirke på konstruksjonen av nye fortellinger (Fairclough 2008, s. 43). Dette har blitt tydelig i de de foregående analysekapitlene. Informantene trekker på den

dominerende problemdiskursen når de fremstiller alternative måter å forstå flytting på. Slik skapes en ny forståelse av et fenomen.

6.3.1 Diskursiv kamp

At det foregår en slags miks mellom ulike narrative forståelser av flytting i Groruddalen er altså tydelig. Det betyr at det finnes flere og ulike versjoner av opplevelsen knyttet til det å bo i Groruddalen. Det som imidlertid er sentralt, er hvilken av disse versjonene som blir den dominerende og den legitime måten å forstå fenomenet flytting i Groruddalen på (Wetherell & Potter 1992, s. 66). Hvilken versjon av de ulike forståelsene av flytting i Groruddalen er den som aksepteres som den ”sanne”? Det er ikke hva som er ”fakta” som er av hovedinteresse her, snarere hva som blir *akseptert* som ”fakta” (Wetherell & Potter 1992, s. 66-67). Den fortellingen som vinner denne diskursive kampen, vil stå igjen som den legitime og riktige måten man oppfatter fenomenet på (Jørgensen & Phillips 2006, s. 15). Hvilke av de diskursene jeg har presentert er det som gir den mest aksepterte forståelsen av flytting i Groruddalen? Problemdiskursen, den multikulturalistiske diskursen, eller den lokalpatriotiske diskursen? Ettersom jeg ser på narrativer som konstituerende vil den aksepterte ”sannheten” representert gjennom det dominerende narrative ha reelle sosiale konsekvenser for den videre utviklingen av stedet.

Det kan virke som om stridens kjerne handler om hvorvidt innvandrere i et nabolag er positivt eller negativt. Alle narrative forholder seg på en eller annen måte til temaet ”innvandrere”. I problemdiskursen forstås innvandrerbefolkningen som hovedårsaken til utflytting og mistrivsel, i den lokalpatriotiske diskursen ”finnes ikke” innvandrerne på Linderud, og i den multikulturalistiske diskursen forstås innvandrere som en berikelse for det sosiale samholdet. På denne måten ”tvinges” man som beboer og flytter i Groruddalen til å forholde seg til andelen med innvandrerbakgrunn som bor der, uavhengig om dette har vært utgangspunktet for flyttevalget. Fortellingene om flytting kunne vært konstruert rundt andre ting, som for eksempel økende forurensning, klassetilhørighet eller standard på bolig.

Som allerede diskutert ser det ut til at det er problemdiskursens forståelse av flytting i Groruddalen som har vunnet frem. Det er narrative jeg har plassert under denne diskursen som konstant blir trukket frem som måten ”alle andre” forstår flytting i Groruddalen på. Videre er det også slik at disse narrative ble trukket på når man fortalte om egne flyttevalg.

Selv om man ønsket å distansere sin egen flytting som noe annet enn det som kommer frem i problemdiskursen, posisjonerte mine informanter seg hele tiden i relasjon til narrative i denne diskursen. Problemdiskursen har altså blitt en slags overordnet forståelse av Groruddalen og flytting. Narrative i denne diskursen baserer seg imidlertid på en enkel forståelse av flytting. Hovedpoenget i dem er at en økende andel beboere med innvandrerbakgrunn fører til en økende andel utflytting av etnisk norske beboere. Den økende andelen med innvandrerbakgrunn i nabolaget har ført til en forvitring av det sosiale samholdet, og det er den fremmede kulturen til innvandrerbefolkningen som skaper problemer ettersom den er så annerledes ”den norske kulturen”.

Dette viser hvordan man skal være forsiktig med å påstå at *en* teori kan forklare et så komplekst fenomen som flytting. Når teorien om hvit flukt blir brukt (se for eksempel Sundell 2008) for å forklare flyttemønstre i Groruddalen kan det skape et inntrykk av at hovedgrunnen til at folk flytter ut av Groruddalen er på grunn av en frykt for å bo i et innvandrerrett område. Aktørers handlinger er mer komplekse enn at de flytter på grunn av en økning i andelen med innvandrerbakgrunn i nabolaget sitt. Dette bekrefter Vassenden (2007, s. 173) i sin studie av majoritetsnordmenns opplevelser av å bo i et flerkulturelt nabolag. Han mener at valget om å flytte ut av et innvandrerrett område er nøye gjennomtenkt. Det er verken flukt eller rasisme som motiverer en slik flytting, mener han. Denne oppgaven viser gjennom de flerfoldige narrative informantene mine trekker på at det ikke bare er *en* grunn til at man velger å flytte ut av Groruddalen. I tillegg til at jeg har vist at det finnes mange narrative som viser til ulike grunner til å flytte, er også en del av en narrativ tilnærming at selve *fortellingene* også påvirker flyttevalget. Det er ikke sann at det *kun* er det ”objektive” det fortelles om i narrative som bidrar til å påvirke flyttevalget, men selve fortellingen kan påvirke flyttevalget (Presser 2009, s. 182). Det betyr for eksempel at det ikke nødvendigvis bare er antallet med innvandrerbakgrunn i nabolaget som får en til å flytte, men *fortellingen* om antallet med innvandrerbakgrunn kan få en til å flytte.

Måten Groruddalen og flytting forstås på ”blant folk flest” vil selvsagt legge føringer for hvordan politikken på området utformes (Brox 1991, s. 24). Det betyr at den forståelsen av flytting som ”vinner frem” som den aksepterte vil ha reelle sosiale konsekvenser. Dersom den politiske beslutningsprosessen mister den kompleksiteten og ambivalensen jeg har vist at finnes i forhold til flytting i Groruddalen, vil det være uheldig ettersom andre forståelser neglisjeres. I denne oppgaven har det blitt tydelig at forståelsen av flytting i Groruddalen er

mer variert enn det man får inntrykk av gjennom den mest omtalte forståelsen – problemdiskursen.

6.4 Avslutning

Et av hovedpoengene i dette kapitlet er at det er normalt når aktører skifter mellom narrativer når de forklarer et valg de har tatt. Mye av grunnen til at de gjør slike skifter handler om at alle mennesker ønsker å bli ansett som respektable. Den usikre situasjonen rundt flytting i Groruddalen gjør at aktører ikke alltid vet hvordan utenforstående kommer til å stemple dem. Dette skaper en ambivalens hos aktører, og denne ambivalensen kommer til syne gjennom at de skifter mellom ulike strategier i sin presentasjon av seg selv.

Det at aktører skifter mellom ulike narrativer gir oss imidlertid ikke bare en innsikt i hvordan vi skal forstå menneskene som flytter inn og ut av Groruddalen. Denne interdiskursiviteten vitner om at det foregår en større diskursiv kamp om hvilken forståelse som skal få definere fenomenet flytting i Groruddalen, og problemdiskursen synes å ha vunnet frem. Den legitime forståelsen av flytting i Groruddalen er imidlertid kun en av forståelsene som finnes om flytting i Groruddalen. Legger man til grunn kun dette perspektivet, vil forståelsen være preget av en forenklet og et unyansert bilde av et komplekst sosialt fenomen.

7 Avslutning

I denne oppgaven har vi blitt kjent med tre forståelser av flytting i Groruddalen. Disse forståelsene har jeg kalt diskurser, og i hver av disse diskursene har jeg plassert tre narrativer. Den overordnede forståelsen for flytting i Groruddalen har jeg kalt problemdiskursen. Det er tre grunner til at denne forståelsen sees på som den dominerende forståelsen. Den ene er at det er innholdet i denne diskursen som blir sett på som den måten "alle andre" forstår flytting i Groruddalen på. Den andre grunnen er at uansett hvilke narrativ man trekker på når man skal forklare sitt eget flyttevalg så forholder man seg direkte til narrative i problemdiskursen. Den tredje grunnen er at informantene mine til stadighet snakket om Groruddalen som helhet når jeg spurte de om hvorfor de ønsket å flytte til eller fra Linderud. Fortellingene i problemdiskursen handler ikke om lokale forskjeller, men ser på Groruddalen som et enhetlig sted. Dette er som diskutert tidligere, også typisk for utenforståendes syn på et stigmatisert sted (Wacquant 2008).

Gjennom å trekke på allerede artikulerte narrativer, skaper man nye narrativer. Og gjennom å begrunne sitt flyttevalg eller valg om å bli boende på Linderud i relasjon til problemdiskursen, har to alternative forståelser om flytting blitt konstruert. Disse har jeg kalt den lokalpatriotiske diskursen og den multikulturalistiske diskursen. Ved å trekke på narrative jeg har plassert under den lokalpatriotiske diskursen skyver man innholdet i problemdiskursen videre, og unngår det negative stempel knyttet til å bo i Groruddalen. Gjennom å trekke på narrative fra den multikulturalistiske diskursen opponerer man imidlertid mot logikken i problemdiskursen. Det som fremstår som problematisk i problemdiskursen fremstår som positivt i den multikulturalistiske diskursen.

Selv om alle fortellingene jeg har presentert handler om flytting i Groruddalen, handler de også om Linderud som sted. På ulike måter får fortellingene frem positive og negative aspekter ved dette boligområdet. Gjennom bruk av narrativer blir det tydelig at det ikke finnes en måte å se på stedet man bor på. Det som i en fortelling fremheves som gode ting ved Linderud er i en annen fortelling fremstilt som et problem ved området. Slik ser man at også steder er sosialt konstruert. Hva stedet betyr for de ulike personene som bor der varierer. Hva som oppfattes som Linderud varierer også. Lokale grenser trekkes opp, og ulike statuser gis til de ulike lokale stedene. Forståelsen man har av stedet man bor kan fungere som en push

faktor ut av området og som en motivator for å flytte, eller det kan brukes til å forsvare ønsket om å bli boende.

7.1 Fordelene med å studere flytting narrativt

Det første mine informanter nevnte ved spørsmål om hvorfor de hadde valgt å flytte var materielle årsaker, som personlig økonomi, størrelse på bolig, nærhet til skog etc. I de umiddelbare svarene kom både det strukturelle, det økonomiske og livsfaseperspektivet til syne. Konklusjonene om at hovedgrunnen til at folk flytter er deres alder, deres økonomiske ressurser, og deres familiesituasjon (Dielman 2001) virker derfor plausibel. Etter å ha snakket med informantene lenge, latt de fortelle grundigere om valget de hadde tatt eller lurte på om de skulle ta kom imidlertid andre fortellinger til syne. Det kan tenkes at en slik interdiskursivitet tidligere har blitt neglisjert fordi måten man har studert flytting på hovedsakelig har vært kvantitativ.

I kvalitativ forskning er det viktig å stille åpne spørsmål som lar informantene prate relativt fritt. I surveyundersøkelser er spørsmålene langt mer strukturerte og man risikerer å undertrykke de rike fortellingene ved å stille presise spørsmål som søker presise svar (Mishler 1986, s. 69). Det at aktører skifter mellom ulike narrative forståelser av flytting utfordrer enkle konklusjoner om komplekse sosiale fenomener. Ønsket om å forenkle forklaringene til et sosialt fenomen kan tenkes å ha stått i veien for oppdagelsen av denne interdiskursiviteten (Jf. Sandberg 2011 s. 4).

Mange av de kvantitative flytteanalysene fanger ikke opp hvordan et hushold erfarer og gjør et valg om å flytte (Winstanley et. al 2002, s. 818). Det overordnede problemet er antageligvis at kompleksiteten i flyttingen blir overforenklet for å få motivene til å passe inn i statistiske analyser. Det er nemlig ikke slik at en person kun har et motiv for å flytte. Det er ikke en faktor som trigger en flytting. Som jeg har vist i dette kapitlet er det ikke slik at en person har en tilhørende fortelling. Mennesker er ikke "bokser" med tilhørende merkenavn. Innad i hver enkelt person finnes det masse konfliktstoff. Ulike situasjoner trigger ulike opplevelser og ulike definisjoner av et fenomen. Derfor påvirkes flyttehandlingen potensielt sett av alle de narrative jeg har skissert i de foregående analysekapitlene (jf. Presser 2009, s. 182). Denne intraindividuelle spenningen er vanskelig å fange opp på andre måter enn gjennom lange samtaler med individene det forskes på.

Videre kan narrativ analyse hjelpe oss til å forstå fortellinger i relasjon til en sosial kontekst. Fortellingene jeg har presentert i de foregående kapitlene hadde ikke gitt mening uten at konteksten de fortelles i er gjort tilgjengelig. Dette gjør at vi forstår flyttingen i relasjon til de omgivelsene handlingen skjer i. I kvantitativ forskning særlig, vil ofte den lokale, sosiale og historiske konteksten vike unna for ønske om å generalisere funn (Winstansley et. al 2002, s. 817). Selv om for eksempel en familieførøkning har trigget et ønske om å flytte, forklarer ikke det hvorfor man ønsket å flytte til akkurat det stedet som ble valgt. I mine analyser tas konteksten rundt Groruddalen med, og flytting til og fra dette stedet blir derfor mer forståelig enn om man hadde utelatt denne konteksten.

7.1.1 Rasjonaliserende og konstituerende

Narrativ analyse gir oss altså en mer kompleks og helhetlig forståelse av flytting i Groruddalen. I tillegg til dette er det særlig to ting jeg mener en narrativ tilnærming gir oss innsikt i, som jeg ønsker å fremheve. For det første kan man lese narrative som ulike måter å forsvare et valg som allerede er tatt. Når flyttevalget er tatt kan man trekke på og bruke ulike narrativer for å rasjonalisere over den handlingen som er gjort. Gjennom å gjøre dette vil man som person fremstå fornuftig og reflektert. Narrative i den lokalpatriotiske diskursen gir for eksempel en person gode grunner for å bli boende på Linderud. Gjennom å bruke de fortellingene i denne diskursen viser man at det andre tenker på som negativt med å bo i Groruddalen ikke gjelder for de som bor på Linderud. Man har altså gode grunner for å bli boende der. Ved å bruke fortellinger fra den multikulturalistiske diskursen viser man hvordan problemene som assosieres med det å bo i Groruddalen faktisk kan være det som oppleves som positivt med stedet. Gjennom å bruke disse narrative tilbyr man derfor seg selv og andre også gode grunner for å flytte til Linderud eller bli boende der.

Men narrative fungerer ikke bare som rasjonaliserende verktøy. Gjennom å forstå fortellingene om flytting i Groruddalen vil man også kunne få en bedre innsikt i hvordan flyttevalg tas. Det er ikke bare materielle årsaker til at man velger å flytte, men meningen som tillegges ulike steder og materielle faktorer påvirker også hvor man skal flytte. Det betyr at *fortellingene* om problemene ved det å bo i Groruddalen kan påvirke folk til å flytte ut fra Groruddalen, eller unngå å flytte inn dit. Likeså kan *fortellingene* om de positive aspektene ved å bo i Groruddalen få folk til å flytte til Groruddalen, eller å bli værende.

7.1.2 'Folk sociology' og epistemologiske brudd

De fleste mennesker er ikke sosiologer. Imidlertid opererer folk flest med oppfatninger og teorier om samfunnsforholdene rundt seg. "Folkelige" antagelser kan for eksempel være at det er mer kriminalitet i store byer enn i små byer; at rike oftere stemmer til høyre enn fattige; at eldre er mer skeptiske til homofile enn yngre; at folk fra Sørlandet er mer fundamentalistisk kristne enn folk fra Oslo. Ved å begrepsfeste erfaringer og lage kausale hypoteser om hvordan den sosiale verden fungerer blir altså folk til en form for sosiologer likevel. En gruppe samfunnsforskere, særlig fra fagfeltet kognitiv antropologi, arbeider med å forstå hvordan mennesker tilegner seg kunnskap om og tenker rundt sosiale prosesser, og kaller dette fenomenet "folksociology" (Hirschfeld 1996; Kanovsky 2007). I fortellingene jeg har fremstilt i denne oppgaven er det mye "folksociology". Mange av informantene i denne oppgaven deler for eksempel en oppfatning om at hvite oftere flytter ut av innvandrertrette boligområder enn ikke-hvite, og forteller om forhold de tror betyr noe i denne sammenheng.

Gjennom den narrative tilnærmingen til mitt datamateriale forsterkes antagelig tendensen til "folksociology" blant mine informanter. Noen av narrativene i min empiri har utpreget likhet med mye anvendte teoretiske perspektiver på flytting og segregering i den samfunnsvitenskapelige litteraturen. Problemdiskursen inneholder for eksempel narrativene "det forvitrede nabolaget" og "minoritet i eget land". Innholdet i den første fortellingen oppsummerer de sentrale punktene i konfliktteorien om sosial kapital. Innholdet i den siste fortellingen speiler både såkalt vippepunktsteori og teorien om hvit flukt. Dette forholdet, som vi også ser mellom narrativet "det lykkelige multikulturalistiske felleskapet" og kontaktteori om sosial kapital, reiser etter mitt skjønn to åpenbare spørsmål: For det første, hva *er* sammenhengen mellom "vanlige folks" oppfatninger og teorier om samfunnsforhold – og sosiologers "vitenskapelige" teorier og begreper om de samme? For det andre, hva *bør* sammenhengen være? Det klare funnet av enhetlige sammenhenger i mine analyser byr på en anledning til å kort kommentere disse problemstillingene.

Det første spørsmålet krever selvsagt omfattende empirisk forskning for å besvare. Likevel er det slik jeg ser det grovt sett tre hovedforklaringer på sammenhengen mellom fortellinger og teori. Den ene er at vanlige folk har blitt indirekte påvirket av sosiologisk teori. Samfunnsforskere er deltakere i offentlig debatt, og gjennom mediebildet kan f.eks. begreper som "hvit flukt" bli en del av folks egne oppfatninger og teorier om flytting. I fortellingene om flytting i Groruddalen har informantene derfor mulighet til å bruke sosiologisk teori som

en *narrativ ressurs* (Gubrium & Holstein 2009), og fortellingene blir meningsfulle ved hjelp av teori. En annen mulighet er imidlertid at sosiologisk teori kan være inspirert av vanlige folks oppfatninger og forståelse av hvordan samfunnet fungerer. Samfunnsforskere er tross alt også folk. Kanskje er ikke sosiologisk teori noe annet enn en videreutviklet og systematisert versjon av fortellinger og forestillinger som eksisterer ute i samfunnet? Gjennom å systematisere, avgrense og navngi disse fortellingene blir ”folksociology” til vitenskapelig sosiologisk teori (Sandberg 2012, s. 379). En tredje mulighet er å se dette som uttrykk for at de samme sosiale fenomenene tross alt er felles bakteppe for både folks hverdagsoppfatninger OG samfunnsforskeres begreper og teorier. Under denne antagelsen er sammenhengen altså kun tilsynelatende – den skyldes at (den sosiale) virkeligheten tross alt er enhetlig nok til å utelukke ganske mange *mulige* hypoteser og teorier.

Denne oppgaven er ikke plassen for å vurdere detaljer eller gå gjennom støtte for de ulike perspektivene på dette. For selv om spørsmålet om det faktiske forholdet mellom folksociology og vitenskapelig teori om samfunnsforhold i en viss forstand er logisk primært å besvare, så vekker antageligvis det normative spørsmålet om hvordan forholdet *bør* være mer interesse blant sosiologer. Denne vitenskapsteoretiske problemstillingen er behandlet hos blant annet Bourdieu, som er kjent for å anbefale et klart brudd med hverdagsoppfatninger og folk flest sine ”teorier”, som han kaller *doxa*. Slik folkemening er ikke bare utilstrekkelig, men også direkte villedende, og det er derfor nødvendig ”å bryte med den bedrageriske fortrolighetsrelasjon som forener oss med vår egen tradisjon” (Bourdieu 2000, s. 11). Det epistemologiske brudd, som innebærer å tilsidesette slike ”folkesosiologiske” oppfatninger om det man skal utforske (Bourdieu og Wacquant 1992, s. 251), er nettopp noe han anbefaler for å unngå en sammenheng lik de jeg har dokumentert her. Det er uheldig dersom sosiologisk analyse blir redusert til et sett av ”folk notions” (Wacquant 2002, s. 1523).

Andre vil imidlertid være uenig dette. Dorothy Smith (2005) argumenterer for at all teori må være rotfestet i folks erfaringer og subjektive oppfattelser. Begreper som er konstruert uten relasjon til subjektive hverdagserfaringer virker objektiviserende. I motsetning til Bourdieu, mener hun at folk selv er eksperter på livet de lever, de er ikke villedet. Den kunnskapen de innehar i kraft av å være den de er, eller leve det livet de lever, er den vi som forskere må forholde oss til i produksjonen av vitenskapelige teorier.

Dette skillet er imidlertid ikke så tydelig. Det meste av sosiologisk forskning vil nok befinne seg i grenselandet mellom ”folkelige” oppfatninger og vitenskapelige antagelser. Som sosiologer baserer vi oss på oppfatninger, teorier og verbaliseringer om fenomenet vi studerer, men vi systematiserer og redefinerer dem. Slik har også jeg arbeidet i dette forskningsprosjektet. De fortellingene dere har blitt presentert for i denne oppgaven er analytiske konstruksjoner av det mine informanter har fortalt meg. Det de har fortalt er imidlertid også fortolket materiale. De har presentert deres virkelighet for meg slik de forstår den, og jeg har fortolket den og systematisert den og presentert den for dere.

7.2 Kampen om Groruddalens rykte

Mitt første møte med Linderud var lite glamorøst. Jeg undret meg over hva som gjorde at folk ønsket å bosette seg der. Men så møtte jeg menneskene, og så hørte jeg historiene. Jeg ble invitert inn i folks hjem, også tenkte jeg nytt. For hver t-banetur oppover til Linderud, for hver person jeg snakket med, for hver stue jeg ble invitert inn i, jo mer tenkte jeg at Linderud må være et fint sted å bo. Det fysiske Linderud hadde ikke endret seg på den tiden jeg gjorde intervjuene mine. Boligblokkene var fortsatt de samme, trafikklyset var fortsatt ødelagt, det kjørte fortsatt like mange biler på veien som delte Linderud i to. Men min oppfattelse og forståelse av stedet hadde endret seg. For første gang hadde jeg hørt andre historier enn de jeg hadde lest i avisen. Disse nye narrative hadde gjort noe med meg og den meningen jeg tillia Linderud som boligområde og nabolag. Fremtiden vil vise hvorvidt fortellingene jeg har fått høre påvirker mine egne boligvalg. Denne forandringen i mitt tankesett illustrerer imidlertid hvordan narrativer kan virke konstituerende på folks handlinger. Fortellingene vi omgir oss med, hører og reflekterer rundt påvirker våre handlinger, og vi lærer og forstår et fenomen gjennom sosiale og kulturelle fortellinger (Wetherell & Potter 1992, s. 62). Min forståelse av Linderud endret seg idet jeg fikk tilgang til å forstå andre narrativer jeg ikke tidligere hadde forstått.

Selv om mitt syn på Linderud og Groruddalen har endret seg gjennom dette forskningsprosjektet, har ikke ”alle andres” oppfatning endret seg. Som vi har sett, foregår det en diskursiv kamp mellom de ulike forståelsene av flytting i Groruddalen. De fortellingene som blir mest fortalt blir ofte oppfattet som de mest plausible, og bidrar dermed til å legge grunnlaget for folks forståelse av fenomenet flytting i Groruddalen. Som jeg har vist er det fortellingene om problemene i Groruddalen som er de som fortelles mest og de man forstår

sine egne flyttevalg i relasjon til. I tillegg er det fortellingene i denne diskursen som oppleves som måten ”alle andre” forstår flytting i Groruddalen på. Slik kan man si at problemdiskursens narrativer er de som har vært med på å definere ryktet til Groruddalen. Denne forståelsen av Groruddalen er imidlertid ikke hugget i stein. Ved å trekke på alternative narrativer, artikulere andre forståelser av flytting bidrar man til å utfordre den overgripende forståelsen av flytting, og ryktet til Groruddalen vil legges ut for en reforhandling og redefinering. Om disse alternative fortellingene klarer å få et fotfeste som bidrar til å endre på ”folks” syn på Groruddalen gjenstår å se.

Litteraturliste

- Aalandslid, Vebjørn (2009): *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand*. Rapport: Statistisk Sentralbyrå
- Andresen, Kent & Tybring Gjedde, Christian (2010) ”Drømmen om Disneyland” *Aftenposten* 27. august
- Barlindhaug, Rolf (2010): *Boligmarked og flytting i storbyene*. NIBR rapport 2010:15
- Barth, Fredrik (1998): *Ethnic group and boundaries: the social organization of culture difference*. Waverland Press
- Bjørnholt, Margunn & Farstad, Gunhild R. (2012): “Am I rambling? On the advantage of interviewing couples together”, i *Qualitative Research* 1-17
- Blom, Svein. (1994): *Innvandrere og bokonsentrasjon: rapport fra forprosjekt for Kommunal- og arbeidsdepartementet, Innvandringsavdelingen*. Oslo: Statistisk sentralbyrå
- Blom, Svein (2006): *Innvandrerers bo- og flyttemønstre i Oslo rundt årtusenskiftet*. Rapport: Statistisk Sentralbyrå
- Bourdieu, Pierre & Loic Wacquant (1992) : *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago and London: University of Chicago Press. Bourdieu, Pierre (2000): Den maskuline dominans. Oslo: Pax Forlag Brandvold,
- Åse (2010): ”Genuint Grorud” *Klassekampen* 14. oktober
- Brattbakk, Ingar & Hansen, Thorbjørn (2004): “Post-war large housing estates in Norway – Well-kept residential areas still stigmatized?”, *Journal of Housing and the Built Environment* 19
- Brox, Ottar (1991): ”Jeg er ikke rasist, men...” *Hvordan får vi våre meninger om innvandrere og innvandring?* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Bråmås, Åsa (2006): ”’White flight’? The production and reproduction of immigrant concentration areas in Swedish cities, 1990 – 2000”. *Urban Studies (Routledge)*, 43(7)
- Charles, Camille Z. (2003): “The Dynamics of Racial Residential Segregation”, i *Annual Review of Sociology*. 29
- Creswell, John W. (2007): *Qualitative Inquiry & Research Design. Choosing Among Five Approaches*. Second Edition, Sage Publications
- Crowder, Kyle (2000): “The Racial context of white Mobility: An individual-Level Assessment of the White Flight Hypothesis”, i *American Sociological Review*. 33(3)

- Dawkins, Casey J. (2006): "Are Social Networks the Ties that Bind Families to Neighborhoods?" i *Housing Studies*, 21(6)
- Dielman, Franz M. (2001): "Modelling residential mobility; a review of recent trends in research" i *Journal of House and the Built Environment*, 16
- Dypvik Jensen, Marthe (2011): "Å bo i Groruddalen er til dels som å bo i et annet land". *Aftenposten* 13.april
- Døving, Runar & Endestad, Ingvild (2012): "Ingen salamimobbing. Useriøs kampanjejournalistikk". *Aftenposten* 15.februar
- Eide, Elisabeth (2012): "Møteversjoner fra Rommen skole" i Algasi, S., Eide, E. & Hylland Eriksen, T. (red.) (2012): *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Cappelen Damm Akademisk
- Eide, Elisabeth & Hylland Eriksen, Thomas (2012): "Den flerstemte drabantbyen", i Algasi, S., Eide, E. & Hylland Eriksen, T. (red.) (2012): *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Cappelen Damm Akademisk
- Fangen, Katrine (2006): "Assimilert, hybrid eller inkorporert i det etniske? Tilpasning og identifikasjon blant somaliere i Norge" *Sosiologisk tidsskrift* 14(1)
- Fairclough, Norman (2008): "Kap 1: En sosial teori om diskurs" i Fairclough, Norman (2008) *Kritisk diskursanalyse*, København: Hans Reitzels Forlag ss. 15-62
- Gilham, Bill (2005): *Research Interviewing. The Range of Techniques*. Berkshire: Open University Press
- Goffman, Erving (1959): *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor Books
- Goffman, Erving (1963): *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Penguin Books
- Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. (2009): *Analyzing Narrative Reality*. Sage Publications
- Gullestad, Marianne (2002): *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gutting, Daniel (1996): "Narrative Identity and Residential History" i Royal Geographical Society. Area, 28(4)
- Hirschfeld, L. (1996). *Race in the Making: cognition, culture, and the child's construction of human kinds*. MIT Press.
- Holen, Øyvind (2005): *Groruddalen. En reiseskildring*. Cappelen Forlag

- Hydén, Margareta (2000): "Forskningsintervjuen som relationell praktik" i Haavind, Hanne (2000) *Kjønn og fortolkende metode. Metodiske muligheter i kvalitativ forskning* 1. utgave, 3. opplag Gyldendal Norsk Forlag
- Hylland Eriksen, Thomas (1995): "We and Us: Two Modes of Group Identification" i *Journal of Peace Research* 32:427
- Hylland Eriksen, Thomas & Vestel, Viggo (2012): "Groruddalen, Alna og det nye Norge", i Algasi, S., Eide, E. & Hylland Eriksen, T. (red.) (2012): *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Cappelen Damm Akademisk
- Johannessen, Katja & Kvinge, Torunn (2011): "Bolig og befolkningsutvikling i delbydel Linderud" *Nibr: Norsk institutt for by- og regionforskning*. Notat 2011:101
- Jørgensen, Marianne W. & Phillips, Louise (2006): *Diskursanalyse som teori og metode*. Samfundslitteratur. Roskilde Universitetsforlag
- Kanovsky, M. (2007). "Essentialism and Folksociology: Ethnicity Again". *Journal of Cognition and Culture*.
- Kløve Juuhl, Gudrun (2011): "Eg har det bra i Groruddalen". *Aftenposten* 5.april
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2010): *Det kvalitative forskningsintervju* 2. utgave, Gyldendal Akademisk
- Lamont, Michèle (1992): *Money, Morals, & Manners: The Culture of the French and the American Upper-Middle Class*. The University of Chicago Press. Chicago and London
- Lamont, Michèle & Molnar, Virág (2002): "The Study of Boundaries in the Social Sciences" i *Annual Review of Sociology*, 28
- Lysbakken, Audun (2010): "Folk trives i Groruddalen" *Aftenposten* 13. oktober
- Mazanti, Birgitte (2007): "Choosing Residence, Community and Neighbours – Theorizing Families' Motives for Moving" I *Geography Annual*, 89 B (1)
- Mazanti, B. & J. Pløger (2003): "Community planning – from politicised places to lived spaces". *Journal of Housing & the Built Environment*, 18.
- Mellingsæter, Hanne (2012) "Rektor kjemper mot polarisering" *Aftenposten* 31.oktober
- Mishler, Elliot G. (1986): *Research Interviewing. Context and narrative*. Harvard University Press, Cambridge Massachusetts
- Morken, Ivar (2012): "Valg av ungdomsskole i Groruddalen", i Algasi, S., Eide, E. & Hylland Eriksen, T. (red.) (2012): *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge*. Cappelen Damm Akademisk
- Nadim, Marjan (2008): "Levekår i Groruddalen", Fafo-rapport 2008:27

- Neuman, Iver (2001): "Makt, mening og materialitet. En innføring i diskursanalyse" *Fagbokforlaget*.
- Nilsen, Ann (1994): "Life Stories in Context. A Discussion of the Linguistic Turn in Contemporary sociological Life Story Research" *Sosiologisk tidsskrift* 2
- Nordvik, Viggo (2004): "Local moving activity among Norwegian households" *European Journal of Housing Policy* 4(1)
- NOU (2011) *Bedre integrering. Mål, strategier, tiltak*. NOU 2011:14. URL: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2011/nou-2011-14.html?id=647388> (lastet opp 26.11.2012)
- Nymoen, Erik H., Østby, Lars & Barstad, Anders (2003): *Flytting og pendling i storbyregionene. Utredninger til Storbymeldingen del 3*, SSB Notater 2003/35
- Olstad Semmerud, Rasmus (2012): "Stolte Stovner". *Dagsavisen* 14. desember
- Oslo kommune (2007): "Intensjonsavtale mellom staten og Oslo kommune om Groruddalen" URL: <http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/getfile.php/plankontoretforgroruddalen/Internett/Dokumenter/IntensjonsavtaleforGroruddalen.pdf> (18.10.2012)
- Oslo kommune (2012a): "Antall elever fra språklige minoriteter i grunnskolen 2011/2012" URL: <http://www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no/category.php?categoryID=10160> (lastet opp 26.11.2012)
- Oslo kommune – Bydel Bjerke (2012b): "Områdeløft Linderud – Økernbråten – Vollebekk. Programplan 2012" URL: http://www.bydel-bjerke.oslo.kommune.no/groruddalssatsingen/omradeloft_linderudokernbratenvollebekk/ (17.01.2012)
- Oslospeilet (2011): "Flyttemønsteret endrer Oslo. Utviklingstrekk i flyttinger 1999-2010 for indre og ytre by" *Oslospeilet* 3/2011 URL: <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/oslospeilet/article202165-41884.html> (lastet ned 26.11.2012)
- Poletta, Francesca, Chen, Pang C. B, Gardner, Beth G. & Motes, Alice (2011): "The sociology of storytelling" *Annual Review of Sociology* 37
- Presser, Lois (2009): "The narratives of offenders" *Theoretical Criminology* 13:177
- Presser, Lois (2010): "Collecting and Analyzing the Stories of Offenders", *Journal of Criminal Justice Education* 21(4)
- Prieur, Annick (2004): *Balansekunstnere. Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Pax

- Putnam, Robert (2007): "E pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century The 2006 Johan Skytte Prize Lecture". *Journal compilation. Nordic Political Science Association*
- Reay, Diane, Crozier, Gill & James, David (2011): *White Middle Class Identities and Urban Schooling*, Palgrave Macmillan
- Ritchey, P. N. (1976): "Explanations of migration" I *Annual Review of Sociology*, 2.
- Rossi, P. H. (1956): *Why families move*. Beverly Hills: Sage Publications
- Sandberg, Sveinung (2009): "Gangster, victim or both? The interdiscursive construction of sameness and difference in self-presentations", *The British Journal of Sociology* 60(3)
- Sandberg, Sveinung (2010): "What can "Lies" Tell Us about Life? Notes towards a Framework of Narrative Criminology" *Journal of Criminal Justice Education*, 21(4)
- Sandberg, Sveinung (2011): "A narrative Search of Respect" *Deviant Behavior*, 30(6)
- Sandberg, Sveinung (2012): "Is cannabis use normalized, celebrated or neutralized? Analysing talk as action", *Addiction Research and Theory*. 20(5)
- Savage, Mike, Bagnall, Gaynor & Longhurst, Brian (2005): *Globalization & Belonging*, Sage Publications
- Savage, Mike et al. (2010):" Focus article: The Politics of Elective Belonging". *Housing Theory & Society*, 27(2).
- Schelling, Thomas (1978): "Sorting and Mixing: Race and Sex". S. 139–165 i *Micromotives and macrobehavior*. New York: Norton
- Sernhede, Ove (2002): *Alienation is My Nation. Om hip hop och unga mäns utanförskap i det Nya Sverige*. Stocholm: Ordfront
- Silverman, David (2005): *Doing Qualitative Research* 2nd edition, London: Sage
- Slettholm, Andreas (2010): "Flukt fra Groruddalen" *Aftenposten*, 10. november
- Slettholm, Andreas (2011a): "Advarer mot terror fra Groruddalen" *Aftenposten* 29. mars
- Slettholm, Andreas (2011b): "Søker seg vekk fra minoritetsskoler" *Aftenposten* 16. mars
- Slettholm, Andreas (2011c): "Skal de bli eller dra?" *Aftenposten* 14. april
- Slettholm, Andreas (2011d): "Rehman har vært en ildsjel for minoritetsskolen Mortensrud. Nå vil han ha seks-åringen sin på den 'hvitere' naboskolen" *Aftenposten* 17. mars
- Slettholm, Andreas (2011e): "Det er vanskelig å være etnisk norsk her" *Aftenposten* 23. mars

- Smith, Dorothy E. (2005): *Institutional Ethnography. A Sociology for People* Oxford: AltaMira Press
- SSB (2012a): "Innvandring og innvandrere" URL: <http://www.ssb.no/innvandring/> (lastet opp 26.11.2012)
- SSB (2012b): "Befolkning" URL: <http://www.ssb.no/befolkning/> (lastet opp 26.11.2012)
- Stake, R. (2000): "Case studies", *Handbook of Qualitative Research* i Silverman, D. (2005) *Doing Qualitative Research*. Thousand Oaks, London, New Dehli: Sage Publications
- Sundell, Therese (2008): "*Hvit flukt*" blant barnefamilier i Oslo? Masteroppgave ISS, UIO
- Søholt, Susanne (2007): *Gjennom nåløyet – en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold av pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn, Oslo 1970 – 2003*. Institutt for statsvitenskap. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Sørli, Kjetil & Havnen, Eli (2006): *Levekårsutvikling og flytting i Groruddalen*, NIBR-notat 2006/137
- Tolgensbakk, Ida (2010): "Vi som elsker Groruddalen" *Klassekampen* 4. oktober
- Van Kempen, E. T. (1994): "High-Rise Living: The Social Limits to Design", Danermark, B & Elander, I. (1994) *Social Rented Housing in Europe: Policy Tenure and Design*. Delft University Press
- Vassenden, Andersen (2007): *Flerkulturelle forståelsesformer. En studie av majoritetsnordmenn i multietniske boligområder*. Doktoravhandling i sosiologi, ISS, UiO.
- Vatne Pettersen, Silje (2003): *Bosettingsmønster og segregasjon i storbyregionene. Ikke vestlige innvandrere og grupper med høy og lav utdanning. Utredninger til Storbymeldingen del 1*, SSB Notat 2003/33
- Wacquant, Loïc (2008): *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality*, Polity Press
- Wacquant, Loïc (2002) "Scrutinizing the Street: Poverty, Morality, and the Pitfalls of Urban Ethnography", *American Journal of Sociology* 107(6)
- Wessel, Terje. (1997): *Boligsegregasjon: En drøfting av underliggende prosesser*. Oslo: Norges byggforskningsinstitutt.
- Wessel, Terje (2009): "Does diversity in urban space enhance intergroup contact and tolerance?", *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 91(1)

- Wheterell, Margaret (1996): "Chapter 4: Group conflict and the social psychology of racism"
- Whetherell, Margaret (1996): *Identities Groups and Social Issues*. London: Sage Publications
- Wheterell, Margaret & Potter, Jonathan (1992): *Mapping the language of Racism: Discourse and the Legitimation of Exploitation*. New York: Harvester Wheatsheaf
- Winstanley, Ann, Thorns, David C. & Perkins, Harvey C. (2002) : "Moving House, Creating Home: Exploring Residential Mobility" i *Housing Studies* 17(6)
- Wideberg, Karin (2005): *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*, Universitetsforlaget
- Ærø, Thorkild (2006): "Residential Choice from a Lifestyle Perspective" i *Housing Theory and Society*, 23(2)
- Åserud, Patrick (2011): "Fornekter virkeligheten". *Aftenposten* 4.mai

Oppgaven består av 36,695 ord. Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Vedlegg

Intervjuguide med temaer og spørsmål

Brukes i prosjektet ”Flytting i Osloregionen”

A Bakgrunnsforhold – demografi og familie

- Alder og kjønn
- Landbakgrunn og etnisk bakgrunn (fødeland og foreldres fødeland)
- Utdannelse (fag og nivå; grunnskole, videregående skole, yrkesfaglig utdanning, høyskole/universitet – kort, høyskole/universitet – lang)
- Yrke (ansatt, selvstendig næringsdrivende, lederstilling etc.)
- Husholdets samlede inntekt (et anslag, hvis det er vanskelig, eller ikke ønskelig, å oppgi et eksakt tall)
- Arbeidssted og reisemåte til arbeid (personbil, tog, buss, t-bane, trikk, sykkel, gange)
- Sivil- og familiestatus (ung og singel, singel med barn, ungt par med barn, middelaldrende par med barn, middelaldrende par uten barn, eldre og eldre singel)
- Antall barn og barns alder
- Foreldre og svigerforeldres bosted

B Personlig stedshistorie og flyttemotiver (i det aktuelle området)

- Innflyttingstidspunkt/botid
 - Var området og (det sosiale) nabolaget nytt eller etablert ved innflytting?
- Livsfase på innflyttingstidspunkt (sivilstand, antall barn, barns alder, yrkesaktivitet, etc.)
- Årsaker til flytting fra forrige bosted (”push”-årsaker)
 - Hvor lenge bodde man der?
 - Om intervjuobjektet ikke har sagt noe om det, spør om det er noe i livet som har endret seg rundt/etter flyttingen/som evt. påvirket flyttingen. Det være seg sivilstand, jobbsituasjonen/jobbsted, fått barn osv
- Årsaker til flytting til nåværende bosted (”pull”-effekter)
 - Hadde man planlagt å forbli her – eller var/er dette bare en ”mellomstasjon”?
- Hva slags type sted lette man etter (sosialt, kulturelt og materielt¹²)?

¹² Materielt viser både til økonomiske faktorer: boligen/området som en investering eller de økonomiske rammene husholdet hadde og dermed de muligheter man hadde. Videre viser ”det materielle” til fysiske faktorer: avstand til sentrum, arbeidssted, skole-/barnehage tilbud, beliggenhet (jf. for eksempel utsikt) og natur, arkitektur med mer.

- Hvilke andre områder vurderte man/var man på visning andre steder/la man inn bud på bolig i et annet område?
 - Hvorfor ble nåværende området valgt (heller enn de andre som ble vurdert)?
- I hvilken grad fant man det man lette etter (sosialt, kulturelt, materielt) her?
- Var husholdets medlemmer enige om valget?
 - Hvem hadde ”siste ord”/hvem/hva avgjorde?
 - Var eventuelle barn uenige med de/den voksne? Hvorfor?
 - Har informanten/de andre i husholdet endret på sin oppfatning av området etter at man flyttet hit?
- Hvordan vil man karakterisere og vurdere området/nabolaget?
 - Materielt (klasse, fysisk utforming, geografi med mer)
 - Sosialt (bekjente, venner, holder folk seg for seg selv)
 - Kulturelt (matlukt, livsstiler, type mennesker med mer)
 - ”Etnisk” (nasjonaliteter, annerledes/like en selv)
 - Demografi/befolkningssammensetning
- Jeg har sett at dere har noen husordensregler her i sameiet/borettslaget.¹³ Synes du dette er viktig å ha? I så fall hvorfor?
 - Er det noen regler du synes er viktigere enn andre eller noen du er uenige i? Hvorfor?
 - Jeg ser f.eks. at dere har forbud mot [barnevogner i oppgangen/parabolantennene/det å lagre ting på balkongen], hva er grunnen til det? Og hva synes du om disse forbudene?
- Har området endret seg vesentlig mens hun/han/de har bodd der?
 - Hva synes man om det?
- Er befolkningssammensetningen endret vesentlig (sosialt, demografisk, sosioøkonomisk, kulturelt, etc.)?
 - Hvordan vurderer man disse endringene?
- Om det ikke er sagt:
 - Betyr naboene/nabolaget noe for deg?
 - Kjenner man naboene?
 - Er naboene venner, bekjente eller for en stor del ukjente?
 - Hvilke naboer har man vært på besøk hos/hatt besøk av?
 - Hvem er det en oftest drar på besøk til/får besøk av generelt?
 - Er det en ”stikk innom” kultur her?/kan man låne noe av naboene?
 - Barnevakt i nabolaget (vært selv/brukt nabo som det)
 - Hvor bor ens nærmeste venner?
 - Hva heter disse og hvordan ble man kjent?
 - Hvor ofte treffes man, hva gjør man sammen og hvor?
 - Hva er viktig for at man skal bli venn med noen?
 - Venners alder og ”nasjonalitet”
 - Hvor bor nærmeste slekt og hvor ofte treffes man?
- Hvor godt kjenner man området og nærliggende steder (navngi og få forklart hvordan og om man kjenner noen der)?
- Er området en bor i trygt?

¹³ Man kan også gripe fatt i observasjoner fra nabolaget: Er det en ”plan” bak at alle har like postkasser? Hva synes man om at mange i blokken har parabolantennene osv.

- Har man selv opplevd noe ubehagelig?
- Er dette stedet ”hjemme”?/føler man seg ”hjemme” her?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva er eventuelt hjemme?
- Identifiserer man seg selv med stedet/området/nabolaget?¹⁴
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
 - Har man sterke bånd til området?
 - Er det andre områder en føler seg sterkere knyttet til/man kanskje heller vil se som sitt ”sted”?
 - Passer stedet her din nåværende livsfase/livsstil?
 - Hva med de andre i husholdet?
 - Føler du at du og dine naboer (stort sett) har felles verdier/oppfatninger?¹⁵
 - Hva slags verdikonflikter finnes evt.?

C Oppvekst og flyttehistorie

- Fødested (by/bydel, eller region/sted/land)
- Hvordan opplevde hun/han/de de ulike oppvekststedene?
 - Oppvekststeder/stedstyper (urbant; by eller forstad, eller ruralt; tettsted eller landsbygd)
 - Boligtyper/boligområdetyper i oppveksten (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
 - Positive og negative sider ved disse stedene (romlig-materielle organisering, befolkningssammensetning, sosiale relasjoner, kultur, etc.)
 - Er noen av de tidligere bostedene ”idealer”/noe man vil ”tilbake til” – i så fall hvorfor?
 - Hvor har man følt seg mest ”hjemme” og hvorfor?
 - Hvilket sted er mest lik en selv/identifiserer man seg med?/Hvilket sted føler man seg mest hjemme/har man sterkest tilknytning til? Og hvorfor det?
- Årsaker til flytting i barndom og oppvekst
- Flytting i eller til Oslo og Osloregionen (tidspunkt og årsak)

D Bolig og boligkarriere

¹⁴ For å få frem svar på slike problemstillinger, kan det være at andre spørsmål man stiller/har stilt gir svar, eller hint om svar som man så kan følge opp videre. I tillegg kan man spørre om informanten liker seg i området, om man føler en tilhørighet til stedet (hvorfor/hvorfor ikke), tilbringer man for lite tid/nok/for mye tid i nabolaget? Hvorfor? Er naboene ”som en selv”? Noen man treffer sosialt? Hvordan er stedets/boligenes design? Liker man for eksempel arkitekturen, fargene? osv. Det er gjennom historiene til informantene om for eksempel valg av bosted (samt rundt sp. av ovennevnte karakter) man nærmer seg svar på slike problemstillinger. Får man ikke svar gjennom disse, er det kanskje grunn til å vente at de ikke identifiserer seg så mye med stedet. Uansett, man kan stille mer direkte/ledende spørsmål avslutningsvis, om man har behov det.

¹⁵ Her kan det være snakk om alt fra barneoppdragelse, husholdsregler for ro og orden til mer ”store” verdispørsmål. Ofte kommer informanter inn på slike ting selv når de snakker om naboer og trivsel: Da nevner man kanskje at naboene i leiligheten over fester for mye, ikke deltar på dugnader osv.

- Nåværende boligtype (enebolig, rekkehus, tomannsbolig, lavblokk, høyblokk, bygård, etc.)
 - Størrelse på bolig (kvadrater, antall rom)
 - Byggeår
 - Pusset opp?/standard
- Eier eller leier
- Pris/husleie
 - Få evt. utdypet om i hvor stor grad økonomi bestemte valg av bosted
- Tidligere boligtyper (etter å ha flytte ”hjemmefra”)
 - Størrelse
 - Eiet/leiet
 - Standard/kvalitet (opp mot dagens)
- Tilfredshet med dagens bolig (og sted)
- Vurdering av boligen (og de private utearealene og andre fellesarealer som oppgang, blokk, borettslagets eiendom)
- Hva slags bolig kunne hun/han/de egentlig tenke seg?
- Hva er viktigst med en bolig (størrelse, planløsning, beliggenhet, arkitektonisk stil, status, etc.)?
- ”Sier” boligen noe om hvem hun/han/de er?¹⁶
- Har hun/han/de en eller flere fritidsboliger/hytter, eller et eller flere boliger, i tillegg til ”denne”?
- Hvor ligger de, og hvor ofte og når brukes de?

E Lokale hverdagslige praksiser

- Hvilke deler av stedet brukes og ferdes i? (Alle i husholdet)
 - Hvor handler man?
- Hvilke tidspunkter (i døgnet og gjennom uken)?
- For de med barn: I hvilken grad var skole/barnehage en faktor ved kjøp av bolig
 - Hvilken skole/barnehage går barn i og hvorfor denne?
 - Har man valgt bort noen skoler/barnehager og hvorfor?
 - I hvilken grad var skolekrets en vurdering ved flytting?
 - Er man fornøyd med skolen/barnehagen og hvorfor/hvorfor ikke?
 - Er skole/barnehage relevant om en skal flytte?
 - Hvordan er det å ha barn her?
 - Hvordan trives barna her? (Sett det gjerne opp mot der de evt. bodde tidligere)
 - Hvordan trives de på skolen?
 - Har skolebyttet noen gang vært vurdert? (I så fall hvorfor?)
 - Har de venner i nabolaget?
 - Er de mye ute i området?
 - Hva gjør de ute, med hvem?
 - Hva slags organiserte fritidsaktiviteter bedriver barna i området/utenfor nabolaget?
- Engasjement i og bruk av lokale lag og foreninger, eller i andre nærmiljøaktiviteter (uformelle, men organiserte, sosiale sammenkomster som hageselskaper, grillfester, dugnader etc.)

¹⁶ Det er ønskelig at intervjueren noterer seg sine egne inntrykk av boligen (mest mulig beskrivende)

- Hvorfor?/Hvorfor ikke?
- Hvordan vurderer man andre naboers engasjement på slike lokale arrangementer som dugnader/velforeninger/i det lokale idrettslaget?
- Om man selv har barn: Hvordan vurderer man andre foreldres engasjement for barnas skolegang osv?
- Engasjement i og bruk av lag/foreninger lokalisert utenfor området?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Har stedet/forstaden de tilbud og institusjoner som er nødvendige eller ønskelige?
- Hva ”trekker” en ut av området og hvor ofte? (Skole, jobb, shopping, kultur)
- Få informantene til å utdype om en går på konserter, kino, museer, osv/hva slags utesteder og kafeer en liker, om en bruker marka mye, osv.¹⁷ Hvordan vurderes stedets utforming (også opp mot hverdagens gjøremål)?
- Er stedet/nabolaget et sosialt fellesskap?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvordan er Oslo/Osloregionen som bosted og er det her man helst vil bo?
 - Føler man seg hjemme i Oslo/Ski?
 - Identifiserer man seg med Oslo/Ski?
- Oslo blir omtalt som en ”delt by”, hva tenker du om det?
 - Har den etniske og klassemessige sammensetningen i et område innvirkning på egne bopreferanser?

F Stedets omdømme

- Hvilket inntrykk tror man at andre har av stedet?
 - Hva synes du?
- Hvordan framstilles/beskrives stedet i media (lokalt og ev. nasjonalt)?
 - Synes man at medias fremstilling av området [f.eks. Groruddalen] stemmer?
- Har hun/han/de inntrykk av at stedet/nabolaget er attraktivt?¹⁸
 - Hva synes man selv om nærliggende nabolag og områder?
- Er stedet unikt, eller som mange andre forsteder?
- Hva kalles stedet, eller nabolaget, på folkemunne (noe annet enn ”offisiell betegnelse”)?
- Hvilken oppfatning tror du de som bor i nærheten, i kommunen og på andre steder, har av stedet?
- Har stedet et godt eller dårlig ”rykte”, hvorfor?
- Har stedet vært omtalt som et ”problemområde”, eller som et ”problemfritt” sted?
- Gir det status å bo der?

¹⁷ Det er nyttig å få informasjon om informantenes ”livsstil” da dette ofte blir trukket frem i analyser av bostedspreferanser/nabolagspreferanser/nettverk lokalt. Slike spørsmål kan en med fordel ta underveis, om samtalen åpner for det der og da: ”Hva slags konsert var det?” ”Hvor spiste dere da?” Eller om de for eksempel har en kunstplakat på veggen kan en spørre om ”bakgrunnen” for det osv. Til sammen vil en da forhåpentligvis få et relativt rikt bilde av ”livsstil”.

¹⁸ Det er viktig å merke seg at f.eks. en bydel kan bli vurdert helhetlig som et negativt område, mens akkurat ens eget nabolag er ”unntaket”.

- Hva synes hun/han/de om prisnivået, sammenlignet med andre tilsvarende steder?
- Hvorfor tror hun/han/de det er dyrt, eller rimelig?

G Framtidsutsikter

- Hvordan tror man at stedet vil utvikle seg (befolkning, kultur, fysiske struktur, omgivelser, etc.)?
- Er det spesielle ting man er opptatt av?
- Er det noe man er redd for?
- Vil det bli mer eller mindre attraktivt å bo der? Er det et område som er på vei opp eller ned i (sosial) status, eller anseelse? Henger det sammen med pris?
- Hvor lenge kom mer man til å bo der?
- Hva har betydning for en eventuell beslutning om å flytte (livsfase, økonomi, bolig, sosiale relasjoner, stedets kvaliteter, omdømme etc.)?
- Kjenner man/vet man om andre i området som har flyttet og i så fall hvorfor?
- Hvor, eller til hva slags typer sted/boligområde, kan hun/han/de tenke seg å flytte til, hvis det blir aktuelt å flytte?¹⁹
- Kunne man tenke seg å flytte til en annen bolig på dette stedet, eller i dette nabolaget?
 - Vet man om naboer som har flyttet ”internt”?
- Hvis man skal flytte, hva er årsakene til det, og hvilken betydning har dette stedet og hva er bedre med den ”nye” bostedet?

¹⁹ Om informanten har nevnt andre steder underveis, kan man for eksempel konkret spørre om dette er aktuelle steder å flytte til og hvorfor/hvorfor ikke.

INVITASJON TIL Å DELTA I INTERVJU-UNDERSØKELSE

Undersøkelse av grunner til flytting blant innbyggere i Oslo-regionen. Det er igangsatt et forskningsprosjekt der vi vil intervju innbyggere som er i ”flyttemodus”, det vil si de som ønsker å flytte, som nettopp har flyttet, eller som planlegger å flytte. Vi vil også intervju noen av dem som vil være i ro der de bor. Vi har valgt ut noen områder i Oslo-regionen.

Vi vet mye om flyttemønstre (hvor folk flytter, til og fra) slik dette kan måles ved hjelp av flyttestatistikk fra Statistisk sentralbyrå, men vi vet lite om grunner til at enkeltpersoner eller familier flytter på seg. Derfor ønsker vi som byforskere å finne ut litt mer om hvorfor folk flytter fra en bydel eller et område i Oslo-regionen, til et annet. Kunnskaper om flyttegrunner kan ha betydning for hvordan vi planlegger byen og boligområdene våre.

Intervjuene vil omhandle bakgrunnsforhold som familiestatus og utdannelse, flyttehistorie under oppveksten, hvordan du bor nå, dine eventuelle grunner til å ønske å flytte osv.

Intervjuene vil bli tatt opp på lydbånd. Intervjuet vil ta ca 1 time, og vi blir sammen enig om tid og sted for intervjuet. Dersom du ønsker å bli intervjuet hjemme kan gjerne også andre i husholdningen være med på intervjuet.

Min masteroppgave skal undersøke motiver for flyttemønstre på Linderud. Forskergruppen vil publisere på bakgrunn av intervjuene, og jeg vil skrive en masteroppgave basert på data fra Linderud. Du vil være anonym i all publisering fra prosjektet. Det er frivillig å delta i et intervju. Og dersom du nå takker ja til å delta i et intervju, kan du likevel når som helst innen prosjektslutt trekke deg.

Prosjektslutt for hele forskningsprosjektet er 1. januar 2013. Min masteroppgave er ferdig i juni 2012. Ved prosjektslutt vil innsamlet datamateriale anonymiseres.

Dersom du ønsker å delta på intervju, eller dersom du har flere spørsmål til prosjektet, kan du ta kontakt masterstudent: Marianne Takvam Kindt (mariannetakvam@gmail.com/47079487)

Vennlig hilsen

Marianne Takvam Kindt